

JOSEPHI JACKSON
CHYMIATRI,
ENCHIRIDION
MEDICUM

THEORETICO - PRACTICUM;

In quo omnium Morborum Nomina, Naturæ, Causæ, Signa, Prognostica & Curationes breviter & perspicuè delineantur.

Cum Appendice

DE LUE VENEREA.

Juxtà Exemplar Londinense.

BRUXELLIS,

Apud SIMONEM T'SERSTEVENS, Bibliopolum propè Templum PP. Dominicanorum. 1718.

CUM PRIVILEGIO.

110. 110. 110. 110.

110. 110. 110. 110.

110. 110. 110. 110.

110. 110. 110. 110.

110. 110. 110. 110.

110. 110. 110. 110.

110. 110. 110. 110.

110. 110. 110. 110.

110. 110. 110. 110.

110. 110. 110. 110.

110. 110. 110. 110.

110. 110. 110. 110.

110. 110. 110. 110.

110. 110. 110. 110.

110. 110. 110. 110.

VIRO VERE DOCTO,
D. LUCAE RUDGELEY,

Medicinæ Doctore Expertissimo,
Amico suo plurimum Ho-
norando.

S. P. D.

*Ulti sunt de Litterato
orbe, qui veritates
Medico-Chymicas
strennè propugnarunt,
ut tamen (Mœcenas*

*Amplissimè) supra omnes Caput ef-
ferens, te Philalethen Candidum,
Investigatorem serium & solidum,
veritatum demonstrationi inniten-
tium deamatorem & vindicatorem.*

* 2

pra

EPISTOLA

pra. reliquis, demonstrasti: Cujus
 virtus Omnigena, Animi dotes exi-
 mia & supereminentes, cum à natu-
 ra insita, tum industria acquisita,
 amplissimam tibi famam multâ tem-
 poris, vanaeque indelebilem mercedem
 acquisiverunt. Exquisita illa Phy-
 siologiae peritia, quâ polles, &
 experientia Pyrotechnica, quâ du-
 ce tantarum rerum scientiam nactus
 es; arctissimo societatis vinculo, con-
 nexa, mutuas copias conjungunt, ut
 te Spagyricum versatissimum, &
 verum Philosophum per ignem,
 plano ore prædicent; qui ex ingenio
 arcumino, Ratione consummata, &
 accurata corporum mixtorum dis-
 quisitione & resolutione, in qua ex-
 ercenda jam veteranus es miles,
 jam olim, imo & in hunc usque
 diem, antientibus omnium suffra-
 giis, aptissimus designeris, qui ju-
 dices, quid superfluum in quolibet
 concreto conclusum latet. Tu ipse
 inter

DEDICATORIA.

*inter Afille Unus es, qui ope ignis,
& assiduâ in rebus Chymicis En-
cheiresi, Machaoniam nostram ar-
tem, ad tam mirandam Entele-
chiam, & sublime perfectioris fa-
stigium, evexisti, ut jam inter Sy-
dera fulgeat; & clariori inbarz co-
ruscans, non solum Ideas Morbifi-
cas dispellere & profligare, sed &
ipsa morborum principia seminalia
radicitus extirpare queat. Unde li-
quidò constat, te illum esse Archia-
trum, in quem Omnipotens noster
Gubernator hanc dignitatem contu-
lit, ut reliqui mortaliū te honore
& reverentiâ, (quâ par est) pro-
sequantur, tanquam Deo in Regno
Naturæ ministrantem. Quapropter
cum me ex officio tibi devinctum
sentirem, & etiam cum singularem
& omnigenam tuam eruditionem, &
egregias illas animi doctes, quarum
supellectile multiformi instructus
fueris, vehementissime deperirena,*

EPISTOLA

non potis eram memet ipsum continere, quin libertatem hanc & audaciam mihi arriperem, ut tibi, quoque nomini, hasce industria nostra & laboris assidui primitias humillime sacrum facerem. Et sane non aliud, ex benigna tua bonitate mihi concessum velim, quam ut instituto huic nostro propitius faveas, ut & partes nostras in tantum tueri digneris, in quantum, quæ hic scripti-
*tion*i mandavimus, veritati & natura legibus consona videbuntur; novi enim satis, quantum hac tibi Cordi sint, & hac sola, nec aliud tibi unquam fuisse lapidem lydium, apud quem omnia examini subjiceret.

Tractatus hic Pusillus (quem Tutela & Censurae tue ablatum velim) non aliud fere continet, quam experientiam nostram Practicam in affectibus humano generi incidentibus feliciter curandis; quorum ta-
 men

DEDICATORIA.

men Theoriam (ad Praxin usque adeo necessariam) minime omisimus, sed eorum Nomina, Naturas, Signa, Causas, & Terminationes fideliter delineavimus, in quibusdam à vulgari tramite recedere non dubitantes.

Pars Pharmaceutica remediis quoad maximam partem Chymicis locupletatur, quorum operationi & efficacia integrum Curationis Opus saepe confido; intercedit enim affinitas quadam, & consanguinitas, inter hac & Synthesin seu constitutionem Spirituum Vitalium & Animalium, qui soli sunt immediati Animæ Ministri Naturæ suppetias ferentes; quorum puta ope ipsa omnia morborum genera profligare satagit: Nam (sicut ait ingeniosissimus Helmontius, venerabilis ille natura Antistes) Natura est morborum medicatrix. Et huic quidem Authori in Experimentis Py-

EPISTOLA

rotechnicis, me plurima debere fateor, quem etiam tuncipſe pro Chymico Evangelista habes, & obſervantiâ & veneratione ſummâ continuo proſequeris. Ille dum inter vivos aderat, vitam tuâ parallelam agebat; quemadmodum enim ille ſuo ſaculo ita es tu, qui nobis (noſtro commodo) contemporaneus es, propter excelsas & ſingulares Virtutes, in altiori gradu collocatus es, & in orbe ſuperiori moves, non ut honorem & gloriam inanem ab aliis captes, (licet ab omnibus demerearis) ſed ut indigis levamen & opem feras, inſciis & ignavis lumen & cognitionem impertiaris, & mundum hunc cacum & ratione deſtitutum certioſorem faceres de extrema illa Benevolentia & amore, quo ejus cives proſequeris omnium ſalute impenſam navans operam.

Cum itaque, (Mæcenas Ampliſſime) ſeriùs animo voluntatem
cujus

DEDICATORIA

cujus amicitia & Patrocinio rudem
hanc ingenii nostri fatum in lucem
proditurum concederem; nullas
mihi, aut cogitationibus meis, se af-
ferebat tibi par, qui tam prolixo
honore dignus, & de re literaria
tanta meritis fueris, ut tu solus ju-
dex sis idoneus, qui sententiam feras
de veritate nostri instituti: Est quod
itaque te Humillime & obnixe ro-
gatum habeam, ut nostra huic teme-
ritati facilis ignoscas, & Levidense
hoc Munusculum Benignus accipias,
non quale vellem & optassem, sed
quale pro ingenii nostri tenuitate of-
ferre licuit; non Rhetorices pigmen-
tis illitum, (nos enim verborum
flosculos præ oculis non habuimus;
~~sed~~ ^{nam} veritatem experientia in-
nitentem ingenuè tradidimus) hæc
tamen spe fultam, quod si qua per-
spexeris σφαλματα pro consueto tuo
candore & animi facilitate tacitus
prætermittas, & me excusatum ha-
beas

* S

EPIST. DEDICAT.

beas. — Proinde noster hic libellus tuis auspiciis innitens securus publici juris evadit, cujus tutelam ut amicè suscipias, humillimè & obnixè rogat

Humillimus tuus servus,

JOS. JACKSON.

PRÆ-

PRÆFATIO AD LECTOREM.

Lector Benevole,

E cuiquam sit mirum, quod
& nos etiam *Æsculapii* tu-
mulo Officia nostra præste-
mus, nec temerarium cen-
seatur, quod nostra conamina in *Cri-
ticorum* manus demittere non dubi-
tavimus; neminem enim latet, quod
optimorum ingeniorum scripta, licet
maxime subacta & elimata, (specia-
tim quæ hujus sunt farinae) *Critico-
rum* tamen & *Curiosorum* censuras
rigidissimas ab Authorum Capitibus
aver-

P R A E F A T I O

averruncare nequeant : Non itaque novum quid & singulare nobis videbitur, si subsequens hic *Tractatus* cum iisdem incommodis conficietur, quandoquidem apparatu familiari (licet non vernaculo) instructus, in publicam prodeat; & in duro hoc faculo, quo homines magis Invidia & Curiositate, quam Charitate & Veritatis amore percelluntur. Sed, *Facta est Alea*, Vestra censura nos non commovebunt, si quidem nos nihil aliud præ oculis habemus, quam ut humano generi (pro viribus nostris) inserviamus, libere aliis communicando quod ex Indulgentia Dei nobis concessum est; quod si publico quicquid boni aut servitii præstare queat, nos nostrum finem assecuti sumus.

Nos *Tractatum* hunc mole parvum tandem publici juris facimus, post multorum annorum observationem & Praxin, de morborum *Theoria* & *Curatione*: Cum in hac arte primæ jecimus fundamenta, pars *Pharmaceutica* (seu Medicamentorum præparatio, nobis maxime ardua & difficilis videbatur, licet nihil sane exoptatius

AD LECTOREM.

tatius fuerat quam hanc bene callere ;
nec voti Compos fueram , priusquam
assidua Cura & Labore , propriis ip-
sius manibus , in eadem investiganda
desudaveram , pecunia etiam vi non
modica in hoc opus erogata ; & labo-
rum quidem fructus uberes percepis-
mus , licet alii forsitan nos parvi fa-
ciant , vel ex eo , quod in propria en-
cheiresi exercenda tantam industriam
& diligentiam adhibuimus : Nos ta-
men *Pharmaciam Chymicam* , ejus-
que notitiam accuratam , earum vanis
ratiocinationibus , Conjecturis Spe-
culativis & Jejunis , probationibus
magis verbosis quam rem attingenti-
bus , longe præferimus , potius esse
autumantes nos totos addicere con-
stanti & laboriosæ praxi in Remediis
Chymicis & Galenicis rite præparan-
dis ; ex qua rite celebrata cognitio de-
fectuum & impuritatum , quibus en-
tia naturalia laborant , notitia mor-
borum corpori humano incidentium ,
& adaptatio remediorum tutorum &
efficacium , procul dubio dependent.
Hæc itaque Medicamentorum rite
præparandorum praxis nobis pro *Di-*
plomate

P R Æ F A T I O

plomate habetur ; nec in hac prosequenda ad ullam aliam metam collimamus , quam ut Medicorum tum Veterum tum Recentium , qui in Experimentis Therapeuticis primas tenent , vestigia prementes , eorum doctrinam *Κατὰ πόδας* sequamur. Hi sunt , *Hippocrates , Caristius , Galenus , Oribasius , Libavius , Angelus Sala , Paracelsus , Crollius , Quercetanus , Celsus , Minfichtus , Schroderus , Helmontius , Hartmannus , Sennertus , & Swelferus* , qui in sua *Mantiss. Hermet. Præfat.* huic nostræ sententiæ palam suffragatur , dum ait , *Chymiam esse Artem nobilissimam & medico scitu summe necessariam , & includere Universam Philosophiam Practicam.* Medici hi suo sæculo celeberrimi , ut & plurimi alii (quorum numerum pene infinitum in medium proferre non vacat , curiosissimi erant hujus Scientiæ Investigatores , & in Vegetabilium Mineralium , &c. *Anatomia Vulcanicâ* versatissimi ; & ipse *Gregorius Horstius* , licet in *Galeni* verba juraverat , fatetur tamen Medicum sine *Pharmacia Chymica* mutilum esse ;

AD LECTOREM.

esse; ut in *Lib. 10. de Pharmaceuticis*, ejus verba sic se habent, *Encomia Chymiae non opus est, ut hic recenseam, quia verum est, quod habet alicubi Heurnius, cespitat jam profecto sine hac arte Medicina. Et Matthiöls, etiam in Epist. ita Sententiam fert, Ausim dicere neminem Medicum absolutum esse posse, imò nec Mediocreum quidem, qui in hac nobilissima destilandi Scientia non sit exercitatus. In promptu etiam foret plurimos ex Medicis nostris Londinensibus, magni nominis & famæ, adducere, qui strenue contenderunt, & etiam constanter hoc exercuerunt, ut omnia sua Medicamina propriis ipsorum manibus præpararent & administrarent. Hoc pro certo habendum, quod qui vere Medicus expertus *Θεραπευτικὸς ἰατρός* fieri velit, *Materiam Medicam*, ejusque præparationem debitam, exactissime callere, necesse habeat.*

Quod si semel consequatur, patebit via, ad virtutes Medicinales omnium *Pharmacorum* distincte dignoscendas, & eorundem *Administrationem* majori cum judicio, regulandam, unde

P R Æ F A T I O

de fellicior successus opus coronabit,
 & ægrotantis commodum majori
 cum certitudine promovebitur; *Me-*
dicus enim est, qui sanat, non qui gar-
rit: Nam & hoc mihi persuasum ha-
 beo, neminem posse à priori de mor-
 borum curatione ratiocinia certa &
 demonstrativa instituire, nisi qui prin-
 cipiis solidis & firmis innitens, omnia
 quæque Medicamina, ope ignis, &
 manuum suarum operatione, accom-
 modare & corrigere norit: Quod qui
 rite peregerit, *Medicus est meritis*;
sed hic labor, hoc opus est: sunt qui
 Corporum principia, Vulcano me-
 diante, ab invicem segregare norunt,
 qui tamen in arte Medica meri sunt
 Hospites; restat enim adhuc *Modus*
conficiendi, non citra laborem, ad-
 discendus; quo etiam satis explorato,
 nec & hic laboris finis est; debita ad-
 ministrandi Methodus, pro circum-
 stantiarum varietate, &c. res maximi
 est momenti, & scitu apprime neces-
 saria; licet maximè ardua & difficilis:
 Quod si cujus labores, nostra hæc co-
 namina, hac in parte, alleviare queant,
 nos nec oleam nec operam perdidimus:

AD LECTOREM.

mus: Forſan in anguſtis hiſce ſchedulis comprehenſum reperiet Lector, quod per mille volumina longe lateque diffuſum ſpargitur: hoc tamen Lectori amico ignotum nollem, quod à trito & vulgari tramite ſæpe ſæpius reſceſſimus, & in Methodo medendi, & in Remediis accommodandis, experientia nempe noſtra aliam monſtrante viam: Quod ſi cui hæc noſtra Methodus diſpliceat, nos noſtrum non urgemus, unicuique ſua libertate frui & uti libere concedentes.

Hoc tamen mihi certo polliceor, quod nemo nos ex eo criminis reos arguit, quod Tractatus hic noſter aliorum Scriptorum ſpôliis opimis refertus fuerit; quantum enim novimus, nos à nullo Authore clam ſurripuimus, ſi quid forte mutuati fuerimus, nos grato animo palam acceptum retulimus. Nos quidem brevitati, ſed & perſpicuitati, conſulto ſtudendum duximus, ne nimia prolixitate Lectori (tot authoribus, totque ſcriptis pene oppreſſo) tædium pareret.

Habes itaque, Lector Benevole,
ſue-

PRÆFATIO AD LECT.

succinctum & dilucidum hunc Tractatum, quo duce viam carpas in morborum curatione rite expedienda, & arte Medica in tuum & ægrorum commodum dirigenda; quod sane pro scopo & fine nostro nobis semper proposuimus.

Non verba faciam de Tractatu ipso, an Laudem an Vituperium mereatur, judicet eruditus Orbis. Quod Reliquum est, candido Lectori Horatii verbis vale dicam.

— *Si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti; si non, his utere
mecum.*

IN-

INDEX RERUM.

CAP. I.	D E Cephalalgia seu Dolo- re Capitis.	Pag. I
2.	Epilepsia & Vertigine.	6
3.	Convulsionibus.	11
4.	Apoplexia.	14
5.	Paralyfi, Lethargo, Caro, Cata- lepsi, Tremore, & Incubo.	17
6.	Phrenitide, & Comate Vigili.	18
7.	Melancholia.	21
8.	Mania.	24
9.	Catharro.	29
10.	Angina.	33
11.	Pleuritide & Peripneumonia.	37
12.	Hemoptysi & Empyemate.	41
13.	Phthisi & Tussi.	45
14.	Asthmate & Dyspnœa.	52
15.	Palpitatione Cordis.	56
16.	Syncope, seu Leipothymia.	59
17.	De Inappetentia & Nausea.	62
18.	Appetitu Nimio.	65
19.	Dolore Ventriculi, ejusque Sym- ptomatis, Ructibus, Cholera, In- flammatione, &c.	67
20.	De Singultu.	72
21.	Fluxu Alvi.	74
22.	Dysenteria.	77
23.	Dolore Colico.	80
	24. Iliaco	

INDEX RERUM.

24. Iliaco Affectu, vulgo Passione Iliaca.	83
25. Ictero.	88
26. Hydrope.	91
27. Lumbricis.	95
28. Scorbuto.	100
29. Affectus Hypochondriaco.	105
30. Rachitida.	108
31. Affectibus Renum & Vesicae.	113
32. Dolore Arthritica & Rheumatismo.	117
33. Febris in Genere.	122
34. Febris Ephemera, & Synocha Simplicis.	125
35. De Febris Putrida, & Ardente.	126
36. Febris Hectica, Colligativa & Catharrali.	131
37. Febris Intermittentibus.	135
38. Febris malignis & Pestilentialibus.	140
39. Variolis & Morbillis.	147
40. Chlorosi.	154
41. Mensium suppressione.	157
42. Nimio Mensium profusu.	160
43. Passione Hysterica.	162
44. Partu Difficili, & Reliquia Perperarum Symptomatis.	166
Append. De Lue Venerea.	171

CA.

CAPUT PRIMUM.

De Cephalalgia seu Doloze Capitis.

1.

ST sensatio dolorosa orta à solutione continui in fibris Nervosis seu Membranis Capitis; eaque vel intus vel extra Cranium.

2. Si intus lateat, sentitur dolor ad Radices Oculorum, exterior autem Capitis superficies Molestiæ & Doloris expers remanet; sin autem ad externum tactum dolor sentiatur, tunc extra Cranium hospitatur.

Dividitur etiam in tres species. Primæ audit *Cephalalgia*, quæ non usque adeo inveterata est; ac secunda *Cephalæa*, quæ hereditaria & inveterata est, & integrum occupat Caput. Tertia *Hemicrania*, quæ unum tan-

A

tum

tum Capitis latus afficit. Omnes hæ species cum eandem agnoscat originem, eandem etiam postulant curandi Methodum.

3. In *Causa* sunt disproportionatæ quædam particulæ sanguinis, vel lymphæ, quæ cum Membranaceas & Nervosas fibras pervadunt, easdem vellicant & disrumpunt, unde Spiritus ibidem hospitati in confusionem rediguntur, &c. *Causæ procatacticæ & accidentales* sunt variæ, ut Casus, ictus, fracturæ cranii, laboris vel frigoris excessus, abusus sex rerum non naturalium; intemperies *Uteri*, *Stomachi*, *Mesenterii*, &c.

4. Pro diversitate materiæ peccantis variant Dolores; vel enim sunt *Punctivi*, *Pulsativi*, *Tensivi*, *Stupéfactivi*, &c. In *Pungentibus* acutis doloribus, Austere particulæ in sanguine hærent: In *Pulsativis* & *Tensivis*, Sanguinis Massa nimium biliosa & exaltata existit, unde cum impetu fertur per meatus cerebri; & cum à subsequente sanguine antrorsum prematur, præternaturales sibi excudit vias, unde fit solutio continui; quo
casu

De Cephalal. seu Doloze Capitis. 3
casu si succedat *Hæmorrhagia Narium*, Morbum tollit. In doloribus *Stupefactivis*, vel excrementa cerebri non debite evacuantur, vel pituitosum viscidum aliquod acidum in vasis hospitatur, eorundem poros obstruens, &c.

5. *Cephalalgia* illa, quæ inveterata est & hæreditaria, vel quam comitatur affectio *Hypochondriaca*, *Vertigo*, *Lues venerea*, vel *fractura Cranii*, difficulter (si unquam) curabitur; & quo provectior est ætas, eo pejus se habet: Illa autem, quæ *sympathica* est, seu ex consensu oritur, raro removebitur, nisi prius tollatur Morbus eandem Causans, quo demum sublato ipsa cessabit.

(1.) Quod ad *Curationem* attinet, illa causas respicit; nam, in dolore Capitis pituitoso tubuli cerebri obstructi sunt referandi, & viscosi etiam humores evacuandi veniunt. Conducunt in hoc casu omnia *Sulphureo-Aromatica*, & *Volatilia Salina spiritiosa*; & quò magis *Cephalica* & *Arthritica* sunt, eò magis conveniunt. *Cephalica* maximè vulgata sunt folia

& flores *Rorismarini*, *Paonia*, *Beton.*
Majoran. *Lilii.* *Conval.* *Salv.* *Laven-*
dul. &c. Sin autem *Spiritus* ab his
 eliciatur & additis floribus recentibus
Spiritus denuò sex vel septem Vicibus
 cohobetur; & deinde addatur quan-
 titas conveniens *Oleorum Destillato-*
rum & *Salinum fixorum*; & omnia hæc
 simul Mixta cum f. q. *Salinum Volati-*
lium, ut *Succin. C. C. Cran. Human.*
Sang. Human. Urina, Fuligin. & simi-
 lium; si, inquam, omnia hæc simul
circulentur & *destillentur*, superlati-
 va evadunt Medicamina, in omnibus
 affectibus *soperosis*: referant enim po-
 ros cerebri, & obstructions vasorum,
 propinata in vehiculis Morbum respi-
 cientibus; ut & utrum aliud viscus in
 toto Corpore affectum simili modo
 deobstruunt: interea dum hæc *Salia*
Volatilia Oleosa exhibentur unà cum
Stomachicis; ut *Semin. Garminat. Ca-*
riophyll. Macis, &c. conducit quinto
 quoque vel sexto die conveniens ali-
 quod Catharticum propinare ad hu-
 morem Morbificum expellendum.
 Ex. gra.

. 1. ℞. *Pil. Ruff.* ʒss. *Rudii* ʒj. *Sal.*
Suc-

De Cephalal. seu Doloꝛe Capitis. ꝥ
Succin. Volat. gr. iv. Ol. Destillat.
Sassaphr. Fenicul. aa. gut. iij. f. Pill.
pro unica doſi; vel,

2. *R. Refin. Jalap. gr. xiv. Sal.*
cran. Human. gr. v. Ol. Cinamom.
gut. ij. Conſerv. Flor. Betonicae. ꝥj.
f. Bolus.

In intervallis purgandi conducunt
etiam *Absorbentia* quædam, ut *Cin-*
nab. Nativ. Oc. Cancr. Antimon. Dia-
phoret. &c.

(2.) In Curando dolore Capitis
Bilioſo acredo ſanguinis & nimius
ejuſdem calor ſunt temperanda, quo
Caſu convenit *Venaſectio*, ut & *Fri-*
gida & Diluentia, & ſi deficiat ſom-
nus, vel Dolor ſit valde vehemens,
addantur *Opia*: Ex. gr.

R. Aq. Cichor. primul. ver. aa. ꝥj.
Spir. Sal. Dulc. q. ſ. ad gratum ſapo-
rem. Gemmarum Roſ. Rubr. ꝥij. f.
Tinctura: Colaturæ adde *Syr. Cor-*
rall. ꝥij. Laud. Liquid. gut. 60. Doſis
ꝥij. vel iij. Conveniunt etiam *Emul-*
ſiones è ſemin. frigid. quæ ſiant affun-
dendo *aq. Lujul. Beton. Roſ. Verben.*
Lil. Conval. &c.

Prodeſt etiam Purgatio, quo Caſu
exhibend. *Pill. Lunar. vel,*

R $\acute{e}$. *Elect. Lenitiv.* ʒj. *Pulv. sanct.* ʒj. *Ol. anis. gut. v.* *Spir. Nitr. gut. x.*
 M. Externè conferunt etiam *Cucuphæ*
 quæ fiunt ex herbis & floribus *Ceph-*
alicis, *Oleis destillatis*, vel *Spiritibus*
mixtis cum Limimentis.

CAPUT II.

De Epilepsia & Vertigine.

1. **E** *Pilepsia* est motus *Convulsivus*
 omnium partium corporis, unà
 cum sensûs & motûs (pro tempore)
Læsione.

2. Quando *Causa* primaria in Ce-
 rebro existit, dicitur *Epilepsia Idiopa-*
thica; & quando à Stomacho, Utero,
 vel partibus externis dependet, dicitur
Sympathica. Dividitur in *Gravem* &
Levem, *Periodicam* & *Irregularem*,
Hereditariam & *Acquisitam.*

3. Pars affecta est Cerebrum & Ge-
 nus Nervosum.

4. *Causa* est vitiosa & acida quæ-
 dam *Lympha*, quæ cum spiritibus
Animalibus copulata eosdem in furo-
 rem concitat, & violenter ab invicem
 separat, &c.

De Epilepsia & Vertigine. 7

5. *Signa.* Quæ in Capite sedem habent, sunt *Torpor*, *Dolor* & *Vertigo*; in facie *pallor*, in Lingua *inordinatus motus*, & in mente *timor* & *horror*. Quidam subito in terram prosternuntur, quidam gradatim & pedetentim decidunt, & quidam ex parte tantum cadunt. Plerumque contrahitur Corpus; quidam denique alto addicti silentio horrendos edunt aspectus; maxima tamen pars magno cum strepitu spumam ex ore ejaculatur.

6. *Epilepsia* difficulter curantur, speciatim si inveteratæ & *Idiopathica*, cum Paroxysmo longo & gravi, & quas comitatur involuntaria Excrementorum excretio, &c. Sed si *Sympathica* sit & non adeo vehemens nec inveterata, est curabilis, speciatim in pueris, vel ante pubescentiam; si autem *Hereditaria* sit, & cessante paroxysmo superstes sit *Delirium*, sola Mors (quoad novimus) levamen adfert.

7. In *Curatione.* Durante *paroxysmo* consulunt Medici, quod altis vociferationibus, stimulationibus, Cnium divulsionibus, frictionibus &

Ligaturis excitetur Æger. Nos autem raro aliis insistimus Mediis, quam quod Naribus admoveatur *Spirit. Sallis Armoniac. Succinat.* Vel ore excipiantur *gut. viij. vel. x. Essent. Succin. vel Castor*: vel exhibeatur eorundem *tinctura* in Cochleari uno *Aq. Cinnamom.* ore nempe vi divulso. Extra *paroxysmum* si ventriculus multis scateat fæditatibus, propinetur *Emeticum*; si *Pléthora* adsit, fieri posset *venæsectio*. Utcunque sit, lenis aliqua Purgatio bis vel ter per septimanam repetita confert, cui semper addantur *Cephalica*; ut

1. *Rx. Extract. Rud. ℥j. Resin. Jalap. gr. iv. Ol. Rnt. Rorismarin. aa. gut. iij.* fiant Pill. Numero 5. pro unica Dosi.

2. *Rx. Diasenn. ℥j. Sal. Volatil. Succin. gr. iv. Ol. Cinnamom. gut. ij.* f. Pul. Et diebus à Purgatione liberis utatur *salibus volat. Oleos.* in Capit. præcedent. præscriptis; idque bis vel ter per diem in vehiculo aliquo appropriato, & quantitate æque largâ ac patientis fert Natura. Vel

Rx. Aq. Lil. Convall. Pæon. aa. ℥iij.
Spirit.

De Epilepsia & Vertigine. 9

Spirit. cranii Human. succinat. Tinctura Castor. aa. ʒj. Syr. è succo Cerasot. Nigr. an. ʒij. misc. sumat Cochlearia ii sæpius. Omnia Salia Armonizata multum conferunt, ut & illa Lumbricor. Terrestr. Stercor. Pavon. Ungul. Alcis, Hirundin. &c. Præterea quandoque etiam locum obtinent Alkalia Fixa, quæ acidum absorbent, ut Terra sigill. Oculi cancror. Bezoard. Lunar. & Mineral. præferuntur Cinnabaris & Nativa & Antimonii. Ex. gr.

℞. Cinnabar. Antimon. ʒj. Visc. Querc. Rad. Pæon. Maris, Cranii Human. Corall. Rubr. aa. ʒss. Croc. Cinnamom. Castor. a ʒj. f. Pulvis subtilissimus. Singulis ʒj. add. Sal. Volat. C. C. gr. vj. Ol. Salv. gut. ij. pro unâ Dosi. Pro vehiculo utatur aquis destillatis ex Aromaticis supra præscriptis; decocta Lignorum, Phlegmat. sanguinis, Lumbricor. Terrestr. Hirundin. &c. plurimum valent, quæ dulcorentur Syrupo aliquo Cephalico, qui maximè congruit ægri palato.

Externè Cucuphæ, vel Emplastra

A 5

ex

ex Herbis *Cephalicis* & *Aromatibus* utiliter satis applicantur ; magis tamen valent *Salia Volat. Oleos.* si debite applicantur ; & nosmet ipsi experti novimus *vesicatoria* vertici capitis , & plantis pedum applicata multum fecisse.

Empirica remedia sunt *Hepato exsiccata Ranarum, Luporum, vel Corvorum, Sang. Felis ; vel Secundina Muliebris* , vel detrahantur ʒiij. vel v. sanguinis à brachio ægri, & ebibat calidè.

Amuleta fiunt ex *Rad. Pæon. Assaætida, Verben. Ungul. Alc. cran. Human. &c.* Si *Epilepsia sympathica* sit, affectus illi & partes illæ affectæ, ex quorum consensu originem trahit, sunt maximâ cum curâ observandi & curandi.

Vertigo est levis *Epilepsia* , unde eandem vendicat Curandi Methodum, & iisdem cedit remediis quibus *Epilepsia*.

CAPUT III.

De Convulsionibus.

1. **C**onvulsio est continuata & involuntaria Musculorum contractio, procedens ab interiori irritatione generis Nervosi.

2. Si totum afficiat corpus, dicitur *Tetanus*: Si Corpus antrosum inflectat, dicitur *Emprostotonus*; si retrorsum, *Opisthotonus*: Si os contrahat, *Spasmus Cinicus*; si Maxillam, *Trismus*, &c.

3. *Signa* maximè variant; nam inter omnes Convulsione correptos quos unquam nobis videre contigit, paucissimos observavimus iisdem stipatos signis; quidam huc & illuc agitantur, quidam vociferant, quidam denique vocem edere nequeunt, sed subito illis os contrahitur; quibusdam particulare aliquod Membrum afficitur, ut *Oculus*, *Lingua*, *Brachium*, *Crus*, &c.

4. *Causa* omnium Convulsionum est inordinatio & explosio Spirituum
Ani-

Animalium, propter *Acidum*, vel acrem aliquam materiam partes quoddam Systematis Nervosi irritantem.

5. *Convulsiones* plerumque sunt periculosa; si enim procedant à *Vulnere*, nimio *Hellebore* vel *Antimoniâ* usu, à veneno assumpto, à febre prægressa, à nimis vigiliis, jejuniis, &c. *Ægri* in maximo versantur periculo; & si præterea *Convulsio* vehementer urgeat & corripiat *linguam, labia, nasum, oculum*, partesve vicinas, instat *Mors*, & incassum ulla adhibentur remedia.

6. *Curatio* hujus morbi coincidit cum illa *Epilepsiæ*, nam & in hoc etiam casu conducunt *Cathartica* leviora, *Vesicatoria* (modo urgeat necessitas) *Emetica*, ut & *Phlebotomia*; quæ omnia (nisi *Debilis* virium vel aliæ circumstantiæ contraindicerent) magno cum fructu usurpantur; ut & omnia *Salia volat. Oleosa* (quæ in superiori Capite vel illud præcedente recensuimus) quæ in omnibus *Convulsivis*, *Soporiferis* morbis maximè conveniunt, quibus etiam maximâ cum efficaciâ fomentantur *vertebræ Colli, spina dorsi*, & in spasmo particulari

culari pars contracta; quod remedii genus nullatenus negligendum esse prædico; longè enim præferenda sunt *Linimentis ex Oleis expressis*, seu pinguedine *Anguillarum, Anatum, Anserum, Canum, &c.* Sicut frequentissima nobis comprobavit experientia. Ex.gr.

(1) *R. Cran. Human. succin. aa. partes æquales*, exindè ope destillationis eliciatur *Spiritus, Sal, & Oleum*; cujus *℥ss.* add. *Spirit. Rosæmarini. ℥j. Ol. Cariophyll. ℥ss. Sal. tartari ℥ss.* Distill. S. A. Hoc vel huic simile externe adhibeatur, quod & interne assumi potest in vehiculo aliquo *Cephalico*, vel (2) *R. Ol. Terebinth. ℥viij. Succin. alb. ℥j. Ol. Vitriol. ℥ss.* f. Balsamum, quod separètur ab *Acido & fæcibus*, deinde eodem inungatur *Æger*, pro judicio Medici. Sex res non Naturales debite & cùm ordine usurpentur, speciatim autem caveantur passiones Animi, Metus enim, Ira, Amor, Mæror, &c. sæpe in Morbis Convulsivis paroxysmum renovant.

Si convulsionibus præcedant *febrem, variolas*, vel *Dentitionem puerorum*, sapissime suâ sponte cessant.

CAPUT IV.

De Apoplexia.

1. **A** *Poplexia* est subita Sensûs & Motûs abolitio, ex qua Ægri (pro tempore) quasi exanimis concidunt, nullo vitæ signo superstite nisi solâ *respiratione*.

2. Hic morbus vel subitò vel accidentaliter quasi invadit, vel subsequitur morbum aliquem prægressum. ut *Epilepsiam*, *Lethargum*, &c. estque vel *vehemens & periculosa*, vel *lenis & minus periculosa*.

3. *Causa* proxima est extinctio vel profligatio Spirituum Animalium, orta à nimia Aciditate Sanguinis, vel viscidiori aliqua pituita, poros Cerebri, vel ejusdem Nervos infarciēte, vel à *Narcoticis* fortioribus vel Sanguine extravasato, &c.

4. *Signa* Durante paroxysmo Æger somno obruitur, stertorem edit, respiratio est inæqualis & interrupta, imò (si *paroxysmus* valdè utgeat) vix percipi potest; & licet vellicetur, stimu-

stimuletur & comburatur, omni sensu tamen privatur. Quandoque *paroxysmus* est levior, & *Æger* stupore corripitur paulò majore quàm in *Paralyfi*.

5. Si *pulsus* sit debilis, *respiratio* difficilis unâ cum *ronchis*, vel si sudores frigidi, stridores, & spuma oris, vel saltem major horum pars *Apoplecticum* afficiat, vix unquam liberatur; quod si forsan contingat, *Paralyticus* evadit: Si *paroxysmus* sit levior, *pulsus* fortior, & si post Sanguinis missionem levamen sequatur, salutis spes quædam affulget.

6. *Therapeia*. Omnibus nitendum est medtis ad Spiritus Animales vinculis suis expediendos, obstructions meatuum removendo, &c. *Ægrotus* erectus sedeat; manus etiam & brachia, crura & femora fortiter fricentur, *Sternutatoria* & *Errhina* fortiora Naribus indantur; vel

Tinctura è *Viperis* vel *Castor*, mixta cum *Ol. Cariophyll.* ori injiciatur; mittatur Sanguis è brachio vel vena potius *jugulari*, ad circulationem liberiores promovendam; hoc statim leva-

Ievamen adfert, si Sanguis vel Lympha Stagnans amoveri possit; *Ene-mata* etiam acriora injiciantur, quæ ingrediantur *Crocus Metallorum*, *Colocinth*, *Spir. Vin.* &c. *Emeticum* etiam usurpetur, speciatim si *Narcotica* morbum induxerint. Sed in hoc casu ut & in omnibus aliis semper respiciendæ sunt ægrotantis vires. Huc etiam spectant *Sulphureo-Aromatica*, & *Spiritus Salino Volatiles*, quorum in Capite præcedente Mentionem fecimus. Vel

R. Spirit. Salv. Rorismar. aa. ℥vj. Ol. Carthophyll. ℥ss. Spir. Cran. Human. Succinat. ℥ij. in quo digere Cubeb. Zedoar. Nuc. Moschat. Castor. aa. ℥vj. Stent per Dies aliquot deinde decant. Dosis ℥ss. in Aq. aliqua Apoplectica. Conducunt etiam Alkalia fixa ad Acidum imbibendum, quibus add. etiam Aromatica.

Cathartica hic locum habent, quæ fiunt ex *Extract. Colocinth. Hellebor. nigr. Syr. è Rhamno Cathartic. Pill. è Duobus. Pill. Rud. & semper add. Castor. Sal. Volat. Cran. Human. Fuliginis. Et Vesicatoria etiam & Cucurbitula*

De Paralyfi, &c. 17
tula Scarificata nuchæ Colli & Cubitis
admoveantur.

C A P U T V.

De Paralyfi, Lethargo, Caro, Catalepsi, Tremore, & Incubo.

1. **O**Mnes hi Morbi participant de Natura *Apoplexiæ* & solummodo gradu non *Essentia* differunt; eandem etiam agnoscant *Causam* & eandem afficiunt partem.

2. *Causa* horum omnium affectuum est *Lympha* coagulata seu quodammodo vitata; vel serum, vel Sanguis extravasatus; vel similis quædam materia *Heterogenea* poros cerebri vel ejusdem appendicis invadens, unde influxus *Spirituum Animalium* inhibetur, vel eorum radiantes emanationes obtunduntur, &c.

3. *Therapeia* omnium horum affectuum speciatim consistit in reseratione pororum *Cerebri*, & procuratione liberioris transitus *Spirituum Animalium*, unde utendum est omnibus, quæ præscripsimus in *Curatione*

tione *Morborum*, de quibus hætenus egimus ; omnia enim illa remedia simili modo & hic & in cunctis affectibus *Soporosis*, usurpanda veniunt.

CAPUT VI.

De Phrenitide, & Comate Vigili.

1. **P***hrenitis* est inflammatio Cerebri & Membranarum ejusdem, unâ cum *febre* acutiori ; sed *Coma* est sine *febre*.

2. *Phrenesis* est vel *spuria* vel *vera* ; *spuria* plerumque contingit in *febris biliosis* ; *vera* est totalis *Memoriæ* eradicatio, adeo ut *Æger* omnia *Oblivioni* tradat ; & hæc differt tantum *gradu à Comate*.

Adest irregularis *Loquela*, & puerilis *lufus* cum *plumis*, *straminibus*, &c. *Oculi* videntur *magni* & *excitati*, sunt etiam *vertiginosi*, & *delirant*.

3. *Causa* est *bilis* maximè *Volatilizata*, quæ ad *Globosam* *cerebri* partem eversa *Spiritus Animales* accendit, in *furorem* & *confusionem* concitat.

De Phrenitide, & Comate Vig. 19
citat. Omnes Meditationes seriæ &
profundæ, curæ, studia, mæror,
ira, &c. sunt Causæ Antecedentes,
quoniam *bilem* exasperant, Spiritus
Animales exagitant & accendunt,
&c. Omnes dolores, si vehementes,
possunt etiam Causæ vicem sustinere.

4. *Phrenitis* Sæpissime est Letha-
lis, præsertim si sequentibus Symp-
tomatis stipetur, nempe, stridore
dentium, motu Linguae & Manuum
tremulo, Dejectionibus albis, Uri-
nâ tenui albâ, *Convulsionibus*, Stultis
& Ludicris actionibus, ut pluma-
rum collectionibus in lecto, &c. Sed
si post statum Morbi Symptomata
minui videantur, maxima affulget
spes.

Coma procedens ab Ira, labore,
studiis, sollicitudine &c. facili nego-
tio curabitur.

5. *Therapeia. Venæ sectione* cele-
bratâ, injiciantur *Enemata* refrige-
rantia, idque frequenter *Vomitoria*
maximâ cum cautela exhibenda sunt;
mitiora autem *lenitiva*, ut *Elect. Le-*
nitiv. Diaprun. pulp. Tamarind. prun-
or. &c. conducunt. Omnia *Aquea*
&

& *Acida* valde sunt efficacia in spiri-
tibus debachantibus compescendis ,
& ad statum Naturalem reducendis.

Ex. gra.

(1.) R $\acute{e}$. *Aq. Endiv. Primul. ver.*
Rosar. aa. ℥ij. Spirit. Nitri gut. 40.
Syr. papaveris Rhand. ℥j. M. vel

(2.) R $\acute{e}$. *Aq. Acetosell. Lactuc. aa.*
℥iv. Syr. Diamor. Diacod. aa. ℥j. Spi-
rit. Nitri Dulc. gut. 30. M. Conve-
niunt etiam ad bilem temperandam
Emulsiones factæ ex semin. frigid.
cum aquis hisce Destillatis vel Aq.
Hordei. Externè Anodyna refrigeran-
tia Capiti applicari possent , ut Pa-
pav. Nymphaea lactuc. Germin. popul.
primula ver. portulac. Cactarbita sa-
tiva, Solanum , flor. Rosar. fol. vio-
lar. quibus add. Camphor. Mosch. Am-
bra grysea , & si opus sit , Opium.
Si hæc (supra præscripta) non juve-
rint , propinanda sunt *Opiata* inter-
nè, speciatim in *Comate* ; sed in *Phre-*
nesi cautè exhibenda sunt , (semper
incipiendo à minori Dosi) idque po-
tius in *febris declinatione* , quam *aug-*
mento.

CA-

CAPUT VII.

De Melancholia.

1. **M**elancholia est Delirium sine febre, ortum à Spirituum Animalium hebetudine.

2. Si ejus præcipua sedes in Capite sita sit, dicitur *Cephalica*; si inferius in Abdomine, dicitur *Hypochondriaca*.

3. *Causam* in hoc consistere autumamus, quod Spiritus Animales, qui in seipsis sunt maximè subtiles & purissimi, Tincturam quandam acidam recipiunt in fonte suæ Originis, undè hebescent & quasi Cæci & Caliginosi evadunt, & cum adeo inertes fiant, in vias quasdam devias incidunt, & quocunque se conferant ibi hærent; saltem nimium ibidem morantur, undè oriuntur Monstruosæ illæ imaginationes, earumque adeo Diutina remanentia in Animis ægrotantium.

4. *Signa* præcipua sunt *Timor*, & *Mæror*. Sed præterea adfunt quandoque & alia; quidam enim uberrimas fun-

fundunt Lachrymas, alii autem altos & pueriles tollunt Cachinos, quidam seipfos imaginantur altiori gradu Locatos quam ipsos reges dum alii se bufone viliores fatentur; quidam prophetas agunt, & omnia sua effata pro oraculis tradunt, alii autem omne, quod ore protulerint pro mendacio venditant; multi se malo quodam genio possessos autumantur; & non desunt etiam, qui violentas sibi injiciunt manus.

5. Hic morbus semper est Chronicus; & si *Delirium* adsit extremum, & inveteratus sit morbus, raro aut nunquam emergunt.

6. Curatio consistit in Volatilizando Spiritus Animales & expediendo ab acido illo eosdem obtundente & obfuscante; in quem finem frequenter instituatur *Sanguinis missio* ex venis Sedalibus & quandoque in brachio; interea utatur æger *Sal. volat. Oleos*: Quale præscripsimus dum de morbis Soporiferis agebamus. Subinde etiam *Emetica* (qualia vulgò ex *Antimonio* præparamus) bono cum successu usurpantur. Conducunt etiam

tiam *Enemata præparativa*, quæ nempè *Cathartici* viam sternant; ipsa autem *Cathartica* fiant ex *Extract. Hellebor. nigr. Extract. Colocynth. Extract. Rudii. Pill. de Succin. Tartari. Diasen. Hiera picra Elix. Proprietat. fact. cum Tinctura Antimonii & propinat. à xx. ad LX. gut. in Elix. Salut. vel Decoct. Epithymi.* Hæc autem vel similia bis vel ter per septimanam propinanda sunt; profunt etiam *Absorbentia* ad Acidum imbibendum, ut *Oculi Cancrorum. Coral. Margarit. &c.* etiam *Chalybeata*, ut *Vitriolum Martis & ejusdem Tinctura; & Tinctura Salis Tartari, & Antimon. Ens Veneris, &c.* pro vehiculis utendum est *Decoctis vel Aq. Destillatis Fumariæ, Serpill. Amaræ dulcis, sero Lactis, vel Aq. acidulis.* Cavendum in hoc affectu non nimium insistatur in usu unius remedi (nisi universalis fuerit:) omnia autem supra præscripta in usum sunt revocanda pro prudenti Judicio Medici, & morbi exigentia.

CAPUT VIII.

De Mania.

1. **M***Ania* est *Delirium* sine febre, sed cum furore & præcipitantia, ortum à depravatione Spirituum Animalium.

2. Quod ad *Causam* attinet, *Willisii* sententiæ Calculum nostrum adjuicimus, quod nempe Spiritus Animalis à benignâ & propria indole in aliam malignam & depravatam degenerant, quæ maligna qualitas originem suam trahit vel ab ipsis Spiritibus Animalibus, ut ex passionibus violentis, terroribus, & ex spe rei alicujus deoptatæ subditò & improviso frustratâ; vel ex morbis in cerebro præexistentibus ut *Melancholia*, *Phrenitide*, &c. Vel oritur hæc malignitas à vitio Sanguinis, ut quando Hæreditaria est, vel quando fermenta venenata Sanguini insinuantur, ex morfu Animalium Rabidorum, toxicorum quorundam assumptione, &c.

3. *Symp-*

3. *Symptomata* vulgaria sunt *Delirium* & *furor*. Sed & insuper *Maniaci* maximè sunt audaces & feroces, continuo vigilant, robore incredibili pol-
lent, perferunt etiam intensissimum frigus, plagas severissimas, inedia-
summam, sinè ullà noxæ conscien-
tia; incessanter etiam simiarum æmu-
li ludicros & pueriles exercent actus,
semper scelus aliquod machinantur;
& licet Mitio-rem præ se ferant indo-
lem, nisi durioribus manibus & vin-
culis coërceantur, indomiti evadunt.

4. Simili modo & in *Melancholia* &
in *Mania* afficiuntur Spiritus Ani-
males, facultas Ratiocinativa, &c.
& sæpissime hi duo affectus vices in-
ter se invicem commutant.

5. *Mania* sola raro est Lethalis, at-
tamen nunquam non difficilis cura-
tu, speciatim si Hæreditaria sit, vel
inveterata, vel si morsui Animalis
Rabidi originem suam debeat; sin au-
tem leviora adsint Symptomata, *Fe-
bris*, *Hæmorrhagia*, &c. & si recens
sit, facilius curatur.

6. Quod ad *Therapeiam* attinet.
Æger rigidos quosdam magistros sibi

B

præ-

præpositos habeat, quos formidet, & quibus parere assuescat; amoveantur omnia alia objecta quæcunque illi bilem movere apta sunt, vel quæ vexationem aliquam insignem producant. Custodes etiam, & illi quorum ferulæ subjicitur, jucundo aliquo sermone ejus Animum divertant, & blandis pollicitationibus illum demulceant, dum mitior existit; sin autem extra oleas vagari incipiat, Minas Acerbissimas intonent. Cum tamen affectus hic Spiritualis sit, & in fonte Animali situm obtineat, alia prorsus ineunda foret Methodus Curatoria quàm hic proponimus, adeoque hanc nostram Methodum pro optimâ non vendicamus, sufficit tantum hanc substituisse pro præsentî, donec demonstratio magis evidens effulserit in meliori illa methodo, quam jam insinuavimus.

Ad quam *Curam* inchoandam fiat *Venesectio* sexto quoque vel octavo die reiteranda in venis *Hæmorrhoidalibus*, Pede, vel Brachio; *Vomitoria* etiam vicissim repetantur. Ex. gra.

(I.) ℞. *Ent. Vener. Tart. Emetic.*

aa.

aa. gr. viij. M. pro unicâ Dosi; vel substituaturs hoc *Willisii*.

(2.) R. Sulph. Antimonii gr. x. Cremor. Tartari ℥ss. misce. Vel,

(3.) R. Vin. Hellebor. ℥j. Tart. Emetic. gr. iij. misce pro unâ Dosi.

Cathartica etiam quarto quoque vel quinto die alternatim intercalanda veniunt, ut

(1.) R. Extract. Hellebor. nigr. ℥ij. En. Ven. ℥j. Tart. Vitriolat. gr. vj. f. bol. Vel,

(2.) R. Extract. Hellebor. nigr. pulv. Colocynth. Mercurii Dulcis, aa. ℥j. M. f. Pill. pro unâ Dosi. Vel,

(3.) R. Decoct. Epithymi. ℥iv. Diasennæ ℥ss. Misce: Nota bene, Omnia hæc evacuantia exhibenda esse cum respectu habito ad vires ægro-
tantis; hoc tamen observavimus quod *Melancholia* vel *Mania* affecti ple-
rumque fortiora requirunt Evacuan-
tia, & melius ferunt, quam in aliis
affectibus. In intervallis etiam Alte-
rantia specifica suas præstant vices;
omnium ferè Authorum scripta hu-
jusmodi scitent præscriptis; nos quæ
maximè efficacia noverimus pro ex-
emplis proponemus. Ba

(1.) *Rx. Ent. Vener. Bezoard. Lunar. aa. ℥ss. Conserv. flor. primul. veris 3j. fiat bolus.*

(2.) *Regul. Antimon. Dissolut. in Ol. Vitriol. ℥iv. Limatur. Chalybis 3j. quibus adde Aq. Serpill. ℥ss. Dig. ger. aliquamdiu & deinde decant. Dos. 3j. pulveris autem 3ss. Vel,*

(3.) *Rx. Spirit. Sal. Armoniaci ℥iij. Ol. Vitriol. 3ij. misce guttatim. Dosis 60. gut. sæpius. Vel,*

Rx. Ent. Vener. à ℥ss. ad 3ss. Hæc remedia exhiberi possunt in sero lactis, Aq. Acidulis, Decoct. ex summitatibus Hyperic. Sanguisorb. Amar. Dulc. Violar. Borrage &c. Si nullum horum levamen adferat, & deficiat somnus, usurpentur Opiata, quæ fermentanda sunt, & exhibenda unâ cum Camphora. Sunt & innumera alia remedia, ut Sanguis Canis, Leporis, Hominis trepidi, Asini &c. Sed si ex supra præscriptis in usum adhibitis nullum prodest, incassum alia adhibentur, nam desperata est causa.

CAPUT IX.

De Catharro.

1. **C**atharrus est affluxus lymphæ vitiatæ in ullam partem Corporis Humani; dolorem & aliquando tumorem Cauſans.

2. *Signa* ſunt affluxus ſeri ad Nares & Oculos, ſternutatio, ſtimulatio in *Larynge*, intumeſcentia *Amygdalarum*, quam ſubſequitur Raucedo, infarctus *Bronchiæ*, *tuffis*, & plerumque *febris*. Quandoque hæc materia Catarrhalis tenuis eſt, acris, & bilioſa inflammationes producens & dolores acutos pungentes in diuerſis Corporis humani partibus; quandoque Craſſior eſt, viſcida & pituitoſa, producens Hebetudinem; *febres intermittentes*, *Scorbutum*, *Hydropem*, &c.

3. *Cauſa* eſt nimium Lymphæ in Corpore extravasatæ, quæ cum in partes membranofas vel muſculares deferatur variæ Generis dolores excitat, prout nempe eſt vel *Acida*, *Salina*, *Acris*, &c.

Causæ accidentales quandoque ascensendæ veniunt à commestione in-tempestivâ, Computatione inordinatâ præcipue autem ab externo frigore (maximè cum Lympha in fluxum concitatur) quo pori constipantur, & transpiratio inhibetur.

4. Si materia hæc Catharralis parvâ Quantitate affluat, & nullam participet Acrimoniam, & solummodo in Nares decidat, facilè curatur: Sin autem extravasata hæreat in *Maxillis*, *Amygdalis*, vel *Larynge* pejus se habet; sed si in *Pulmone*, pessimo in statu sunt Ægri, præcipue si Lympha Copiose affluat, & acris fit, si Æger provectiori gaudeat ætate, vel si *tussi*, *Asthmati*, *Phtisi*, &c. obnoxius fuerit.

(1.) *Curatio*. Si materia sit tenuis & acris, & metuatur *Febris* imminens, conducit in principio *Diaphoretica* & *Bezoardica* exhibere: & pro potu ordinario.

R. *Aq. Hordei* ℥iv. *Syr. Papav. Rhexados* ℥iv. *Ol. Sal. vel Sulph.* q. f. ad gratam Aciditatem: M. ex usu hujusmodi Medicaminum Ægrotans citis-

citissime restituetur, sicut frequentissimè experti sumus.

(2.) Sin autem procedat à Lympha vitata, vel stomacho impuro, & oppresso ex nimia Comestatione, perpotatione, &c. hoc in Casu primò purgetur ventriculus ope *Emetici* aliqujus, & laxetur Alvus ope *Elect. Lenitiv. Diaprun.* &c. Vel si hoc serum extravasatum usque adeo sit acre, ut *inflammationes, Rheumatismos, Anginam, Pleuritidem,* &c. producat, admittenda est *Venæsectio*; & partes dolore affectæ foveantur cum *Sal. Volat. Oleos.* quæ & intus assumpta cum *Diacod.* vel pauxillo *Laud. Liquid.* plerumque curationem perficiunt; quandoque etiam *Spirit. Nitri Dulc.* conducit.

Si materia sit Crassa, hebetudinem Causans, &c. Omnia Volatilia penetrantia & acutis Gaudentia particulis requiruntur; ut *Sinapi, Ros. Solis: Rad. Ari, Enule Campan. Iridis, Fenicul.* &c. & omnia *Alkalia* æque *Fixa ac Volatilia.*

Si feri stagnatio circa pulmones contingat, & exinde suffocatio aut

prægravis infarctus oriatur, conducit etiam *Venæsectio* (quanquam & hoc remedii genus mihi non sit Cordi) spatium enim parat reliquæ Massæ ad alacriorem circulationem peragendam. In hoc etiam Casu non negligenda *Sal. Volat. Urinosa* unâ cum *Gum. Ammoniac.* vel *Myrrha* ibidem dissolutis. Ex. gra.

Rx. Spirit. Fuligin. Succin. Sal. Armoniac. aa. ℥ij. Gum. Ammoniac. ℥j. M. & exinde eliciatur Tinctura. Dosis ad gut. 40. in quolibet Liquore convenienti. Convenient hic etiam *Absorbentia* ut, *Oc. Cancror. Testæ Testudin. Bezoard. Autimon. & similia*, quibus add. *Milleped. Lumbric. Terrest. Salia Lixivialia*, & hujusmodi alia, quæ serum superabundans evacuant, vel per *Diuresin*, vel per *Diaphoresin*. Hæc supra nominata nullis fere remediis cedunt in *Catarrho* inveterato Curando.

In *tussibus* utendum est *Balsamis*, *Oleis expressis*, remediis *Mellitis* vel *Saccharo* imprægnatis; & si materia tenuis sit & Acris *Opiata* exhibenda sunt. Maxima autem Cautela adhibenda

benda est, ne nimium liberaliter instatur in usu *Bechicorum*, præcipue autem *Opiatorum*.

Externè *Cucurbitulae*, *Vesicatoria*, *Fonticuli*, *Emplastra*, *Lavamenta*, &c. in usum revocanda sunt; sed semper ex Consilio prudentis Medici.

CAPUT X.

De Angina.

1. **A**ngina est inflammatio in Musculis *Laryngis* & *Æsophagi*, *Tonillis*, *Palato vel Maxillis*, unâ cum Tumore doloroso, quandoque interno, quandoque externo.

2. Dividitur in quatuor species.

(1.) Prima est *Cynanche*, quando Musculi interni *Laryngis* inflantur sine magna intumescencia.

(2.) Secunda dicitur *Synanche* quando adest Tumor respirationi officiens.

(3.) Tertia est *Paracynche*, quando Musculi externi *Laryngis* afficiuntur sine tumore apparente.

(4.) Quarta est *Parasynanche*
B. 5 quan-

quando inflammantur Musculi externi faucium unà cum Tumore.

3. Signa sunt *respiratio* & *Deglutitio* difficilis, *Rigiditas Colli*, *Dolores pungentes* & *Comburentes* (quasi) circa *Maxillas*, quandoque etiam periculum suffocationis, & plerumque *febris*.

4. *Causa* est Sanguis commixtus vel saltem occurrens Lymphæ vitiosæ in meatibus suis arctioribus, undè evadit grumofus, & tubuli obstruuntur, adeo ut stagnatio insequatur, & exindè fermentum aliquod acescens acquirat, undè manant *Symptomata* hæcenus descripta.

5. *Angina* non magno stipatur periculo, sed *Cynanche* pejor est *Synanche*, & reliquæ duæ species minus sunt periculosæ. Si dolor sit maximè acutus, & respiratio valdè Difficilis, præsens ferendum est levamen, ne æger morti succumbat.

6. *Curatio* (si recens sit Angina) consistit in obstructionibus referandis, motu Sanguinis restaurando, & ejusdem Aciditate corrigenda. In quem finem (licet non simpliciter ne-

necessaria sit) *Phlebotomia* in brachio , Collo , vel sub Lingua , opem fert. Medicamina autem illa quæ nunquam non finem assequuntur sunt *Sal. Volat. Oleos.* Externe applicata , & intus etiam exhibita in vehiculo aliquo appropriato , vel mixta cum *Anodynis* ; hæc enim non solum obstructions referant , Sanguinem coagulatum dissolvunt , & fluiditatem ei conciliant ; Lympham stagnantem vivificant (quasi) & motui restitunt ; sed & ex eo , quod vi *Diaphoretica* prædita sint , materiam peccantem etiam expellunt , & Sanguinem mundificant , unde gravia illa *Symptomata* citò evanescunt , sicut frequens experientia nobis dictavit : His add. *Salia volatilia* , ut *Spirit. C. C. Fuliginis* , *Sanguin. Urin. Sal. Armoniac.* &c. Ex gra.

Rx. Aq. Papaver. flor. Sambuci, aa. ℥iij. Spirit. Sal. Armoniac. ℥j. Diacodii. ℥iss. M. sumat Cochlearia duo sæpius.

Utantur etiam *Gargarismatibus* , qualia sequuntur ; si particulæ *Biliose* Sanguinem invaserint , Remedia *Ni- trata*

trata locum obtinent, vel misceantur cum *Urinosis*. Ex gra.

(1.) *Aq. Plantaginis* ℥iv. *Syr. Papav. Rhead.* ℥j. *Spirit. Nitri dulc.* 3j. *Misc.* *Dosis* ℥j. singulis bihoriis vel trihoriis. Vel,

(2.) *Aq. Ebuli, Ros. Rubr. aa.* ℥iiiss. *Sal. Prunell.* 3ij *Sal. volat. Urinae* 3j. *Syr. è Ros. Siccac.* ℥iss. *Dos.* ℥j. sæpius; vel utatur pro *Gargarismate*.

Vulgus Medicorum remedia *Repellentia* in usum vocant, sed cautè sunt adhibenda, præcipue si adsit malignitas; quod ad nos attinet, nos nihil adhuc vidimus, quod par sit *Salibus illis volatilibus Oleosis* in *Angina* desperata; præter enim plurimos effectus egregios hætenus memoratos, removent etiam omnem malam dispositionem *Pulmonum*, quæ sæpe adjutrices admovet manus in *Angina* maligna ad suffocationem promovendam; quâ de causâ ocyus & sæpius propinanda sunt, ne ex unius diei Mora Mors curam anticipet.

Externe Album Græcum unâ cum *Nidis Hirundinum*, fabricatum in
Mo-

Modum *Cataplasmat*is cum *Melle*, vulgare est remedium, ut & plurima alia *Stercora* & *Urinæ* : Ex gra. *Hominum*, *Anserum*, *Gallinarum*, *Equorum* ; quorum vis *Medicinalis* sine dubio consistit in *Sale Armoniac*o & *Nitroso* , quo referta sunt : Omnes *Authores* hæc *Stercora* miris extollunt præconiis ; sed nos frequentissime experti sumus , priora illa esse præstantiora.

Quidam utuntur *Vesicatoriis*, *Cucurbitulis* &c. quæ multum profunt. Vide *Platerum*, *Riverium*, *Sylvium* &c.

Si primo *Die* *Curatio* non succedat *Enema* injiciendum est , & purgatio instituenda , (pro commodo *Ægri*) & superius præscripta denuo iteranda sunt.

C A P U T X I.

De *Pleuritide* & *Peripneumonia*.

1. **P**leuritis est inflammatio *Pleuræ*, *Peripneumonia* autem *Pulmonum* , earumque *Membranarum*.

2. *Sig.*

2. *Signa* sunt respiratio difficilis, febris acuta, dolor lateris Punctivus & Lancinans; Tussis vehemens, primo aggressu siccor quidem, postea autem cum sputo Spumoso & Sanguineo. Quò magis hisce quadrant signis, eò meliori jure legitima dicantur. Discrepant etiam à se invicem quoad partem affectam, & gradus malignitatis; *Causa* tamen & *Cura* utrobique est eadem.

3. In *Causarum* classem adduci posset serum extravasatum; plerumque autem *Causa* est Sanguis extravasatus & stagnans, undè Acidum acquirit fermentum, & inflammationem excitans, &c.

Causæ Casuales sunt *Plethora*, transpiratio inhibita, præcipue tamen quando Sanguis cum impetu *Meatus* percurrit, ut in exercitio violentiori, Nimiâ *Computatione*, &c.

4. Si *Ægrotans* hoc morbo antea laboraverit, vel si *Asthma* præcesserit, vel provectior adsit *Ætas*, vel sputum minuatur, Imò plane cesset dolore remanente, vel si sputum Sanguineum, sit flavum, aut nigrum, *Respiratio*

ratio maxime difficilis, &c. In omnibus, inquam, his Casibus res periculo non vacat; sed si *Symptomata* minui videantur, & sputum album & leve existat, *Æger* restituetur.

5. *Curatio*, parum differt ab illa quam in *Angina* referebam.

(1.) *Sanguinis missio* (pro viribus *Ægri*) prodest; sed si prostratæ sint vires, & adsit malignitas, instituatur ope *Sanguisugarum*; vel penitus omitatur, & ejus vicem subeant *Cucurbitulae Scarificatæ*.

(2.) Utatur *Æger Alkal. Volatil.* qualia sunt *Sal. Armoniac. Spirit. Sanguin. Urin. Sal. Armeniac.* quibus add. *Anodyna & Pectoralia*, ut & *Diaphoretica & Alkalia fixa*, prout urget occasio.

Rx. Aq. Cardui Hyssop. aa. ℥iij. Syr. Papaveris Erratici ℥ij. Spirit. Sal. Armoniac. 3j. M. Dosis 3ss. Conveniunt etiam hîc, quæ in *Angina* præscripsimus, & *Salia Volatilia Oleosa*; nempe in declinatione Morbi, vel si adsit malignitas.

Rx. Ocul. Cancror. Sang. Hirci Exsiccat. aa. 3ij. Bezoardic. Mineral. 3j. Sal. Viperar. Volat. 3ss. Misce.

Si nulla adsit Malignitas add. *Laudani Gr. x. Oculi Cancrorum* decocti in Vino, & *Priapus Cervi*, & *sanguis Hirci*, multum laudantur. Si Dolor in *Pulmonibus*, *Pleura*, vel *Stomacho* permaneat post primum Diem elapsum, exhibe *Spir. Nitr. Dalc.* & remedia *Nitro* imprægnata; sed si *Vomitibus* adsit vel *Diarrhæa*, cautè exhibeantur. Si alvus non respondeat, injicienda sunt *Enemata*, & sub finem morbi etiam *Cathartica* tenuiora in usum revocanda sunt; sed per totum Curationis stadium *Diaphoretica* leniora maximè profunt. Si sputum sit viscidum & in parvâ quantitate, cautè propinanda sunt *Opiata* vel ulla *Inspissantia*, sed potius in usu *Incidentium* insistendum est.

Externè *Discutientia* & *Anodyna Emplastra*, *Unguenta*, *Cataplasmata* conveniunt; sed in *Pleuritide* exquisita omnium optimè utimur Linteo in *Salibus Volatilibus Oleosis* intincto, & parti affectæ applicato, sicut sæpe sæpius experti sumus. Sed nimium non est fidendum hisce *externis*, nisi & *interna* frequenter & sedulo adhibeantur.

De Hemoptisi & Empyemate. 42
 tur. Pro vehiculis utimur *Aq. Destil-*
lat. Hyssopi, Card. Cichor. Borrag. vel
 succis ex iisdem herbis expressis, vel
 ex *Taraxac. Papav.* etiam *Emulsioni-*
bus, Aq. Hord. quâ etiam utimur pro
 potu ordinario unâ cum tantillo *Sal.*
Prunell. vel *Spirit. Sulph.* vel *Nitri*
 guttatim instillat. Omnia acria & aci-
 da procul amovenda sunt, & cibi
Dyspepti; bene autem utimur *Pana-*
tella, Cremore Hordei, juscule pulla-
rum, & cibis levioris digestionis.

C A P U T X I I.

De Hemoptisi & Empyemate.

1. **H**æmoptisis (vel sputum san-
 guinis) de qua hic agitur, est
 erosio vel apertio vasorum Sanguife-
 rorum ad pulmones pertinentium,
 quanquam etiam à Naribus, Palato,
 aspera Arteria, Stomacho, Hepate,
 &c. oriri posset.

2. Si à pulmonibus proveniat, est
 spumofum, floridum, & partitis vi-
 cibus eruitur, semper tamen cum tussi
 & sine insigni Dolore.

Si

Si à Maxillis , aspera Arteria & partibus vicinis procedat , adest quidem scretus sed nulla tussis ; quod & sensu dignosci posset ; si à Stomacho & partibus vicinis procedat , potius evomitur , quam expuitur.

3. *Sputum sanguinis* diversimode *causatur* , ut si nimia quantitas feri vel bilis fluidæ fermentantis Sanguini admixta sit ; aut si Acidum adfit , quod stagnationem & vasorum expansionem producit , unde partes tenuiores quâ datâ portâ ruunt. Et oritur etiam hoc Sanguinis sputum ex nimia abundantia Sanguinis , motu nimis violento , & accelerato , tussi exquisita , vulnere , casu , &c.

Empyema , seu *Apostema pulmonum* , oritur à Sanguine extravasato , in vasis *Pneumoniacis* coacervato & Putrescente.

Uterque (& hic & præcedens affectus) est satis periculosus , & *prognostica* sunt maximè infida.

4. *Curatio*. (1.) In *Curanda Hæmoptysi* sedulo vitentur omnes actiones vehementes & motus violenti , ut saltus , vociferationes , tussitationes ,
cun-

De Hæmoptifi & Empyemate. 43
cunctæ passiones Animi, & præcipue
Ira, hæc enim particulas Sanguinis
exacuit, & motum accelerat.

Detrahatur Sanguis à brachio vel
pede revulsionis ergo, nisi virium im-
becillitas intercedat.

Quod ad *Pharmaciam* attinet, pro-
sunt *Vegetabilia Refrigerantia*, ut
Plantag. Burs. Pastor. Nymphaea,
Acetosella, Papav. (præ reliquis Lau-
do succos harum herbarum) *Germina*
Ros. Rubr. Rad. Tormontill. Bistort.
&c. Etiam *Terrestria Astringentia*,
ut *Terra Sigillata, Lemnia, Japonica*,
Bolus Ver. Terra Vitrioli, Crocus
Martis Astringens, Lapis Hæmatites,
Sang. Draconis, Corallium, Ocul. Can-
cerorum, &c. Adde etiam *Acida Coa-*
gulantia, ut *Spiritum Vitrioli, Sul-*
phuris, Alum. &c. quibus junge *Opia-*
ta, prout Medici Judicium dictitabit:
Ex. gra.

(1.) R $\acute{x}$. *Sang. Dracon. ℥ij. Sem.*
Papav. ℥ij. pulverisentur & cum *Syr.*
Corall. f. Bol. Acuatur *Oleo Sulphuris*
per Camp. Vel,

(2.) R $\acute{x}$. *Suc. Plantaginis, Tinct.*
Rosar. aa. ℥ij. Syr. Mirtillor. ℥j. Laud.
Li-

44 C A P U T X I I.

Liquid. Cydoniat. gut. xxx. Misce :
Vel hoc *Sylvii* quod habetur lib. 10.
cap. 9. §. 20. nempe.

(3.) *Aq. plantag. ℥ij. Aq. Cinna-
mom. ℥iij. Aceti Destillat. ℥iv. Sang.
Dracon. ℥ss. Laud. Opiat. gr. ij. Syr.
Diamor. ℥j.* Misce. Hoc mirum in
modum à *Sylvio* laudatur.

Huc conferunt *Cathartica* tenuiora
debitis intervallis propinata, ex *Rha-
barb. Tamarind. Senn.* Vel si magna
Copia serè redundet, addatur etiam
*Resina Jalappæ: Cucurbitulæ & Li-
gaturæ* sæpe bono cum fructu exhi-
bentur.

(2.) *Empyemati* omni Cura oc-
currendum est (sæpissime enim lethale
est) si autem præveniri nequeat
suppuratio promovenda est ope *Cata-
plasmatis* appropriat. ex *Summitat. &
Radic. Bismalv. Lili. alb. Semin. Li-
ni, Fenugrac. Terebinth. & Oleis
Emollientibus*, &c. adde etiam *Em-
plastra Unguenta*, &c. Omnium op-
time tamen venienti huic Morbo oc-
currunt *Salia Volatilia Oleosa*, & *Spi-
ritus Vini rectificatus* affusus herbis
Alkali Volatili abundantibus, & dein-
de destilletur.

Interne omnia Balsama Naturalia, Balsamum Lucatelli, Balsamum Sulphuris Vivi circulat: cum *alkali* aliquo *fixo* donec dulce evadat reliquis palmam præripit. *Balsamum Antimonii Succin.* &c. quæ fabricari possent ad modum Boli cum reliquis appropriat. vel etiam adde Guttas aliquot decoctis herb. Vulner. Et si hæc non profunt, tentanda est *Paracentesis*, quam omnes Medici tam veteres quam recentiores laudant, & practicum felix successus satis confirmat.

C A P U T XIII.

De Phthisi, & Tussi.

I. **D**Um varias *Phthiseos* species Animo voluto, observo mortem, atrocissimam illam humani Generis hostem, duobus præcipue nunciis nos in Boreali hac plaga degentes de extremâ dissolutione appropinquante certiores facere; qui duo infestissimi Comites vulgò audiunt nomine *Atrophie* & *Phthiseos*: In utraque adest totius Corporis Liquatio & Con-

Consumptio; quam producit in priori defectus vel obstructio succi Nutritii, & in posteriori ulcus *Pulmonum*; at in utrâque contaminatur Sanguis.

3. *Atrophiam* plerumque comitatur intumescencia Abdominis, Ventriculi, appetitus vagus & inconstans, Cordis palpitatio, & sæpius tumores de *Scrophularum* genere.

Phthisis dignoscitur ex tussi crebra, primo sicca, postea humidiori cum spumoso & sæpe Sanguineo sputo, quod temporis progressu purulentum & quandoque foetens evadit; semper adest difficultas respirandi per integrum Morbi decursum; & *febris putrida* vel *hectica*; imo sæpe eadem adsunt *Symptomata*, quæ in *Atrophia*. In quibusdam adest totius Corporis Contabescencia & Emaciatio, & frequenter *Diarrhæa*, Cibo nempe Corpus percurrente sine ulla Digestione.

3. *Causa*. In *Atrophia* Viscosus & Mucosus quidam humor adhæret, vel quodammodo occludit & obstruit glandulas *Mesenterii*, & vasa lactea vel eorum Orificia, unde Chylus (saltem spissior ejusdem pars) non per-

percolatur nec Sanguini redditur.

Causa *Phthiseos* est ulcus *Pulmonum*, quod diversimode contingere potest, ut ex quatuor præcedentibus Capitulis Manifestò liquet. Nempe à sero vel Sanguine vel Lympha extravasatis, vel à vitio aliquo in Sanguine præexistente, veluti si Morbus sit Hæreditarius, vel si subsequatur *Atrophiam* aut quemlibet alium Morbum, quem comitatur aciditas ulla seu Acrimonia in Sanguine, quæ pulmones corrodit & exasperat; etiam lapilli & tuberculi in Pulmonibus *Phthisin* producant.

4. *Atrophia* incipiens est Curabilis, sed si adsit Schirrus Ventriculi Hepatis, &c. & Corpus sensibilibiter extenuetur, vix curabitur; & si præterea adjungatur *Febris Hectica* vel *Phthifica*; nulla arte humanâ curari potest. Quantum novimus, paucissimi evadunt, qui Correpti sunt ulcere pulmonum: Et si tussis vehementer urgeat, sputum foeteat, & multum de Corporis substantia deperdatur, & sudores Colliquativi incessanter Ægrum afficiant, si in hoc Casu ad purgatio-

gationem se accingat Æger, Mortem
sine dubio accelerat.

5. *Curatio.* In *Atrophia* pituita vis-
cida est incidenda & evacuanda, ob-
structiones referandæ, Sanguinis vi-
tium corrigendum, Calor etiam &
fermentum Ventriculi denuo resti-
tuendum; quem in finem conferunt
(præter *Salia Volatilia Oleosa*, etiam)
Spiritus Volatiles Urinosi, & *Lumbricorum terreni. Millepedum*, *Salis Ar-
moniæ*, &c. qui exhiberi possent unâ
cum *Gum. Ammoniac. Benzoin. Bdel-
li. Galban. Myrrh. &c.* Ex. gra.

Rx. *Spirit. Lumbricor. Terrestr. ℥iv.*
Gum. Ammoniac. ℥j. extrahatur Tin-
ctura, cujus Dosis gut. 40. quæ su-
mantur in frequenti potu diætetico,
vel simili.

Rx. *Heder. terrestr. fumar. aa. Mj.*
summitat. Absinth. Cardu. Epatic.
Rad. Fenicul. Polipod. Helenii aa.
Mss. Milleped. recenter Collect. ℔j.
fiat sacculus *Diæteticus* pro *Congijs*
ijj. Cerevisiæ tenuioris. In hujusmodi
etiam vehiculis propinari posset Tin-
ctura *Chalybis Antimon. Sal. Tartar.*
Ent. Veneris, Vitr. Martis, &c. Ta-
lia

lizenim non solum Obstructiones referant & visciditates corrigunt, sed & præcipua æstimantur *Pectoralia*, quando nempe materia aliqua spissa peccat; quibus etiam addi possent *Hyssop. Capill. Vener. Tussilag. Hyperic. Marrubi. Liquirit. Iris, &c.* etiam *Semina Carminativa*, eorumque *Olea, & Oleum Cinnamom. Bacc. Juniper. Mentb. & Absintb.* speciatim in *Lienteria* & affectibus frigidis ventriculi; exhiberi etiam posset purgativum aliquod levius singulis 10. vel 12. Diebus. Sicuti

R. Pill. Tartar. Quercetan. ʒj. Ent. Vener. gr. vj. Misce.

Etiam *Rhabarbar. vel ejusdem Tinctura. Spec. Hier. Diasenn. Elixir Proprietat. fact. cum Tinctura Antimonii, &c.* Hactenus de *Atrophia & tussi* procedente à pituita viscida.

Sed si *tussis* proveniat à particulis Salinis, vel Acrimonia quâdam præditis, vellicantibus *Pulmones, Bronchiam, &c.* Tunc *Absorbentia* adhibenda sunt, ut *Bezoard. Mineral. Antimon. Diaphor. Antihæcticum Poterii, &c.* Etiam *Incrassantia*, ut *Essentia*

Papav. Pill. de Cynogloss. de Stryace, & similia (caute) usurpanda sunt. In nullo Casu *Tussis* negligenda aut floccifacienda est; quanquam enim *Phtthisis* immediatè illam non comitetur aut subsequatur, plerumque tamen *Phtthisis* præcedit: Ideò periculosa est, & omnibus modis eam amovere nitendum est; in quem finem *Emeticum* confert (si pro certo habeas *Pulmones* intactos sanos esse, & nisi aliæ prohibeant circumstantiæ) hoc autem præcipue confert, quando adest infarctus ventriculi, & prægravatio & anxietas Pectoris.

2. *Pharmacia* pro Curanda *Phtthisi*; si ulcus in *Pulmonibus* hætenus progressum fuerit, *Emetica* fugienda sunt & utendum est *Balsamis Pneumonicis* (in *Empyemate* hætenus memoratis) & *Decoctis Pectoralibus* & *Traumaticis*, *Syrupis*, *Eclegmatic*, *Emulsio-nibus*, &c. quorum infinitam varietatem apud omnes penè Authores reperire est: Exemp.

(1.) R $\bar{x}$. *Vini Canariensis vel Malag.* ℥ij. *Bals. Tolutan.* 3j. Digerantur in vase vitreo duplici bene lutato, igne moderato. Vel,

De Phthisi, & Tussi. 51

(2.) R. Syr. Tolutan. ℥ij. Bals.
Sulp. Anifat. Sacchar. Cand. aa. ℥j.
Ol. Cinnamon. gut. iv. M. f. Linctus.
Conducunt etiam *Absorbentia* ad aci-
dum prædominans imbibendum, &
particulas aciores in ventriculo &
Sanguine temperandas. Hisce autem
remediis, quæ ultimo præscripsimus
pro *tussi* Curandâ adde *Corall. Ter-
ram Lemniam, Sigillat. Catechu*, quæ
ultimo memorata specifica est in hoc
Morbo; & in omni tussi cujuscunque
generis, præcipue si adsit *Diarrhæa*.
Exempl.

R. *Antihæctic. Poterii* ℥ss. *Cate-
chu.* ℥j. *Conserv. Rosar. Rubrar.* ℥iiss.
fiat Bolus. Quando semel ventriculus
ex usu hujusmodi medicaminum aci-
dum ibidem hospitatum eliminavit.
Consulendus est Æger, si modo pos-
sibile sit, ut se lactis usui addicat, &
primo quidem misceri posset lac cum
tertia parte aquæ, vel destilletur lac
Herbarum appropriatarum Virtutibus
imprægnatum.

R. *Hederæ Terrestris* Mij. Sem.
Anisi ℥ij. *Testudinum* & earundem
testarum ℥vj. lactis ℥vj. Destill. &c.

— Per se etiam usurpari posset *lac Vaccinum, Caprinum, vel Asininum*; (nisi acescat aut coagulet in ventriculo) & si viscida pituita abundet, addatur piper subtilissime pulverisatum; ex cujus additione multò efficacior evadet: Sed si adsit *Diarrhæa*, vel *febris putrida*, desistendum est ab usu lactis, & *Incrassantia* & *Refrigerantia* usurpanda sunt.

Contra debilitatem multum valent *Gelatina, Testudines, Ostrea, &c.* Externè *Fontanella, Emplastra, Unguenta* & *Fumigationes* felicissime succedunt.

CAPUT XIV.

De *Asthmate, & Dyspnæa.*

1. **E**st respiratio difficilis orta à morbosa dispositione *Pulmonum, vel Bronchiæ.*

2. Quando moderata est sine ronchis & febre, dicitur *Dyspnæa*. Quando difficilis est unà cum strepitu & Ronchorum ingeminatione, dicitur *Asthma*. Quando Ægrotans respirare nequit, nisi erecto Corpore sedeat, dicitur *Orthopnæa*.

3. In quibusdam sicca est sine sputo, & subito invadit, in aliis autem humidior est, tussitando materiam quandam expellens.

Asthma Scorbaticum Scorbutica habet Symptomata, ut intumescentiam Ventriculi, Hypochondriorum, &c.

4. *Causa* prioris speciei est spasmodica contractio & irritatio Organorum respirationi dicatorum; videmus enim hoc Morbi genus periodicum esse, & Ægrotum subito & improvise corripere; præterquam quod ira, timor, & similes Animi ataxiæ paroxysmum inducant. Posterior producitur ab obstructione appendicis alicujus pulmonum, quod verisimiliter contingit à pituita viscida, vel materia purulenta, Sanguine extravasato, Lympha extravasata, aut à Tumoribus, Schirris, Lapillis & aliis ejusdem farinæ meatus obstruentibus: Quibus etiam adde tumorem Pectoris, Abdominis, &c.

5. Si inveterata sit & jam senescentem corripiat, difficulter curatur; si *Asthma* in pejus vergat, sæpe minatur *Soporiferas* quosdam vel *Convulsivos*

sivos affectus, vel Phtisin, Hydro-
pem, &c.

6. *Therapeia. Asthma Convulsivum*
curatur ex usu Cephalicorum & Ar-
thriticorum adjunctis Balsamicis Pe-
ctoralibus; de illis satis fuisse egimus
dum de Morbis Soporiferis, & de his
consule Caput proximè præcedens.

R. Tinctur. Croci. Castor. aa. ℥ij.
Bals. Sulph. Anisat. ℥j. Laud. Li-
quid. Tartarifat. ʒss. Misce Dosis
gut. 40. Vel,

Destilletur Spiritus à Sale Armo-
niaco, Succino & Gum. Ammoniaco,
cum Spirit. Vini: In cuius ℥iv. Dis-
solv. Sperma. Ceti. ℥j. Laudan. Li-
quid. ℥j. Dos. à 20. ad 60. gut. Vel,

R. Cinnabar. Antimon. Sperm. Ceti,
Millepedum aa. ʒss. Castor. Sal. Suc-
cin. Volat. aa. ℥j. f. pulvis. Dosis ʒj.

Pro vehiculis inserviant Aquæ Te-
studinum, Lumbricorum Terrestrium,
Sassaphras; Primul. veris, Caryophyll.
Hortens. & similium. Vel,

R. Aq. Rosar. ℥ij. Benzoin, Styrac.
Calamit. a. ℥j. Diger. in vase vitreo
duplici, igne moderato.

Pro Curando Asthmate Humido.;
Venæ-

De Asthmate, & Dyspnœa. 55

Venæsectio (ipso tempore paroxysmi)
indubiè confert, & si viscosa ulla ma-
teria adhæreat ventriculo, *Emeticum*
apprime necessarium est, ad materiam
illam pituitosam ventriculi plicis im-
pactam, relaxandam & abigendam,
& hujus generis remedii utilitatem
sæpissime experti sumus.

Sed si Aciditas ulla sit in Sanguine,
vel si viscida & mucosa materia ad-
hæreat Bronchiæ, *Salia illa Volatilia*
Oleosa (sæpissime à me memorata).
omnia alia remedia multis parasangis
præcellunt. Vel,

Rx. Gum. Ammoniac. Spirit. Vini.
aa. ℥j. Sal. Volat. Urinæ ℥vj. Sal.
Tartar. ℥ss. Destill. Secundum Ar-
tem. Dosis hujus Spiritus gut. 40. Vel,
Dissolvatur *Gum. Ammoniac.* in
Spirit. Lumbricor. Terrestr. aut *Mil-*
lepedum, aut *Sal. Armoniaci*: Hujus-
modi, inquam, Medicamina multum
faciunt.

Præterea omnia *Incidentia & Mor-*
dentia conducunt, ut *Rad. Ari, He-*
lenii, Raphani Rusticani, Cochlear.
Sinapi, Epatic. &c. Vide Cap. ulti-
mo præcedens.

56 C A P U T X V.

Si Abdomen flatibus infestetur, usurpentur *Carminativa*, non solum unâ cum *Specificis* & *Alterativis*, sed etiam in *Catharticis* & *Enematis*, &c.

Si procedat à *Scorbuto*, *Hydrope*, &c. ratio habenda est horum Morborum. Externè *Vesicatoria*, *Cucurbitulae* & *Fonticuli* conveniunt; sed supra omnia suademus, ut pectus fo-
veatur *Salibus Volatilibus Oleosis*.

Pro Morbi hujus *Prophylaxi*, mediocritas observanda est in usu sex rerum non Naturalium, & sedulo studendum est ut omnes Evacuaciones naturales debitum ordinem observent; & Alvus potius solutior quam pigrior semper remaneat.

C A P U T X V.

De Palpitatione Cordis.

1. **P**alpitatione Cordis, est Cordis, & Arteriarum motus Convulsivus; Cor autem est præcipua pars affecta.

2. Manu sentiri potest, & quandoque adstantibus videre & audire licet.
Si

Si procedat ab Ira, Timore, Amore, Exercitio immoderato, &c. Citissime cursum suum absolvit; sed si ab *Atrophia* vel *Cachexia* originem ducat, diutius moratur, & sentitur quædam ponderositas à pastu. Sed si à *Scorbuto* oriatur, adest anxietas, &c.

3. *Causa* vel consistit in vitio Sanguinis, (qui cum sit nimium acidus vel biliosus vellicat Nervos Cardiacos & fibras Motrices) vel procedit ab obstructione, si quid nempe adhæreat Cordi vel Arteriis, unde Spiritus Animales cum impetu moventur, &c. & exinde est, quod tristitia subita, timor, pudor, amor, &c. Palpitationem producant.

4. Hic Morbus pro periculoso habetur, & si oriatur ab obstructione vel Læsione vasorum Cardiacorum, raro aut nunquam curatur; sed si *Sympathica* sit, curato Morbo ex cujus Consensu oritur, & ipsa curabitur.

5. Et equidem opus foret minoris Laboris Curam hujus Morbi institueret, si rite dignosceretur Causa; quæ quandoque facile satis, quandoque multo difficilius eruitur. Sed si ma-
C 5 teria

teria acris & viscida peccet (in paroxysmo) *Salia volatilia Oleosa* nulli remedio cedunt. Vel,

℞. *Spirit. Vini* ℥ij. *Sal. Volat. Succin. C. C. aa.* ℥j. *Cinnamom.* ℥vj. *Sal. Tartar.* ℥iij. Diger. per septimanam unam; deinde Destill. in Balneo Mariæ; Spiritui Destillato adde *Olea Chimica, Macis, Caryophyllor. Sem. Anisi*, quantum cum illo commode incorporari potest; ultimo infunde *Croci, Castor. aa.* ℥j. Dosis gut. xxx. in ullo vehiculo appropriato.

Sed si oriri videatur à *Sale Bilioso, Cardiaca* temperatoria cum *Acidis Lenioribus* usurpentur, ut *Spiritus Salis Dulc. Succus Citri, Lajulæ. Tinct. Corall. &c.* In Paroxysmo *Venefectio* etiam conducit, præcipue si adsit *Plethora*. Quamcunque autem agnoscat Causam, *Absorbentia & Bezoardica* exhiberi possent, ut *Bezoard. Mineral. Terra Sigillat. Margarit. Corall. Ocul. Cancror. Test. Ostreor. &c.*

Paroxysmo pedem referente purgatio levior & moderata locum obtinet, ut *Pill. Tartar. Ex tribus*, Vel,

℞. *Rhabarb.* ℥iij. *Sal. Tartar.* ℥ij. *Az.*

De Syncope, seu Leipothymia. 59
Aq. Cinnamom. ℥vj. fiat infusio pro
unâ Dosi. Purgatione paractâ *Dia-*
phoretica leviora sæpe profunt, ut
℞. *Laud. Londinens. Camphor. aa.*
gr. ij. Bezoard. Mineral. gr. iv. cum
Confection. Alkerm. f. Bolus.

Si procedat à *Scorbuto*, affectu *Hypo-*
chondriaco vel *Hysterico*, *Cachexia*,
Atrophia, aut similibus, promovenda
est cura horum morborum, à quibus
ipsa dependet.

In curando hoc Morbo laudant
Medici *Cor suis*, *Bovis*, *Cervi*, &c.
Externè suadent, ut usurpentur *Cu-*
curbitulae, *Sacculi*, *Unguenta*, *Fu-*
migationes, &c.

C A P U T XVI.

De Syncope, seu Leipothymia.

Est subita suppressio functionum
Vitalium, orta à nimia fusione
vel Coagulatione Sanguinis.

2. Si solummodo adsint virium ja-
ctura, cum *Vertigine* & strepitu in
Capite, varii Colores Oculis repræ-
sentati, labia, & Genæ pallidæ, sudor-
res

res frigidi, & tantillum ægritudinis, dicitur *Eclypsis*; sed si adsit etiam Animæ Deliquium dicitur *Leipotbymia*; & si præter omnia hæc *Symptomata* pulsus etiam & respiratio deficient, dicitur *Syncope*, vel *Asphyxia*, & ægrotans pro tempore mortui speciem præ se fert.

3. *Deliquium Animi* oritur vel à penuria, suppressione, vel dissipatione Spirituum Animalium.

(1.) Penuria oriri potest à nimia Sanguinis Jacturâ, Diarrhæâ, alimenti defectu, &c.

(2.) Suppressio ab ingratâ aliqua visione, aut odore; vel ab affectibus Animi, ut terrore, amore, &c.

4. *Leipotbymia* in fæminis *Hystero affectu* obnoxiiis, vel quæ à *Plebotomia*, ingrato odore, visione aliquâ inimicâ, &c. provenit, non multum metuenda est: sed si *paroxysmus* diu persistat cum respirationis & pulsus defectu, vel si crebrò recurat, & ægrotans *Phtbisi* obnoxius sit, mors fores pulsât; & si *tremor* & *Convulsiones* adsint, omnis salutis spes deplorata est.

5. *The-*

§. Therapeia. Cardiaca Animi deliquio appropriata sunt, illa quæ vel Spiritus volatilizant, quando Acidum coagulans prædominatur; vel quæ eosdem restaurant & concentrant, quando exhausti & dissipati, & irregulariter in Cor & arterias exploduntur. Primi generis *Cardiaca* sunt Volatilia Salina Alkalia, adjuncta Sulphureo Aromaticis, (i. e.) *Salibus Volatilibus Oleosis*, quorum Catalogum superiore Capite recensuimus; Vel,

Rx. Aq. Cinnamom. ℥iv. Spir. Sal. Armoniac. gut. xxx. Ol. Cinnamom. & Succin. aa. gut. ij. Syr. Caryophyllor. ℥ss. Misc. Hisce adde *Aq. Borragin. Melis. vel Rosar.* prout necessitas & occasio postulat.

Sed si *Leipothymia* à febris, &c. proveniat, *Acida Volatilia*, (i. e.) *Spirit. formicarum*, & *Sulphureo-spirituosa* adjuncta *Acidis* præferenda sunt; ut *Spirit. Sal. Dulc. Sulphur. Nitri*, &c. Vel,

Rx. Aq. Meliss. Cinnamom. aa. ℥ij. Confectio Alkerm. ℥j. Syr. Corall. ℥j. Misc. f. Julapium. Hisce adde *succam citri, aurantiorum, Lujula,*
&

62 C A P U T X V I I .

& similia, quando nempe Deliquium provenit à nimia dissolutione Sanguinis; semper tamen ratio habenda est Morbi, à quo provenit Deliquium.

Externe irroretur facies aquâ frigida; & *Spiritus Salis Armoniaci* fortissimus naribus admoveatur, &c.

C A P U T X V I I .

De Inappetentia & Nausea, seu Cibi Fastidio.

1. **I**nappetentia & Nausea est depravata ventriculi fermentatio.

2. *Causa* (plerumque) est vel bilis præternaturalis vel visciditas pituitosa in plicis ventriculis latitans, vel admixta ejus proprio fermento; vel denique vitium inest Liquoriglanduloso fermentationi adaptato.

Causæ Accidentales forent, vel abusus sex rerum non Naturalium, Morbi alii prægressi (veluti febres, à quibus Sanguis depravatur, &c.) vel defectus fermenti vitalis. Et quandoque etiam oritur ex consensu aliarum partium, ut Cerebri, Uteri, &c. Vel
ex

ex ullo accidente, quod Spiritus Animalles exagitat.

3. Si in initio Morbi contingat, res non aded periculi plena est, ac si in declinatione; si Chronicorum Morborum consortium ambiat, in deterius vergit; & pejus se habet in pueris quàm in adultis.

4. Pro *Curatione*; primò Emeticum levius conducit (ad illud eliminandum quod fermentum vitiat) & deinde si quid biliosum in Culpa sit. Stomachica unà cum Acidis temperatioribus conveniunt; Ex. gr.

Rx. Spir. Salis Dulc. Essent. Menth. Absinth. Elixir. Proprietat. Paracels. aa. ʒj. Aq. Cinnamom. ℥j. Misc.
Dosis ʒss. sæpius. Vel,

Rx. Tinctur. Nucis Moschat. Piperis aa. ʒj. Spir. Sal. ʒj. M. Dosis gut. xxx. Absinthium & semina Carminativa adduntur Cerevisiæ ordinariæ, quæ pro omnibus vehiculis inservire potest.

Sed si Acidum viscidum, dolorem gravativum in ventriculo producat, *Absorbentia & Volatilia Aromatica* locum obtinent, ut,

Rx.

64 C A P U T X V I I .

R. Ocul. cancer. Corall. aa. ʒss. Ol. Stillatit. Aurantior. Mentb. aa. gut. Misce. Vel,

R. Spirit. Sassafras, Limon. aa. part. i. Infund. Myrrh. Aloes, Croci, aa. quant. sufficit: Elixiris hujus decantati singulis guttis xxx. adde Olei Cinnamom. gut. ij. pro unâ Dosi.

Purgatio levior etiam conducit ad reliquias (si quæ sint) Evacuandas , ut *Electuar. Diaprun. Sylvii Cholagogum. Pill. Aleopbang. Stomach. &c.*

Immodicus usus dulcium & pinguium sedulo vitetur ; hæc fermentum Stomachi pervertunt , sicut & omnia Sulphura durioris indolis , Nitra Lixivialia , &c. Opium fermentum obtundit & hebetat. Motus etiam nimius vitandus est , nam Humores quiescentes excitat , unde Spiritus irregulariter functiones suas obeunt ; idem etiam dicatur de affectibus Animi.

Sed quandoquidem inappetentia plerumque sit Symptoma alterius cujusdam morbi , præcipua Cura habenda est illius morbi cui Ortum suum debet.

C A.

CAPUT XVIII.

De Appetitu Nimio.

1. **E**st insatiabile comedendi Desiderium, Ortum à fermento ventriculi, vel nimia quantitate aucto, vel nimia Acrimonia prædito.

2. Quandoque nullus adest vomitus, & tum dicitur *Bulimos*; plerumque tamen vomitus succedit & sæpissime etiam dejectiones, quo in casu dicitur *Kunorexia*.

3. Autumo Causam deducendam esse à succo è Glandulis ventriculi & Æsophagi exudante, nimia mole abundante, vel nimis Acris & Acido; licet & *succus* pancreaticus & saliva ejusdem vitii Correa sint; etiam nimium Cibi Acris & remediorum ejusdem Naturæ Assumptum famem hanc producit.

4. Si non usque aded extrema sit hæcfames, & si Plethorica constitutio adsit, patientes exinde pinguescunt; sed maxima pars hominum; hoc affectu percitorum, macrescunt;
&

& nisi præsentem ferant opem, in Cachexiam, Phthisin, &c. præcipitantur.

5. *Therapeia*. Omnia Acida & Acris procul exulent, & pingua & Oleosa, quæ Acrimoniam obtundunt in usum vocentur. Absorbentia hæc sine dubio conducunt, sicut & omnia Salia Alkalia fixa & Volatilia; perimunt enim & temperant Naturam Acidorum Corrodentium: Hisce junge opiata.

1. R̄. *Cretæ*, *Boli veri*, *Cinnamom. aa.* ʒj. *Ol. Menthæ Sem. Anisi aa.* gut. x. *Theriac. venet. Antiqu.* ʒiij. *Misce.* Dosis ʒj. in Aq. *Cinnamom.* Vel,

2. R̄. *Sal. Volat. Oleos.* gut. xv. *Laudan. Liquid.* gut. x. *Ol. Amygd. Dulc.* ʒss. pro una Dosi. Vel,

3. *Antimon. Diaphoret. Corall. præparat. aa.* ʒij. *Laudan. Londinens.* ʒss. *Ol. Cinnamom.* gut. x. *Misce.* Dosis ʒij. in *Vino Malag.*

Laudant Medici jusculum Pingue, Gelatinas, Vitella Ovorum in *Vino Meraciori* exhibita.

Veteres & nonnulli etiam ex recentioribus Medicis suadent evacuationem instituendam esse per vomitum.

&

De Doloꝛe Ventrīculī, &c. 67
& secessum; Sylvius & Deckerus
hanc sententiam rejiciunt, nos tamen
novimus vomitum curam hujus mor-
bi perfecisse.

C A P U T X I X.

*De Doloꝛe Ventrīculī, ejusque Sym-
tomatis; Ruētibus, Cholera,
Inflammatione, &c.*

1. **E**st sensatio Dolorosa in parte
affecta, orta à Corrodente quā-
dam Acrimonia, continuum solvente.

2. Dicitur *Cardialgia*, quando su-
perius Ventrīculī orificium afficit, &
Dolor Ventrīculī quando Pylorum
afficit.

3. *Signa Cardialgiæ* sunt Dolores
Acres, summi & exquisiti, circa fo-
veam Ventrīculī, quos quandoque
comitantur Vomitus, Vertigo, Lei-
pothymia, Convulsiones, &c.

Si aliam Ventrīculī, partem affi-
ciat, vel Pylorum, Colicam imitatur
cum dolore quidem Acerbissimo, sed
sine Symptomatis illis Horrendis;
Plerumque tamen Vomitus produ-
cit,

cit, Ardorem Ventriculi, ructus flatulentos, strepitus in intestinis excitat, ut & Ventriculi distentionem, &c.

4. *Causa* est solutio continui ab Acido aliquo Mucoso, bile Volatili, & Vaporibus Acrioribus, Causticis, Deleteriiis, & Malignis Salibus (ut in peste) Lumbricis, nimia Ingurgitatione ciborum acrium, Venenis, & aliis Heterogeneitate partium dotatis; quæ omnia adedè divellunt & distrahunt fibras Nervosas, ut Spiritus Animales extra ordinem cogantur, & furibundos ineant Motus; inde oriuntur gravissimi illi Dolores, qui variè Ægrotos discruciant pro Natura Causæ peccantis; quæ si sit Mucilago ulla Viscida & Acido commixta, & si occurrat portio aliqua Bilis Volatilis, exinde formatur fermentum flatuosum, quod cum in Duodeno majorem acquirat quantitatem (ubi nempe duo succi sibi invicem occurrunt) omnes supergreditur fines, seipsum in intestina, Hypochondria, Ventriculum, &c. quaqua-
versum propellens; unde procedunt
illa

illa Ventris tormina, intestinorum strepitus; & ubi ejus Cursui obex ponitur, etiam intumescencia. Quod etiam particulis suis acutioribus fibras nervosas vellicat, unde sequitur Spasmodica Contractio Ventriculi & intestinorum, ex quâ contenta necessario ejiciuntur: & prout hæc Salia sunt magis vel minus Caustica eo augetur vel diminuitur morbi malignitas; & aliquando non solum subsequuntur vehementes Evacuationes, sed & inflammationes, Abscessus, Ulcera, Gangræna, imò & nonnunquam ipsa mors horum vestigia premit.

5. Hic morbus est de acutorum genere, & periculo plenus; & prout Symptomata magis aut minus vehementer urgeant, ita ferendum est Judicium. Si severissimi torqueant dolores, unâ cum sudoribus frigidis, Animi Deliquio, & Convulsionibus, mors metuenda est; & si adsint febris Maligna, Dysenteria, &c. Omnis fere labitur spes; sed si adsit singultus, de morte adventante non amplius dubitandum est. Sed si dolores non usque adeò urgeant, Symptomata mitescant,

tescant , & Evacuationes minus vehementes sint , vel si solummodo à flatibus procedant; minus est periculi.

In Constitutione Sanâ & Athleticâ, Cardialgia, ructus, & vomitus Critici, sine magno dolore aut noxa fiunt.

6. *Therapeia*. Motus violentiores, vel Corporis, vel Animi in hoc morbo suspiciuntur, hostem enim è latbris excitant; & nosmet ipsi sæpissime experti sumus, quod frigus externum, si in ullam Corporis partem penetraverit, præcipue si *Abdomen*, *Pectus* vel *Pedes* corripuerit, *Cordialgiam* excitavit; & in hoc casu Bolus sequens mirè efficax evasit.

℞. *Bezoard. Mineral. gr. xv. Ol. Destill. Menthae, Cari, Cinnamomi, aa. gut. ij. Laudan. Londinens. gr. ij. cum Conserv. flor. Borrag. f. Bolus.*

Absorbentia quidem adjuncta *Stomachicis* & *Carminativis*, (& si dolor valde urgeat, & vehementia adsint Symptomata) etiam *Opiatis* benè præparatis, maximè profunt: sed si oriatur ex assumptione ullius, v. gr. veneni, &c. & nauseam, & vomitum creet, *Emetica* leviora primo exhibenda sunt.

De Dolore Ventriculi &c. 71

1. R. Aq. Cinnamom. Menthæ aa.
ʒj. Syr. Limon. ʒss. Laudan. Liquid.
gut. x. Misc. Vel,

2. R. Sal. Absinth. ʒss. Ol. Cinnamom. Menth. aa. gut. ij. Syr. Citr. ʒss.
Misc.

Si Cholera adsit & bilis majore impetu fursum quàm deorsum evacuationem attentet, *Enemata Emollientia* conducunt, ut & *Cholagoga* & *Laxantia*. Ex. gr.

1. R. Cassi. recenter Extract. ʒiij. Senn. Rhabarb. pulveris. aa. ʒij. Ol. Stillatit. Menth. Macis aa. gut. ij. Laud. Liquid. gr. j. Misce.

Si suspicio adsit malignitatis, addo *Alexipharmaca*.

2. R. Theriac. Venet. ʒj. Sal. Volat. C. C. gr. vj. Ol. Chymic. Caryophyll. Aneth. aa. gut. iij. Misc.

Si adsit inflammatio, & Æger Athletico Corpore gaudeat, prodest Sanguinem detrahare; non autem Catharsis aut Vomitus promovenda sine maximâ cautelâ *Absorbentia* in hoc affectu conveniunt, sed *Salina Urinosa* præcellunt, & si dolor valde urgeat, addantur *Anodyna*. Si *Cardialgia*

gia à flatibus procedat *Catharticum* aliquod *Carminativum* & *Enema* ad transitum liberiozem promovendum. opem sine dubio ferent.

Externè *Salia Volatilia Oleosa* pro fomentationibus utiliter usurpantur, & in *Cardialgia Spir. Rorismarin.* quo foveatur *Ventriculus* præsens affert levamen.

CAPUT XX.

De Singultu.

- I. **E**st morbus *Ventriculi*, & *Causa* est quodcunque orificium superius *Ventriculi* inquietare valet, adeò ut *Diaphragma* etiam afficiatur; quod probabiliter provenire posset à flatulenta aliqua materia ibidem inclusâ, vel à viscida & tenaci materiâ orificio *Ventriculi* impacta & adhærente, nervos tenuiores irritante, unde & *Diaphragma* ex consensu afficitur: Et inde oritur motus hic *Convulsivus*: hæc autem materia peccans vel in ipso *Ventriculo* generatur, vel ex pravâ *Sanguinis Diathesi* ab aliis par-

partibus accersitur, ut in *Febribus Malignis, Dysenteriis, &c.*

2. Si *Singultus* procedat à vulnere ullius partis nobilis & principalis, vel si vehementes evacuationes vel malignum quemdam morbum subsequatur, maximè periculosus est; sed si levior sit, facile curatur ex Spiritus Cohibitione, Pudore, aut improvisa qualibet passione Animi.

3. Si malignitatis particeps non sit, inchoetur Cura *Vomitoriis* levioribus & *Catharticis*, nisi debilitas virium prohibeat: sed in omni Casu *Absorbentia* & *Antispasmodica* conferunt.

Rx. Cinnabar. Nativ. Corall. CC. aa. 3ss. Castor. ʒj. Ol. Stillat. Caryophyll. Aneth. aa. gut. iv. Misc. Dosis ʒj.

Si à flatibus, producat, Semina Carminativa addantur.

Rx. Aq. Cari ʒij. Essent. Aneth. Castor. aa. 3ss. Misc. Semen Anisi. constanter in ore manducatum multum laudatur. Sed si Singultus vehementer urgeat, (à quacunque procedat causâ) Opiata bene præparata & cum judicio exhibita sunt sine pari. Si malignitas adsit, addantur Alexipharmaca.

D

Rx.

Rx. Margarit. Bezoard. Mineral.
aa. ʒj. Ossis de Corde Cervi, Pulver.
è Chelis aa. ʒss. Laud. Londinens. gr.
iiij. Misc. Dosis ʒj.

Externe Emplastra & Unguenta ex
Antispasmodicis, Stomachicis, Car-
minativis, &c. Ventriculo applicata
 profunt; quorum mixtura & applica-
 tio pro causæ exigentia dirigenda est.
 His adde *Salia Volatilia Oleosa, Cu-*
curbitula, Ligaturæ, Frictiones, &c.
 valde prædicantur.

CAPUT XXI.

De Fluxu Alvi.

1. **E**st Alvi fluxus, quo nimia cum
 frequentia & copia humores
 varii per alvum evacuantur.

2. Si materia excreta sit cibus in-
 digestus dicitur *Lienteria*; si semi-
 fermentatus sit, Crudus, & cineri cæi
 Coloris, vel albescens instar Chyli,
 dicitur *Cœliaca* (apud quosdam Me-
 dicos audit nomine *fluxus alvi Chy-*
losi) sed si excrementa satis digesta &
 fermentata fuerint, sed liquida vel
 aquea,

aquea , dicitur *Diarrhæa* , in quâ si excreta flava sint , Bilis peccat , si pituitosa & viscida serum in culpa est , sed si nigra & discolorata sint , acidum occurrit.

3. *Causa Lienterie* est aliquid fermentum Ventriculi obtundens , & etiam fibras ejusdem irritans , unde contenta sua infermentata & festinanter nimis propellit. *Cœliaca* oritur ex obstructione vasorum lacteorum & transcolationis Chyli per ea , non excludendo defectum etiam Bilis. *Diarrhæa* producitur à nimia seri vel lymphæ copia ; quæ cum è Vasculis suis in partem affectam effundantur , ibi bili occurrunt ; & ex horum concursu excitatur effervescentia ; hinc morbus magis vel minus est acris. Biliofus , serofus , vel acidus , prout varia salia intestina irritant , & Spiritus Animales perturbant.

4. Quælibet fluxus alvi species diu persistens & magnum excitans dolorem , vel si excreta sint nigra , livida aut viridia , suspicienda est ; & *Lienteria* & *Cœliaca* magis quam *Diarrhæa*.

Fluxus alvi Criticus sine notabili dolore magis conducit quam nocet.

5. *Cura.* Praxis omnium Medicorum & experientia quotidiana hoc extra controversiam ponunt, quod in fluxu alvi curando initium sumendum est à Catharsi; quæ humori peccanti adaptanda est, cui etiam copiose immisceantur *Balsamica, Aromatica*, & si dolor admodum urgeat, *Anodyna*. Ut si bilis in culpa sit.

R̄. *Rhabarb.* ʒj. *Sal. Absinth.* gr. x. *Nucis Moschatae* ʒj. *Land. Londinens.* gr. j. M. f. Pulvis. Vel,

R̄. *Pulver. Rhei.* ʒij. *Sal. Volatil. Urin.* gr. viij. *Ol. Cinnamom. Fœnicul.* aa. gut. iij. cum *Extracto Rhamni* f. Pillulæ.

Si excreta sint nigri aut viridis coloris, *Absorbentia & Bezoardica* addenda sunt, quæ etiam in quolibet fluxu alvi conducunt, purgatione prægressâ.

1. R̄. *Bezoard. Mineral.* ʒj. *Castor.* gr. x. *Rad. Tormentill.* ʒjss. *Laudan.* gr. vj. *Ol. Cinnamom. Menth.* aa. gut. iij. f. Pulvis pro unâ Dosi.

2. R̄. *Rad. Tormentill.* ʒjss. *Catechu.* ʒij.

Ziij. Mastiches, Succini aa. 3j. Cinnamon. Sem. Papav. Cari aa. ʒj. Pulveris. & cum Syrup. Menthæ. f. Electuar. pro sex Dosibus.

Externè Astringentia leviora & Balsamica Aromatica applicentur, ut Tacamahaca, Mastiche, Ol. Menth. Macis, Absinth. &c. Vide duo Capita ultimò prægressâ.

C A P U T X X I I.

De Dysenteria.

1. **E**st immodica evacuatio materiæ purulentæ vel Sanguinæ per alvum, cum torminibus acrioribus & ulceratione Intestinorum; quandoque cum *Tenesmo*, & sæpe cum *Febre*.

2. Quandoque solummodo Intestina Crassa afficiuntur, sicut dignoscitur ex dolore magis gravativo & hebetante, & ad latera Abdominis afficiente, & ex excretis minus purulentis & sanguineis: sed si Intestina Tenuia afficiantur dolores acuti quaquaversum per integrum abdomen

radiantur, neque derepentè dejectionem producant. Si dolores incessantes adsint, ulcus indicatur. Si *Symptomata* extremè mala sint sine dolore, Gangræna metuenda est.

3. *Causa* est Acrimonia heterogenea Salina in Sanguine, unde adeo tenuis & acris evadit, ut meatus Cœliacos tenuiores perrumpant, & in intestina irruens, eadem corrodat & exasperet; etiam *Succus Pancreaticus* & *Bilis* exinde depravantur, & Vapores, & Tormina excitantur.

4. Est morbus periculi plenus, & si concómitetur *Nausea* seu cibi fastidium, febris, Vigiliæ, Vomitus, & fitis extrema; vel si excrementa sint valde nigra, disjuncta & lacera quasi, & veluti frustra carnis unà excernantur; omnia, inquam, hæc sunt mali moris *Symptomata*; sed si adsint etiam *Sudores frigidi*, *Leipothymia*, & *Convulsiones*, de cura non amplius sperandum est.

5. *Cura*. Si Malignitas constet, præstat initium sumere à *Bezoardicis* & *Diaphoreticis*; ut

Rx. *Tberiac. Andromach. ℥j. Sal. Vipe-*

Viperar. gr. vj. Ol. Cinnamom. gut. j.
Misc.

Ordinario autem in principio *Purgationem* instituimus ope *Cathartico-
 rum* in proxime prægresso Capite no-
 minatorum, & plerumque quidem
 præparationibus quibusdam ex *Rha-
 barbaro*. Sed *Purgativa*, sicut & om-
 nia alia Remedia, moderatâ Dosi
 exhibenda sunt.

Deinde *Adstringentia* adhibemus
 primo leviora, & denique fortiora
 (si opus sit) semper addendo *Opiata*,
 (nisi *Symptomata* mortem miniter-
 tur, vel dolor non multum urgeat.)

Rx. Lapid. Hematit. Sang. Dracon.
aa. ʒss. Radic. Tormentill. Bistort. aa.
ʒj. Ol. Menth. Nucis Moschat. aa.
gut. vij. Laudan. Londinens. gr. vj.
Conserv. Ros. Rubr. ʒj. fiat Bolus.
Dosis ʒij. vel iij.

His adde *Sem. Plantag. Papav.*
Corall. Mastich. Succin. C. C. Crocum
*Martis Adstringentem, Bolum Cate-
 chu*, ut & omnia terrestribus particu-
 lis gaudentia, & etiam quæ hætenus
 præscripsimus in *alvi fluxu* curando;
 & si adsit malignitas, adde *Pulv. Vi-*

80 C A P U T XXIII.

perar. Serpantum, Camph. &c.

Enemata etiam conferunt, quæ fiant ex lacte vel succo *Plantaginis, Vitellis Ovorum, & Terebinthina Veneta*. Pro Enematibus vide *Platerum & Riverium*.

Externè *Adstringentia & Anodyna* usurpari possent, ut *Unguent. Comitissæ, Sumach, Ol. Cydonior. & similia; Vel,*

R. Theriac. Andromach. ℥j. Rad. Tormentill. Boli veri aa. ℥iij. frustorum Panis ℥iv. Cum Aceto Rosarum fiat Cataplasma.

Tenesmus iisdem remediis cedit.

C A P U T XXIII.

De Doloze Colico.

1. **E**st molestissimus doloris sensus in *Abdomine*, dependens à solutione continui. Partes affectæ sunt *Intestinum Colon*, ejusdem *Tunicæ & Membranzæ*, vel partes adjacentes, vel nervi *Mesenterici*.

2. *Signa*. Dolor vehemens in *Intestinatorum regione*, quandoque in uno,

uno, quandoque in pluribus locis situm obtinens. Contractio vel Distensio partium *Abdominis* unà cum spissa & pauca urina, Adstriictione Alvi, Vigiliis, Siti, vomitu, febre, sudoribus frigidis, deliquio Animi, &c.

3. *Causam* arbitramur consistere (saltem plerumque ita se habet) in præternaturali fermentatione *Succi Pancreatici* & Bilis; vel nempe unus vel uterque vitiosus existit, vel chylo indigesto occurrunt. Verisimile est flatulentam aliquam, viscidam, acidam, vel acrem materiam produci, &c. quanquam minime dubitamus, quin hic affectus oriatur aliquando à perturbatione Spirituum Animalium (vel in *Cerebro*, vel in *Plexu Mesenterico*) qui cum in membranosas & sensitivas *Abdominis* partes impetuose diffiliant, Contractionem, Distensionem, Disruptionem, & Divulsionem partium, & consequentes dolores, producant.

4. Si *Dolor Colicus* sit lenior sine mali moris Symptomatis, facile curatur; sed si dolor fixus sit, & alius adstrictior; Vigiliæ, Vomitus, Leis-

pothymiaë, &c. etiam adsint, res in magno discrimine versatur.

Colica Spasmodica sæpe diu perstat, & omnia remedia quæcunque eludit; quandoque fixum observat locum, quandoque vagatur per *Mesenterium* & alias partes; imò & aliquando in *Paralysin* vel *Epilepsiam* definit.

5. *Cura* aptissime inchoabitur ab *Enematis Emollientibus* & *Carminativis* (quamcunque agnoscat causam) compositio fieri posset ex Lacte, Jusculo, (præcipue ex Carne Ovilla) unà cum Herbis *Emollientibus* & *Seminibus Carminativis*, quibus adde *Olea*, *Vitella Ovorum*, *Terebinthinam*, *Tincturam Colocynthidos*, & *Infusionem Croci Metallorum*, *Aloen*, *Mannam*, &c. quæ sæpius reiterentur, si opus fuerit.

Cathartica etiam quandoque morbum hunc solvunt, quæ fiant ex *Senna*, *Rhabbarbo*, *Manna*, *Tamarinidis*, *Extracto Colocynthidos*, adjunctis *Carminativis* & *Emollientibus* (prout urget occasio) & ultimo *Opiatis*, si modò dolor intensissimus sit; sed si magna sit alvi & Intestinorum
Ad.

Adstrictio, Opiatorum usus differatur, donec hoc *Symptoma* minuatur.

Ut ad *Particularia* descendamus ; in *Colica flatulenta* producta à *Bile Volatili* commixtâ *Pituitæ Viscidæ* , & ex *intestinorum* distensione seipsam prodente.

1. Injiciatur *Enema Emolliens & Carminativum* ; deinde

Rx. *Elixir. Salutis* ℥ij. *Syr. Rosar. Solutiv. Aq. Cinnamom.* aa. 3j. M. pro una Dosi. Deinde

Rx. *Dianisi* ℥ij. *Laud. Lond.* gr. v. *Syr. Menth.* q. f. *Electuarium*.

Sed si procedat ab *Acido* , quod dignoscitur ex *Algore* , unâ cum *contorsione* , &c. tum *Salia Volatilia Oleosa* præcipua sunt , quibus adde *Absorbentia* , *Diuretica* , & omnia *Alkalia* ; & si addas *Opiata* , magis efficacia evadunt ; dolore autem recedente exhibeantur *Melanagoga*.

Si sit dolor ardens & comburens quasi , cum sapore oris amaro , & siti , & oriatur à *Bile acri* , *Refrigerantia* adhibenda sunt ; ut *Cichor. Plantag. Acetosell. Citr.* & præcipue *Spir. Nitri Dulcis*.

Etiam

Etiam Emulſiones ex Seminibus Frigidis, vel Opiata ſemper Carminativis juncta.

Præterea *Enemata & Cholagoga* vi-
ces ſuas obtinent; quæcunque enim
ſit cauſa, hoc ſemper pro *Axiomate*
tenendum eſt, quod *Alvus* ſemper
laxior eſſe debeat.

In *Colica Spasmodica* incipiendum
ab *Enematis*. Ex. grat.

℞. *Decoct. Commun.* ℥j. *Tinctur.*
Caſtor. ʒj. *Laudan. Liquid. gut.* xx.
Ol. Succin. x. f. *Enema*. Talia *Ene-*
mata cum *Artbriticis & Anodynis* ma-
ximè efficacia ſunt in *Spiritibus* efferis
compescendis. Deinde quæ præſcrip-
ſimus in *Colica* ex cauſa *acida* vel
humore *Melancholico* ortâ, hîc etiam
conveniunt, quibus addantur *Antiſ-*
pasmodica. Exempl. gr.

℞. *Spir. Roriſmarin. Tinctur. Ca-*
ſtor. aa. ʒj. *Sal. Volat. Succin. Lum-*
bricor. aa. gr. vj. *Ol. Pomor. Auran-*
tior. Nucis Moſchat. aa. gut. vij. *Lau-*
dan. Liquid. gut. xl. *Misc. Doſis*
gut. xx.

Hujusmodi *Remedia* ſæpius pro-
pinari poſſent in ʒj. *Aquæ Cinnamomi*
tenuio-

De Iliaco Affectu, &c. 85
tenuioris, vel Aquæ Lumbricor. Magistral. — Etiam Tinctura Antimonii, Cinnabaris Antimonii, Sulphur Anodynum & illud Vitrioli, &c. conducunt.

Externe *Salia Volatilia Oleosa* multum celebrantur pro fomentationibus; speciatim si componantur ex *Spir. Rorismarin, Salviæ, Chamomil.* & addantur *Spiritus & Olea Lumbricor. Terrestr. Sanguinis Humani, Ol. Caryophyllor. Semin. Anis. & similia.*

De horum successu nosmetipsi Oculati Testes testimonium perhibemus.

CAPUT XXIV.

De Iliaco Affectu, vulgo Passione Iliaca.

1. **E**st Dolor Intensissimus in Intestinis Tenuibus, & nonnunquam in Crassis, cum fæcum Alvi retentione, & quandoque Vomitione.

2. *Causa.* Procedit plerumque ab Inflammatione *Ilii*; à materia aliqua acri, (sive Bili, sive liquore Glanduloso

duloso in austeram diathesin degenerato) cujus irritatione motus Intestinatorum peristalticus invertitur, & Spiritus Aniinales (sicut in omnibus Inflammationibus) in furorem excitantur, & dissipantur; qui tantum cient tumultum, ut Tunicæ Intestinatorum extendantur, & Intestinatorum meatus coarctetur & occludatur: Quibus adde fæces induratas, flatus, Lumbricos, Hernias, &c. quæ (ad minimum) *Causæ Antecedentes* nuncupari possent.

3. *Signa.* Dolor acutus, & excretionis fæcum alvi privatio, & sæpe Tumor durus in *Abdomine*, & ejusdem distensio flatuosa, unde subsequitur omnium humorum in primis viis stabulantium vomitus, & sæpissime ipsarum fæcum alvi.

Si morbus procedat ab *inflammatione*, adest *febris* & calor intensus; si ab ulla *Obstructione*; parum aut nihil febricitant; si à *flatibus*, dolor incertus de loco in locum vagatur.

4. *Affectus Iliacus* raro curatur, nili procedat vel à *flatibus* vel *fæcibus*
indu-

De Iliaco Affectu, &c. 87
induratis; quo casu sæpissime curam
consequitur.

5. *Cura.* Humores Austeri sunt
corrighendi; motus Intestinorum in-
versus in pristinum statum reducen-
dus; & perturbatio Spirituum Ani-
malium temperanda est. Si adsit *Fe-
bris*, initium sumatur à *Venesectione*;
sin alias, omittatur. Sed quomo-
docunque se habeat, *Enemata* ex
lacte & *saccharo*, adjuncta *Essentia*
Castorei, injicienda & sæpius iteranda
sunt. Et, nisi adsint Vomitiones *Bi-
liosæ*, *Oleum Amygdalarum*, vel *Oli-
var.* addi posset. Etiam *Fuscula pin-
guia* ore assumantur, & *Enematis*
injiciantur. Et si dolor acerbissima
urgeat, *Anodyna* (imò *Opiata*) unà
cum *Antispasmodicis* exhibere fas est.
Præcipue autem laudo *Castoreum*,
quod Spiritus Furibundos temperat
& compefcit, & motum Intestino-
rum directum restituit. Deinde non
solum *Emollientia*, *Laxativa Un-
guenta*, ut *Unguentum Arthanitæ*,
& fomentationes ex *Colocynthide* &
seminibus Carminativis in Spiritu *Vi-
ni* infusis &c. conducunt; sed & *Enc-
mata*

mata & Cathartica leviora (prout
exigit necessitas) denuo reiteranda
veniunt.

CAPUT XXV.

De Ictero.

1. **I**cterus est Cachexia integrum
corpus colore nigro vel flavo-
tingens.

2. *Signa* sunt appetitus iners, sitis,
sapor amarus in ore residens; quæ
Symptomata subsequitur pruritus, &
quandoque flavus, quandoque niger
color integram occupat Corporis su-
perficiem, Urina colore intensè fla-
vo prædita est, & linteum intinctum
colore croceo inficit; adest & alvus
constipata, & plerumque excremen-
ta alba sunt.

3. *Causa* plerumque est defectus
debitæ evacuationis bilis flavæ in In-
testina; qui oritur vel à defectu fer-
menti appropriati, quod illam à San-
guine separet; vel si separata sit in
Hepate, quidam meatus Intestinorum
occluduntur.

4. *Ictero-*

4. *Icterus* recens facillime curatur; sed si inveteratus sit, vel senio confectos corripiat, vel mulieres prægnantes; vel si morbi peioris Indolis concomitentur, si adsit Diarrhæa, vel si contingat afficiente febre ante Crisin, in omnibus hisce casibus difficilis est curatu: si procedat à morfu Animalis venenati, vel si febrem subsequatur, nonnunquam hisce morbis curatis & ipse cessat; non tamen semper ita se habet.

5. *Cura.* Quæcunque causa Icteri assignetur, nihil adhuc novimus, quod par sit *Alkalibus Volatilibus Salinis*, vel Catharticis commixtis, vel in intervallis purgationis exhibitis. Quorum præcipua sunt *Salia Volatilia*, & *Spiritus Lumbricorum*, *Millepedum*, *Urinæ*, *Salis Armoniaci*, *Viperar.* &c. Purgativa autem conficiantur ex *Rhabarbaro*, *Croco*, *Aloe*, & præcipuè ex succo *Rhamni*, &c. Exempl.

Rx. Syr. de Spina Cervin. ab ℥j. ad ℥ij. Tinctur. Croci extractæ cum Aqua cinnamom. ℥ij. Spir. Sal. Armoniac. gut. xxx. vel xl. Misc. pro unâ Dosi, Mulieribus autem prægnantibus, vel

vel in casu quo *Cathartica* fortiora non conveniunt; horum vice.

Rx. Spir. Vin. Rectificat. ℥x. Sal. Volat. Urin. ℥j. Ol. Chymic. Absinth. ℥j. Ol. Cinnamon. ℥j. Croci Anglican. opt. ℥j. Digerantur in vase vitreo benè obturato.

Hujusmodi Remediis utatur *Æger* sæpius, & tantum singulis vicibus, quantum commodè assumere potest; vel si placeat, hujus vicem suppleat *Infusio Croci in Spiritu Volatili Urinae*: Pro vehiculò usurpetur *Infusio florum Hyperici vel Chelidonii in Cerevisia Lupulata*, vel *Vino albo aut Rhénano*. Præter hæc sunt & multa alia remedia, ut *Stercus Ovill. Asinin. Canin. Caballin. Anserin. Gallinac. Rad. Rubiæ Tinctorum, Alcanne, Curcumæ, Lapatb. Acut.* Omnia Remedia *Chalybeata, Hepatica & Splenetica*; vel,

1. *Rx. Milliped. Lumbricor. Croc. aa. ℥j. f. Pulvis pro unâ Dosi.*

2. *Rx. Pulv. Viperar. gr. xv. Croci, Sal. Volat. C. C. aa. gr. viij. Diascord. q. s. f. Bolus.*

Si alvus pigrior sit, injici possent
Ene-

Enemata, speciatim quando *Cathartica* usurpari nequeunt. ——— *Ultimò* denique *Sudorifica* conducunt ad reliquias expellendas, &c.

CAPUT XXVI.

De Hydrope.

1. **H***ydrops* est præternaturalis collectio materiæ serosæ, vel flatuum, abdomen & quandoque integrum Corpus tumore afficiens.

2. Dicitur *Ascites*, *Tympanites*, & *Anasarca* vel *Leucophlegmatia*. *Ascites* dignoscitur ex tumore abdominis; & sæpe pedum, femorum, & Scroti; Corporis emacrescentiâ, tussi & difficili *Respiratione*, Urina pauca, sed spissa & sæpe rubra; frequenti etiam siti, & facie flavescente.

Tympanites autem dignoscitur ex hoc, quod Abdomen flatibus distendatur, sine ponderis sensu, & si pubsetur sonitum edit.

Anasarca vel *Leucophlegmatia* pallidum & à tactu foveam relinquentem tumorem producit, per omnes Corporis regiones dispersum.

3. *Causa proxima* est serum vel lymphæ & fortassis chylus ; quæ vel ex ipsorum vitio (quod nempe nimium serosa, viscida vel acria fiant) vel ex vitio vasorum (quod nempe ab obstructione quadam corrochantur & disrumpantur) effluunt è poris suis , & collectionem præternaturalem alibi producant , &c. *Tympanites* producitur à flatibus in Ventriculo , Intestinis, vel Mesenterio inclusis.

4. *Hydrops* morbus est periculosus, sed si recens curabilis est ; & facilius est *Anasarcam* , quam alias species curare. *Tympanites* & *Ascites* si inveteratæ raro curantur ; præcipuè , si difficilis sit Respiratio ; tussis adsit , Pulsus citior , virium collapsus , macies, Urina pauca & intense colorata, sitis permagna, &c.

5. *Cura* consistit in obstructionibus removendis , materia extravasata evacuanda , & partibus corroborandis : quem in finem omnia sale condita , acida, viscida, & semicocta sunt vitanda , ut & Vinum Spiritus Vini , & omne potabile fortioris indolis : pro potu utatur *Decocto Lignorum* cum
passu-

passulis, ejus semipintæ add. *Sal. fix. Absinth. Sambuc. Genist. Stramin. Fabar.* f. mixtura pro potu; vel (si lubeat) fiat Sacculus diæteticus ex iisdem constans. Vel,

Rx. Rad. Ari, Enul. Campan. Iridis, Liquirit. aa. ℥ij. flor. Ebuli, Sambuci, Centaur. min. aa. Mij. Summitat. Amar. dulc. Mij. Rorismarin. Absinth. aa. Mss. Sem. Anisi, Fœniculi, aa. ℥j. f. Sacculus pro cerevisiæ tenuioris congiis iij.

In hujusmodi vehiculis propinentur *Salia fixa*, vel *Salia Volatil.* ut *Spirit. Salis Armoniaci, Urinæ, Viperar. &c.*

Sæpissime etiam experti sumus felicissimum eventum ex usu sequentis *Decocti*, quod si per duas vel tres vires propinetur, maximam humoris aquei quantitatem, summâ cum effeaciâ, educet. Quod ita se habet.

Rx. Scolopendr. Epatis. Sedi Major. Salviæ Rubræ, Cochlear. aa. M. ij. Colocynth. ℥j. Raphan. Rustican. ℥ij. Pulv. Glycyrrhizæ ℥ij. Baccar. Juniper. ℥iv. Sem. Anisi ℥ij. Decoquantur omnia in Cerevisiâ fortiori crudâ

crudâ per spatium unius horæ. Deinde cum frigescere incipit, fermentetur. Fermentatione peractâ arctissime obturetur & reponatur per octo dies. Deinde detur usui, tempore matutino, Stomacho Jejuno. Dosis ab ℥vj. ad xij.

Quandoque *acid. Spir. Nitri, Salis, &c.* & omnia *Diuretica*, multum pollent, ut & *Crocus* & *Tinctura Martis*, quæ semper exhibenda est, (præcipue in *Anasarca*;) purgatio etiam crebro repetenda est. Exempl.

1. ℞. *Resin. Jalapp. ʒj. Croci Martis, Salis Absinth. (vel Genist) aa. gr. x. Ol. destillat. Fœniculi, Anethi, aa. gut. viij. f. Pulvis. Vel,*

2. ℞. *Pulv. Jalap. ʒss. Syr. è succo Cucumer. Asinini ʒss. Tartar. Vitriolat. ʒj. Ol. Cinnamom. gut. iv. Liquirit. pulveris q.s. fiat bolus pro duabus Dosisibus.*

Etiam *Pillule Lunares* vel *Vitriolum Lunæ* profunt; ut & *Diaphoretica* & *Sal. Volatil. Bufon.* mixt. cum *Spir. Nitri, Antimonio Diaphoretico, & Bezoard. Mineral.* quæ (secundum *Riverium*) singulas *Hydropis* species feliciter curant.

Sed in *Tympanitide* & *Ascite* præter hætenus præscripta *Enemata* etiam multum laudantur ; speciatim illa quæ ex *Hydragogis* & *Carminativis* constant.

Externe *Emplastra*, *Cataplasmata*, &c. usurpanda sunt, ut *Emplastr. è Bacc. Lauri. Stipticum Paracelsi, Cataplasma. è stercore bovillo, Caprino, Columbino, Oleo Scorpion. Unguent. de Athanit. & similibus.*

CAPUT XXVII.

De Lumbricis.

1. **L**umbrici in variis Corporis partibus creantur, & (ut Dollæi verbis utar) *nulli sexui aut etati parcunt vermes* : qui autem in Ventriculo & Intestinis generantur, maximi sunt momenti ; & eorum tres sunt species :

1. Sunt Rotundi & oblongi, non dissimiles Lumbricis Terrenis, & vocantur *Teretes* : hi autem plerumque in Ventriculo & Intestino Duodeno reperiuntur.

2. Di-

2. Dicuntur *Lati*, sunt latiores & monstrosæ longitudinis, & non usque adeò vulgares.

3. Dicuntur *Ascarides*, suntque tenues, & numero reliquas species excedentes, & plerumque in Intestino recto receptaculum fortiuntur.

2. *Signa*, Respiratio difficilis, halitus acidus & fetens, tussis, dentium stridor, pruritus narium, Vultus pallidus & ægritudinem præ se ferens, Oculi profundius siti cæruleo circulo cincti; quandoque excessus, quandoque defectus appetitûs: Dolor, Tormina, & Distensio Abdominis; Sanguinis extenuatio, sitis, febris, convulsio, Epilepsia, &c. Nota bene, omnia hæc Symptomata simul non occurrere.

Ascarides pruritum ani producant; & pro parte unâ cum fæcibus excernuntur.

3. *Causa* videtur esse cibus non ritè fermentatus, sed cum crudus in Ventriculo & Intestinis permaneat, corrumpitur, &c. quanquam & non desint, qui ridiculè satis asserere audent, Lumbricos generari ex Ovis Muscarum,

rum, unà cum cibo introsumptis.

4. *Lumbrici* Rubri, multi, & vivaces, malè se habent; si mortui sint, pauci & albi, facilius curantur; *Ascarides* non adeo difficulter; sed in *Latis* curandis maximus est labor: *Lumbrici* soli è Corpore prodeuntes in initio Morbi, malum sunt omen; sed si in declinatione Morbi unà cum fecibus exitum quærant, bona prædicunt.

5. *Cura.* *Lumbrici* sunt perimendi vel expellendi, materia illa cruda & pituitosa evacuanda, & fermentum debitum restituendum est.

Omnia fere *amara* *Lumbricos* interimunt, etiam *Acrida*, *Salina*, & *Acida*, ut *Myrrha*, *Aloe*, *Radix Rhabarb.* *Petasitid.* *Zedoar.* *Gentian.* *Summitat.* & *Semin.* *Absinth.* *Centaur.* *Tanacet.* *Colocynth.* *Rutæ*, *Angelic.* etiam horum *Salia* & *Olea Stillatitia*, ut & omnes *Spiritus Acidi*, ut *Vitrioli*, *Nitri*, *Salis*, &c. Quibus adde *Terrestria* & *Alkalizata*; sed præferenda sunt *Mercurialia*, in casu quo *amara* exhiberi nequeunt Ut,

I. R. *Mercur. Crud.* ℥ss. *Flor. Sulphur.*
E

98 C A P U T X X V I I .
phur. Sacchar. alb. aa. ʒj. Misc. fiat
Pulvis. Dosis ʒss.

2. *Mercur. Dulc. C. C. usti, Co-*
rallin. aa. ʒij. Sacchar. alb. ʒij. fiat
Pulvis.

Post hæc (aut similia) assumpta ,
bibat æger ʒiij. vel iv. *Aquæ Grami-*
nis , in qua *Mercurius* decoctus fue-
rit ; & quandoquidem purgatio ne-
cessaria est ad *Lumbricos* expellen-
dos , aliquando addantur priori Dosi
Resin. Jalap. vel Scammon. gr. viij. x.
vel xv. Si autem *Pillulas* vel *Amarâ*
exhibere fas est.

1. *R. Pillul. ex duob. ʒj. Mercur.*
Dulc. gr. vj. fiant Pillul. pro unicâ
Dosi.

2. *R. Pulver, Comitiss. gr. xv. Præ-*
cipitat. albi, gr. vj. Sacchar. albi, ʒj.
Misc. pro unâ Dosi.

3. *R. Rhabarb. Elect. Myrrh. Sem.*
Tanacet. aa. ʒj. Cinnabar. Antimon.
Camphor. aa. ʒj. Ol. destillat. Rus.
Angelic. Caryophyll. aa. gut. ij. fiat
Pulvis pro 3. 4. vel 5. Dosibus.

Omnia de *Aloe* participantia , ut
Pillulæ Rud. Ruff. ex tribus , &c.
iuncta *Mercurialibus* , valde conve-
niunt.

Sed si adsit Diarrhœa *Rhabarbari* pulverisati ʒj. reliqua antecedit, etiam omnia *Terrestria*, & *C. C.ustum* *Oleo Vitrioli* q. s. imprægnatum multum profunt.

Externe *Emplastrum* ex felle *Tauri* vel *Bovis*, *Aloe* & *Pulpa Colocynthidos*, cum guttis aliquot *Olei destillati Absinthii*, umbilico applicetur.

Rx. Ol. *Vulgar. Rut. Absinth. Sabin.* aa. ʒij. *Pulveris Colocynthidos* ʒiij. Diger. per 24. horas igne moderato.

Inungatur Regio Umbilici hujusmodi *Linimentis*, vel *Unguento de Arthanita*: Unguenta quidem *Mercurialia* Lumbricos æque ac *Pediculos* enecant, sed vix tuto adhibentur.

Ascarides enecantur ab *Enematis* vel *Suppositoriis*, quæ componuntur ex amaris, ut *Aloe*, *Colocynth.* &c. Prius tamen injiciendum est *Enema de Lacte* ad Lumbricos deorsum alluciendos.

Purgatio etiam debitis intervallis repetita necessaria est, sicut suprâ præscripsimus.

Quod ad *Symptomata* attinet, ut

100 C A P U T XXVIII.
febres, Convulsiones, &c. Vide horum Morborum curam propriam.

C A P U T XXVIII.

De Scorbuto.

1. **E**st Cacochymia, vel potius Sanguinis & aliorum Succorum prava Diathesis.

2. Vel Hæreditarium est, vel per accidens accedit; vel recens est, vel inveteratum; vel leve est, vel gravius & pertinax.

3. *Signa* sunt varia, ut Dolor Capitis, quandoque Acris & Acutus, quandoque Hebes & Gravativus; niger Cutis Color, Membrorum fatigantia, Diarrhœa, Dentium Collapsus; Gingivarum tumor, pruritus, dolor, & sanguinatio; pectoris infarctus, halitus foetens, Palpitatio, Appetitus pravus & inconstans, Tormina ventris, alvus nimium constipata, vel nimium soluta, urina pallida, quandoque rubra & sabulosa; Vomitus, Ruetus; Singultus; Maculae in cutis superficie apparentes,

ru-

rubræ, ceruleæ & nigræ, quandoque in ulcera inveterata degenerantes : Etiam tremor, ossium crepitus, & Articulorum contractio, Hebetudo, Vertigo, Convulsiones, Epilepsiæ, Podagra, Melancholia, &c. Notandum autem omnia hæc Symptomata simul & semel in eodem subiecto non occurrere.

4. *Causa* est Acrimonia seu Aciditas quædam in Sanguine; prior muriaticâ suâ acredine consistentiam pervertit, unde nimium attenuatur, & depauperatur; posterior suo acore massam sanguineam coagulat & inspissat, &c. Exinde vitiatur Lympha, & consequenter Ventriculi fermentum.

Cause accidentales eruendæ sunt ex usu irregulari sex rerum non naturalium, Climatis natura, Sanguinis dispositione Hæreditaria, &c.

5. Hic morbus est de Chronicorum genere, difficulter curatur, & ejus *Prognostica* dubia sunt & infida.

Si recens sit, & Juvenes & Corpore Robusto præditos afficiat, curabilis est, (speciatim si ex accidente

aliquo proveniat :) Sed si hæreditaria, vix ita abigi potest, quin denuo redeat.

6. *Indicationes Curativæ* consistunt in fermentis depravatis rectificandis, Sanguinis Dyscrasiâ emendandâ, materiâ morbificâ eradicandâ, & in Facultatibus Digestivis & Vitalibus roborandis : quæ omnia per stadia intermedia præstanda sunt.

Primò, æger hoc semper attendat quod utatur cibis Eupeptis ; & sibi caveat de omnibus Salitis, Acidis, Muriaticis, & Saccharo imprægnatis ; Cerevisia (quam bibit) sit bene cocta, & juncta *Antiscorbuticis* ; præcipue præparationibus quibusdam *Chalybeatis* ; deinde priusquam humores purgationibus excitentur, exhibeantur *Absorbentia* ad Acrimoniam corrigendam.

R. *Groci Martis Bezoar. Mineral. & Jovial. aa. ʒj. Ol. Cinnamom. Aurantior. aa. gut. ij. Misc. fiat Pulvis. Pro unâ Dosi.*

Persistat in usu hujus (vel huic similis) per aliquot dies. Deinde si Venter foeditatibus scateat ; &
vires

vires permittant, propinetur *Emeticum*, & etiam Catharticum, sed & hoc & illud lenius esse debet, & prout postulat necessitas, repetendum est, (præcipue Catharticum) adjunctis Antiscorbuticis; inter quæ si peccet acidum hæc sunt præcipua, viz. *Cochlearia*, *Anagallis Aquatica*, *Perficaria*, *Abfintbium*, *Chelidon*. *Nasturt. Aquat.* *Rad. Raphan.* *Rustic. Petasitid.* *Zedoar.* *Angelic.* *Baccæ Juniperi*, *Cinnamomum*, *Pyrola*, &c. Sed *Salia Volatilia* è regno Animalis, & *Spiritus*, ut *Lumbricorum Terrestrium*, *Viperarum*, &c. maxime sunt efficacia in Sanguine vivificando, & invigorando, quod nempe omnem Hebetudinem, Melancholiam, &c. amoveant: Exemplum.

R $\mathfrak{z}$. *Spir. Abfintb.* *Cochlear.* aa. $\mathfrak{z}$ ij. *Sal. Volat. Viperar.* $\mathfrak{z}$ ss. *Ol. Baccar. Juniper.* *Cinnam.* aa. $\mathfrak{z}$ j. Misce simul incorporando, Dosis gut. 40. in *Aqua Angelicæ*.

Sed in Temperamento Sulphureo-Salino, (ut ait *Willisius*) in quo putà sanguis attenuatus & depauperatus existit, *Beccabung.* *Fumaria.* *Epatica*,

tica, *Endivia*, *Scolopendria*, *Dens Leonis*, *Sedum minus*, *Lujula*, *Rad. Polypod.* *Petroselin.* *Cichor.* *Fœnicul.* etiam *Aurantia*, *Citra*, *Pruna Damascena*, *Limones*; omnes Spiritus Acidi, ut *Salis*, *Sulphuris*, *Nitri*, &c. *Ens Veneris*, *Sal Chalybis*; & omnia *Terrena*, & similia, speciatim si adsit *Diarrhœa*, locum obtinent.

℞. *Succi Beccabung.* *Scolopendr.* aa. *℥iij.* *Aq. Lujulæ* ℥j. *Ent. Ven.* *℥ij.* *Spir. Salis* q. s. *ad moderatam aciditatem.* *Syr. Fumar.* *℥iij.* *Misc.* *Dosis* *℥iij.* vel *iv.*

Si *Tartarea Visciditas* in *Sanguine* hospitetur, *Salia fixa Vegetabilium* hætenus designatorum multum valent, (speciatim si adjungantur *spiritibus Mineralibus*, ut *Vitrioli*, *salis*, &c. vel *Tartaro Vitriolato*, quandoque etiam *Aromaticis*, ut *Oleis* & *spiritibus Caryophyllor.* *Nucis Moschatæ*, *Fœniculi*, *Anisi*, &c.) discutunt etiam, incidunt, & attenuant *Mucilaginem* illam *Ventriculi plicis* & *meatibus Chyliferis* impactam.

Sed & insuper conveniunt etiam *Aquæ Acidulæ* & *Minerales*, serum

è

è lacte Caprino, & similia Diluentia, si non sola, saltem pro vehiculis.

Quoad varia Symptomata & Affectus *Scorbutum* concomitantia, siue ab ipso Scorbuto originem trahant, siue accidenti alicui existentiam suam debeant, *Sennerti* Regula semper firma manet, viz. Talia adhibenda esse Medicamina, qualia Symptomata illa, & Affectus illi propria cura postularent; semper tamen junctis *Antiscorbuticis*.

Quod ad *Cathartica* attinet, vide horum exempla in Capite sequenti.

CAPUT XXIX.

De Affectu Hypochondriaco.

1. **E**st Corporis & Animi Ataxia.
2. **E** Signa sunt incerta, sæpe quidem appetitus latrans, ructus acidi, vomitus, sputatio copiosa, flatus, Tormina, Dolores Lumborum & Hypochondriorum, respiratio difficilis, animus torpidus despondens, & rebus suis nunquam acquiescens.

3. *Causa* est acris, acida, & tenax

E 5

pi

106 C A P U T XXIX.

pituita, in Ventriculo, Glandulis Salivalibus, Pancreate, Mesenterio, &c. unde succus nutritivus nimium exacuatur, & Spiritus Animales torpidi, caliginosi, & inordinati existunt.

4. Hic morbus magis molestus est & tedium movens, quam periculosus; Urina Lympida & alvus constipata mala habentur *Signa*; Urina spissa, nigra, sine febre, magis fausta prædicit.

5. *Cura* non multum differt à curatione *Scorbuti*; incipiendum est à præparativis, ut,

Rx. Chalybis præpar. Oculor. cancer. Bezoard. Mineral. aa. ʒij. Castor. ʒj. Ol. destil. Thymi gut. x. fiat. Pulvis pro quatuor vel quinque Dosibus: interea dum hoc usurpatur, injiciatur Enema unum aut alterum, si alvus pigra sit, sicut plerumque se habet; deinde semel vel bis per septimanam purgetur æger hoc, aut simili, Cathartico.

1. *Rx. Pillul. de Ammoniac. Quercetan. ʒss. Extract. Hellebor. nigr. ʒj. Tartari Vitriolati ʒss. Ol. Succin. Ma-*

de Affectu Hypochondriaco. 107
Majoran. aa. gut. iij. fiant Pillul. pro
duabus Dosibus.

2. *R. Pillul. Tartar. ℥j. Extract.*
Colocynth. ℥ss. Castor. Sal. Volat. Vi-
per. aa. gr. v. fiant Pillulæ pro unica
Dosi. Vel,

3. *R. Decoct. Senn. Gereonis ℥vj.*
Ent. Veneris ℥j. Misc. pro una Dosi,
vel,

R. Sennæ ℥iij. Epirhym. Guajac.
Sassaphr. Rad. Polypod. Liquirit. Pe-
trofelin. aa. ℥ij. Sem. Anisi, Fœnicul.
Baccar. Juniper. aa. ℥j. Summitat.
Absinth. Centaur. aa. Mj. Limatur.
Ferri prius præparati cum Sale Tar-
tari ℥vj. fiat sacculus pro congiis ij.
vel iij. Cerevisiæ.

Hujusmodi præscripta bis vel ter
per septimanam exhibeantur, per in-
tegrum curationis stadium, Alvus
enim semper solutioꝛ esse debet.

Si autem Venterculus sarcinâ im-
pura gravetur & adsit vomendi cona-
tus, *Emetica*, debitis interstitiis ob-
servatis, apprime conducunt.

Quod ad Præparantia & Alterantia
intermedia, quæ in Therapeia Scor-
buti pro specificis tradidimus, hic
etiam

etiam pro iisdem habenda sunt, observato tamen ægrotantis temperamento, prout ibidem docuimus. *Tinctura Croci* vel *Vitriolum Martis*, *Salia Urinosa Animalium*, (vel *Salia Volatilia Oleosa*, ad cramben usque à nobis inculcata) & *Ens Veneris*, præcipua sunt, & quodvis aliud remediū genus, vel in hoc morbo vel scorbuto curando, longè antecedunt; nemini enim non notum est quantā vis polleant in obstructionibus referendis, & quam plurimos alios effectus egregii sane nominis producant, quos tamen hic recensere nec fas nec necesse est.

C A P U T X X X.

De Rachitide.

I. **R**achitis inter Juniores grassatur, hic in Anglia vulgaris est, & infantibus appropriatur, quos plerumque invadit inter sextum ætatis mensem, & annum secundum, vel secundum cum dimidio; & nisi curetur ante annum quintum, puer staturā

turâ deformis, Nanus; vel toto vitæ Curriculo Valetudinarius existit.

2. *Signa.* Caput mole grandius, quàm in hac ætate vulgo existit, Facultas Intellectiva etiam magis matura quam in aliis, qui eundem annorum numerum explêrunt; Dorsum & Ossa incurvata, vel circa Articulos, & costarum extremitates prominentia, Abdomen duritie & tumore affectum, Cutis laxa & flaccida, pectus angustum, Respiratio difficilis, Tussis, omnium partium debilitas; Movendi & Ludendi fastidium, &c.

3. *Causa* est (plerumque) obstructio in medulla spinali vel nervis ex illa prodeuntibus, unde influxus Spirituum Animalium in Sanguinem inhibetur, unde fit, quod fermentum nutritivum in illis partibus deficiat.

4. Raro lethalis est (per se solam) & si febrem subsequatur, & adsit scabies, aut Symptomata leviora, facillime curatur.

Sin autem ægrum citius (in prima nempe pubescentia) invadat, & Symptomata tetriora appareant & in deterius

110 C A P U T XXX.

terius vergentia , cum notabili partium disproportionione , ægre curabitur ; & si Corpus macie confectum fuerit , ex Asthmate , Febre Hecticâ , Phthisi , &c. Nullus hominum auxiliari potis est.

5. *Cura* consistit in Obstructionibus removendis , & partibus affectis Roborandis : Primo itaque si Tormina Ventris , & alvus constipata offendant , exhibeatur *Enema Laxans* ; ut

Rx. Decoct. Commun. ℥vj. Ol. Lumbricor. Terrestr. Sacchar. Grysei aa. ℥j. fiat Enema. Addi possent & Manna , Semina Carminativa & Arthritica , si opus foret. Si prægravetur Ventriculus , detur Oxymell. vel vin. Scyllitic. ℥ss. vel ℥vj. vel Salis Vitrioli ℥j. vel si infans Robustus fuerit Tartar. Emetic. gr. ij. vel iij. Sed in Emeticis ordinandis pro circumstantiarum varietate ferendum est Judicium. Quomocunque autem se habeat , Cathartica debitis intervallis propinata , semper conveniunt , non tamen fortiora quàm ut tres , quatuor vel quinque dejectiones per diem producant.

Rx.

R. Epatic. Capill. Vener. Scolopendr. Vulgar. aa. Mj. Rad. Polypod. Osmund. Regal. aa. ℥ij. Epithymi, Sennæ aa. ℥j. Cremor. Tartar. ℥ss. Ent. Vener. ℥ij. Aquæ puræ ℥ij. Infund. per horas 24. Colaturæ adde *Mannæ Syr. Rosar. Solutiv. aa. ℥iiij.* vel,

R. Resin. Jalapp. Mercur. Dulc. aa. gr. iv. cum pulpa pomi fiat Bolus pro una Dosi. In Rachitide Specifica sunt, quæ sequuntur; *Rad. Osmund. Regal. Filic. Maris, Graminis, Scolopend. Vulgar. Consolid. Epatic. Rad. Aperient. omnes. Summit. Rutæ Murariæ, Salvia, Rorismarini, Capill. Vener. Epatic. Anagall. Aquat. Agrimon. Tamarisci, Nasturt. Aquatic. Veronic. Mar.* Quibus adde omnia *Armoniaca, Millepedes, Lumbrici Terrestris. Ebur. C.C. &c.* præcipue eorum *Salia Volatilia & Spiritus*, vel si *Salia* sint fixa, addantur guttæ quædam *Spirituum Acidorum, Salis-sulphuris, &c.* evaporando humiditatem, hæc enim egregia sunt Medicamina, & viribus vix cedunt. *Ent. Veneris*, quod in hoc morbo famigeratissimum est. Præstat tamen conficere *Apozemata, Decocta,*

Etæ, Infusiones, &c. Vegetabilium, pro vehiculis ad Salia illa Armoniacæ & Spiritus ultimo memoratos, diluenda & digerenda. Exempl.

Rx. Aq. pur. ℥iij. Rad. Osmund. Regal. Capill. Veneris, aa. Mj. uvarum Corinthiacar. ℥iv. Coque. Colaturæ ℥ij. adde Tinctur. Croci (in Spiritu Rorismarini) Ent. Vener. aa. ℥ij. Syr. & succo Epatic. ℥ij. Misc. Dosis ℥iij. ter in die.

Externe Fomentationes & Unguenta conveniunt, ut,

Rx. Flor. Salvia, Chamom. Sambuci, Summitat. Lavendul. aa. Mj. Rad. Osmund. Regal. ℥iv. Coq. in Aq. fontan. q. s. ad ℥jss. cui adde Spir. Rorismarin. ℥vj. pro fotu. Vel si magis Arrideat hoc Celeberrimi Viri, Domini Mayow.

Rx. Folior. Sambuc. Laur. Majoran. Salvia, Rorismarin. Beton. Summitat. Lavendul. aa. Mij. Baccar. Juniper. Lauri, aa. ℥j. Contusis adde Butyr. Maior. recent. ℥iij. Aq. Vitæ ℥viij. Leniter coquantur ad Aquæ Consumptionem. Expressioni adhuc calenti adde Ol. Nucis Moschat. per express.

De Affectibus Renum &c. 113
press. 3ss. Balsam. Peruvian. 3j. Misc.
Fiat unguentum. Vice autem *Butyr.*
Maial. usurpari posset *Medulla Bu-*
hula, Sevum ferinum, Oleum Lum-
bricorum, &c.

De Remediis Chirurgicis vide
scripta doctissim. virorum *Glissoni &*
Mayou.

C A P U T XXXI.

De Affectibus Renum & Vesicae.

1. **C** *Alculus renum* dolorem in
Lumbis fixum producit, cum
Vomitu, &c. Urina primo lymphida,
& quandoque Sanguinea, postea ta-
men spissa evadit, cum sedimento sa-
buloso: Urina quandoque supprimi-
tur, quandoque lapilli & materia vis-
cida una expelluntur; adest etiam
femorum stupiditas.

2. *Causa* est solutio continui, vel
à lapillo vel sabulo in renibus. Ure-
teribus, &c. hærente; vel à lymphâ
acri eisdem vellicante, &c. Quo au-
tem pacto Calculus in Corpore hu-
mano generetur consule Authores,
qui

qui hoc Super themate consultò scripserunt, præcipue autem *Baronem Helmontium*.

3. *Calculus vesicæ* dignoscitur ex subita urinæ suppressione ipso meiendo tempore, pruritu circa regionem pubis, &c.

Si sit urinæ suppressio, dicitur *Ischuria*; si mingendi sit difficultas unà cum dolore, dicitur *Dysuria*; si guttatim effluat cum sensibili ardore, *Stranguriæ* nomen sortitur.

4. *Diabetes* est affectus, quo perciti nimis crebrò & copiosè urinam reddunt, unà cum siti, & totius corporis tabe; *Causa* præcipua est fermentum in renibus vitiosum & depravatum, unde nimia seri quantitas à sanguine separatur.

5. *Dolores Nephretici* à calculo oriundi periculo pleni sunt; *Febres, Inflammationes, Ischuriam, Dysuriam, Stranguriam, Ulcera, &c.* producentes. Si Urina diu lymphida persistat, malum est omen; si spissior evadat, paroxysmum pedem refertre significat. Si dolor hic nullis remediis cedat, & adsint sudores frigidi, *Leipothymia*,

De Affectibus Renum &c. 113
thymiaë, &c. mortem adstare significant: Si affectus sit hæreditarius, & senio confectos corripiat, nullam curam agnoscit; sicut & Diabetes inveterata, & iisdem circumstantiis vestita.

6. Cura. In paroxysmo initium sumatur ab *Enematis Emollientibus*, ex *Lacte recenti & Vitellis Ovorum*, numero 2. Vel si magis arrideat, substituaturs hoc sequens:

Rx. Decoct. Commun. pro Clyster.
℥j. Ol. Chamomil. ℥ij. Misc.

Si adsit Febris, Inflammatio, aut Plæthora, conducit Venæsectio; utcunque sit, sæpius subducatur alvus *Enematis* vel *Remediis Laxativis.*
v. gr.

Rx. Elect. Lenit. ℥ij. Diasenn. ℥iv.
Milleped. ℥iss. Spir. Salis ad gratam aciditatem. Misce Dosis ad ℥iss.

Sed si dolor valde urgeat, *Anodyna*, *Emulsiones & Opiata* unà cum *specificis* magis conducunt.

Rx. Sem. quatuor frigid. aa. ℥ij. Sem.
Urtic. Violar. aa. ℥iij. Aq. Destillat. Persicar. Petroselin. aa. ℥lss. fiat
Emulsio. Adde Syr. de Alibæa. ad dulcoran-

116 CAPUT XXXI.

corandum. Interea autem dum hæc usurpantur, partes dolore affectæ foveantur *Oleo Scorpion. Formicar. Lillior. Chamomill. Unguent. Popul. Althææ. &c.* Quibus adde *Olea Chymica, Anisi, Fœniculi Anethi, &c.*

Nepbritica & Stomachica hic etiam conveniunt, è quibus, quæ sequuntur, præstantiora sunt; *Millepedes, Lumbrici Terrestris, sanguis Capri, & eorundem Salia Volatilia; Nitrum, Spiritus Nitri dulcis, Spiritus Vitrioli dulcis, Spiritus Salis dulcis; Testæ Testudinum, Testæ Ovorum, Oculi cancrorum, Dactyli, Nuclei Persicorum; Rad. Althææ, Glycyrrhizæ, Bardanæ, Petroselini, Filipendulæ; Semen Anisi, Fœniculi, Urticæ, Petroselini, Danci, &c. & eorum Olea stillatitia; Semina quatuor frigida majora, Semen Papaveris, Violarum, &c. Crystallum, Sal & Tinctura Tartari, Salia Lixivialia è quolibet Vegetabili; Balsama Naturalia, & Bals. sulphuris, Terebinthina, & omnia quæque Diuretica; ex hisce variæ fieri possunt compositiones; quæ variandæ sunt pro Causæ exigentiâ, & Medici Iudicio.*

Paroxyfmo ferociam mitigante, fi fabulum, &c. evacuetur, dentur *Terebinthina*, *Balsama*, *Oleum Amygdalarum*, *Oleum Nucis Avellanae*, cum *Manna* & *Laxativis* levioribus; fi nihil fabuli evacuetur, *Salia Volatilia Oleofa* funt præftantiffima.

In *Calculo* curando, eadem obfervanda eft curandi ratio: In *Dysuria*, *Ifchuria* & *Stranguria*, *Phlegmagoga* tenuiora, & *Absorbentia* (ut *Ocul. cancror.* &c.) & fimilia acrimoniam corrigentia, exhibere foleo.

In *Diabete*, *Enemata Refrigerantia*, *Purgantia* leviora, & *Incrassantia* ut *Gummi Arabicum*, *Tragacantha*, *Terra figillata*, *Plantago*, *Portulaca*, *Emulfiones*, *Opiata*, &c. exhibenda funt.

CAPUT XXXII.

De Dolore Arthritico & Rheumatismo.

I. **A** *Rthritis* eft dolor acutus *Articulorum*, *Rheumatismus* autem non folum ipfas *Ossium juncturas*,
ras,

ras, sed & spatia intermedia, afficit, & per alia quælibet loca, sæpissime sine tumore, huc & illuc vagabundus fertur.

2. *Arthritis*, quæ manus afficit, dicitur *Chiragra*; quæ pedes *Podagra*; quæ Genua, *Gonagra*, quæ lumbos aut Ischiam, *Sciatica*, vel *dolor Ischiaticus*; Generali autem nomine audit *Arthritis*.

Plerumque Periodica est & particulari membro affixa; quandoque hæreditaria, quandoque adventitia.

3. Causa doloris Arthritici, cujuscunque sit generis, est acidum tantillâ licet quantitate, junctum particulis Volatilibus & etiam Lixivialibus, quæ cum in Sanguine sitæ sint, ope fermenti cujusdam extravasantur, & in partes impinguntur, & ibidem stagnant; & prout magis vel minus sint Volatiles, acidæ, acres, &c. eo magis vel minus coagulantur, & partium affectarum fibras nervosas irritant & vellicant.

4. *Arthritis* raro Lethalis est; incerta tamen est cura, & tempus mire protrahit; qui Juvenes, & Medicorum

eorum mandatis obtemperare parati sunt, feliciter satis liberantur; qui tamen profectiori gaudent ætate, Arthritide etiam inveteratâ & hæreditariâ existente; omnia remedia incassum usurpant; neque hoc in casu quicquam præstare possibile erit, donec remedia nobiliora & magis exaltata, quam quæ hodie apud *Galenicos* & *Chymicos* artis filios vulgo præstant, nobis innotescant.

Si subitò partem ullam Nobilem & Principalem, Ventriculum, Pulmones, &c. invaserit, atrocissima Symptomata producit, nec nisi morte mediante sævire cessat.

5. *Therapeia* durante paroxysmo, ut dolor alleviatur, *Anodyna* & *Diaphoretica* conferunt.

1. R. *Ocul. cancror. Cinnabar. Nativ. aa. ℥ss. Laudan. Londin. gr. ij. Sal. Volat. C. C. gr. iij. fiat Pulvis, pro unâ Dosi.*

2. R. *Spirit. Lumbricor. Terrestr. ℥j. Aq. Sassaphr. ℥vj. Tinctur. croci in spiritu Hederae terrestris ℥ss. syr. Pappav. ℥j. Laudan. Liquid. gut. xx. fiat Julapium. Sumat subinde Cochlearia bina.*

Si Alvus constipata fuerit, *Ene-*
mata leviora conducunt; quandoque
 etiam non abs re foret *Catharticum*,
 aliquod fortius exhibere ante Paro-
 xysmum, imò & ad ipsum paroxysmi
 primum adventum, si Articuli sint
 Robusti: Sed si paroxysmus hætenus
 ægrum corripuerit, purgatio plerum-
 que nocet.

In initio paroxysmi, si *Febris* vel
Plethora adsit, *Venesectio Cucurbi-*
tulae & *Vesicatoria* sæpissime bono
 cum fructu usurpantur; Hæmorrhoi-
 dum fluxus etiam conducit; speciatim
 in dolore Ischiatico.

Inter *Topica* huic affectui appro-
 priata, *Spiritus Armoniaci Oleis Stil-*
latitiis infarti, ut, *Lumbricor. Ter-*
restr. sanguin. Human. Off. Human.
 &c. in quibus dissolve *Opium* vel
Campboram; hæc, inquam, sine pari
 sunt, in quolibet *Arthritidis* genere,
 pro partibus dolore affectis fomen-
 tandis.

Extra Paroxysmum; *Causæ Acci-*
dentales, ut, *Mœror*, studia immo-
 derata, *Veneris* usus nimius, & præ-
 cipuè nimia cibi ingurgitatio, & Cra-
 pulæ,

pulæ , maximâ cum curâ sunt fugienda ; & Diæta appropriata stricte observanda est. Si Ventriculus impurus existat , *Emeticum* tenuius à quibusdam laudatur ; utcunque sit , *Purgativum* è fortiorum genere sine dubio confert ; Ex. gr. *Pillulæ ex duobus* , *Pillulæ Tartaræ* , &c. cum *Mercurio dulci*.

Inter *Alterativa* , omnia fere *Antiscorbutica* & *Nephritica* laudantur.

Rheumatismus , eodem fere modo quo *Arthritis* , curatur.

Nos quidem paucissimos unquam vidimus hoc affectu percitos , quibus *Venæsectio* frequenter instituta (saltem pro virium ratione) nocebat ; sed è contra plurimos novimus quibus in maximum commodum cessit , speciatim si in principio morbi celebretur. *Purgatio* autem noxia est. Quod ad reliqua attinet , *Spiritus Volatiles Armoniaci* junctis *Anodynis* sola sunt Medicamina (& internè & externè usurpata) quæ hunc affectum propellere valent.

CAPUT XXXIII.

De Febris in Genere.

1. **F**ebbris est Arteriarum pulsatio citatior, & Sanguinis effervescencia præternaturalis, ut & Spirituum Animalium conturbatio; orta à particulis heterogeneis texturæ Sanguinis inimicis.

2. *Febres* dividuntur in *continuas*, & *Intermittentes*; Intermittentium præcipuæ sunt *Quotidianæ*, *Tertianæ* & *Quartanæ*; suntque vel *Simplices* vel *Compositæ*; vel *Leviores*, vel *Malignæ*.

3. Omnia Viscera, ut & omnes Corporis partes hoc affectu perstringuntur, (præcipuè autem viæ primæ, seu vasa ibidem sita) Venter, Pancreas, Glandulæ omnes, Mesenterium, vasa chylifera & Lymphatica, unà cum meatibus sanguiferis.

4. *Signa* sunt pulsus celer præternaturam, dolor Capitis acutus & pulsativus, Lumborum dolor vehemens, rigo-

rigores quandoque frigidi, Calor externus, &c.

5. *Causa* omnium *februm* est deducenda à particulis extraneis & incongruis Sanguini commixtis, quæ naturali ejusdem mixturæ & consistentiæ adversantur; unde principium vitæ oppugnatur, &c.

Cause accidentales plerumque proveniunt à Lympha, Bile, Chylo, vitiatis, ab indebita excernendorum retentione, irregulari cibi & potus usu; aëre in frigidum vel etiam in calidum vergente, quandoque infecto & corrupto; vulneribus, ulceribus, &c.

6. *Cura* consistit in Sanguine ad pristinum & naturalem statum reducendo & Spiritibus Animalibus perturbatis denuo compefcendis. In quem finem omnes *Cause Procatarticae* & *accidentales* procul exulent, debitus ordo in usu sex rerum non naturalium diligenter observetur: Comestio in februm excandescencia plerumque nocet; Excernenda & Retinenda justum tempus & quantitatem debitam (secundum naturalem

F 2

ægrî

ægri constitutionem) observent. Sed in ipso febris principio, vel potius ante ejus adventum, Vomitus, Purgatio, & aliquando Venæsectio, conducunt; evacuant enim particulas quasdam materiæ febrilis.

Quando autem febrilis hæc materia hætenus in fermentationem excitata est, talia præscribenda sunt quæ non solum fermentationem compescant; sed & obstructions referent, Cruditates, aciditatem, & acrimoniam particularum in meatibus Chyliferis, Lymphaticis, &c. Latitantium, amoveant & corrigant.

In *Febribus continuis*, *Diaphoretica* multum faciunt; ut *Bezoard. Mineral. Margaritæ*, &c. præcipuè autem *Salia Volatilia*, & *Spiritus Viperarum*, *C.C. Urinæ*, &c. Hæc enim *Diaphoreticis* juncta, & in vehiculis appropriatis administrata, sudorem levem provocant, unde obstructions referantur, & fermentum illud febrile vel præcipitatur, vel excernitur.

Inter Refrigerantia præstant *Sal-Prunellæ*, *Camphora*, *spiritus Nitri*, *Salis*, *Sulphuris*, *Vitrioli*, &c. hæc
con-

conveniunt in omnibus febris ardentibus, in Aqua Hordei aut simili propinata. In omnibus febris quæcunque actu frigida, ut Aqua frigida, &c. nocent.

CAPUT XXXIV.

De Febre Ephemera, & Syncho Simplic.

1. **S**I febris spatio viginti quatuor horarum terminetur, dicitur *Ephemera*; si per duos aut tres dies persistat, dicitur *Synochus simplex*, vel febris continua non putrida.

2. *Ephemera* incipit ab Algore levi, quem subsequitur Calor febrilis qui sine paroxysmis continuatur; febre *continua* existente, Symptomata violentiora sunt. Si à Calore nimio oriatur febris, incipit ab Algore.

3. *Causa* est Sanguinis perturbatio ex usu irregulari sex rerum non naturalium, ut ex Aëre nimium Calido vel Frigido, Animi Affectibus, Cibo vel Potu in Ventriculo stagnantibus & Putrefactis; subita pororum Cor-

poris occlusione, quando Humores multum exagitantur & transpiratio inhibetur.

4. *Ephemera* plerumque suâ sponte cessat; *Synochus* etiam *simplex* non usque adeò periculosa est; sed ex defectu propriorum adminiculorum in *Putridam* vel *Hecticam* degenerat.

5. In *Curatione* promovendâ attendendæ sunt *causæ*; vid. *Sylvii Præxin lib. i. cap. 28.* In febribus continuis *Venæsectio* confert, deinde sudor mollis post *Venæsectionem* celebratam plerumque febrem solvit. V. gr.

Rx. Bezoard. Mineral. Gr. x. Sal. C. C. Camphoræ, aa. gr. iv. cum Conserv. Flor. Calendul. fiat Bolus ad sudorem promovendum.

Sed si alvus constipata fuerit, prius injiciatur *Enema*. In hoc casu etiam conferunt *Refrigerantia*, de quibus vid. Caput proximè præcedens.

CAPUT XXXV.

De Febre Putrida & Ardente.

1. **F**ebbris *Putrida continua*, sine intermissione perseverat, à primo

mo aggressu ad exitum: aliquando tamen, vel quotidie, vel tertio, vel quarto quoque die Paroxysmum inducit, & exinde denominatur *continua, Quotidiana, Tertianae, vel Quartana, &c.*

Febris ardens constanter ægrum affligit cum siti vehementi & inextinguibili. Quæ reliqua sunt Symptomata, addiscuntur ex aliis *februm* speciebus, siue *continua* sint, siue *Intermittentes*, siue de utriusque natura participant.

2. *Causa* est materia quædam vitiata & Putrefacta, quæ cum Sanguini communicetur, litem excitat inter particulas *Acidas & Alkalizatas*, unde Sanguis in ebullitionem confusam cietur; & quo magis particulae prædominantes de calore, Acrimonia, aut Bile participant, eò magis pervertitur Sanguinis Crasis, & Symptomata morbi magis ingravescent. Si materia hæc corrupta (siue in Lympha, siue in succo Pancreatico, siue in ipso Chylo, hospitetur) pro parte in vasibus hisce obstruatur (saltem pro modico tempore) quando denuo

Sanguini redditur, verisimile est exinde effervescentiam febrilem magis augeri.

3. Omnes *Febres ardentes* periculosæ sunt; sed Judicium particulare non ferendum est nisi ex Symptomatum vehementia & ægri viribus, ritè perpensis. Senibus plerumque lethales evadunt. Si Urina spissa sit & crassa, magnam Ataxiam in Sanguine indicat: Si tenuis & rubra appareat, adhuc majus est discrimen; & si albescat, mortem præsignificat. *Febris continua Quartana* diu persistens sæpe in Hydropem degenerat.

4. *Therapeia*. In principio *Febris Acutæ & Ardentis*, æger ab omni Carnis usu inhibendus est, & diætâ tenuis imperanda est, ut *Panatella*, *Juscula Hordeata*, &c.

Sed in morbi declinatione, & febribus longioribus plenior victus concedatur ut Juscula (& quandoque caro ibidem incocta) & præcipue *Gelatina* ex Carne *Vituli*, *Pullorum*, *Perdicum*, &c. quibus adde *Gelatinam C. C.* &c. pro potu *Serum Lactis Destillatum* convenit; ut & *Aqua Hor-*

Hordei; *Tinctura Rosarum*, *Violarum*; *Decocta Acetosæ*, *Lujulæ*, *Portulacæ*, &c. Quæ acuantur (si placeat) *Succo Limonum*, *Citrorum*; *Spiritu Sulphuris*, *Salis*, & præcipue *Nitri*. *Exempl.*

Rx. Hordei Excorticati ℥iv. Liquirit. ℥j. Cinnamom. ℥iij. Aquæ puræ ℔v. Coque. Colaturæ adde Syr. de Rosis siccis ℥iij. Spiritus Nitri q. s. ad gratam aciditatem.

In principio *Venæsectio* prodest; & si *Ventriculus* illuvie ullâ oneretur *Emeticum* levius conducit; sin alias, *Venæsectione* celebrata *Purgativum* exhibeatur. *Exempl. Grat.*

Rx. Decoct. Prunor. ℔ss. Cremor. Tartar. 3ss. Fol. Senn. 3iss. Sem. Fœnicul. Anisi aa. 3ss. f. Infusio per horas xii. Colatura detur usui.

Purgatione peractâ, priusquam *Cardiaca* exhibeantur, *Diaphoretica* quædam in usum revocanda sunt; quæ primâ vice de levioribus esse debent. *Exempl.*

Rx. Bezoard. Mineral. Sal. C. C. aa. 3ss. Cum Diascord. q. s. fiat Bolus.

Sed in *Febribus continuis Quotidianis*,

nis, Tertianis, aut Quartanis, Extracta & Infusiones Absinthii, Gentianæ, Centaurii, & Corticis Peruviani, quæ fieri possent cum Spiritu Salis Armoniaci, & in Quartanis Spiritu Gum. Ammoniac. Hæc, inquam, unâ cum suprâ præscriptis in tali Casu conveniunt, prout ratio cuiquam dictabit.

In hisce febribus curandis attendenda sunt Symptomata, à quibus ipsæ febres suas denominationes sortiuntur, ut ardor, sudor, Vigilæ, Vomitus, Delirium, Leipothymia, Cephalalgia, Sitis, Lingua Arida, &c. Nam in Deliriis, Vigiliis, &c. Opiata propinanda sunt; in Linguae & Faucium ariditate Gargarismata; in Ardore & Siti Decocta Refrigerantia hætenus memorata, exhibenda sunt; & in Vomitu, Diarrhœa, &c. propria horum Symptomatum cura respicienda est.

Externe etiam plurima adhiberi solent, quorum infinitâ varietate referti sunt plerique Authores, ad quos lectorem remitto.

CA-

CAPUT XXXVI.

De Febre Hæctica, Colliquativa, & Catarrhali.

1. **O**Mnes hæ febris species ab eadem causa proveniunt, viz. Acrimoniâ in Sanguinis massa, ortâ ex acredine levi, Lymphæ, vel succi Pancreatici, &c. quam sæpe acquirunt post aliam febrem prægressam, vel si partem aliquam ulceratam in transitu alluant, exinde purulentam quandam materiam in Sanguinem deferentes, vel fortassin hæc acredo provenit à facultate digestiva læsa, Obstructionibus Mesenterii, &c. unde Chylus nimium acefcit; & corpus à pastu calore perfunditur.

2. *Hæctica* dignoscitur ex pulsu debili & celeri, calore modico & acris (circa horam aut bihorium à pastu utrumque hoc Symptoma magis urget) siti, tussi levi. — *Catarrhalis* verò dignoscitur ex tussi vehementiori; Obstructionibus pectoris, Torpore Vigili & perpetuo. *Colliquativa*,

tiva, ex sudoribus Nocturnis. Hoc autem omnibus hisce commune est, quod Corpus gradatim consumatur, adeo ut in merum Sceleton degeneret, sola cute & ossium compage superstita; quo casu morbus denominatur *Tabes* vel *Marasmus*.

3. Febres hæ si in principio attendantur curari possent; sed si Corpus macie confectum fuerit ante curam inchoatam, ægre (si unquam) curantur. Si Hæctica ab Inflammatione, Apostemate, &c. procedat, nisi hisce Symptomatis propriam curam adhibeas, laterem lavas.

4. *Cura* tota consistit in Sanguine dulcificando, & ab acrimonia hæc expediendo; in quem finem, Corporis & Animi exercitia; Somnus, Vigiliæ, Excreta & Retenta, Naturalem statum sequantur; omnes potus fortiores spirituosius, Cibi aridi, & Concoctionis difficilis, cautè usurpentur; sed Juscula, Galatinæ, præcipuè ex Carne Gallinæ, Vituli, Perdici, &c. confecta, Panatella, Pultes Oryzaceæ, Lactææ, &c. cum ægri comodo usurpantur.

In

In Regno Pharmaceutico, Absorbentia & Acrimoniam corrigentia primas tenent, ut, Bezoardicum Mineral. Jovial. Lunar. Ocul. cancror. Margarit. Catechu, Antisepticum Poterii, Minsichti, Diasaturn. &c. Proximo in loco numerantur Gummata & Balsama, ut, Ammoniac. Galban. Terebinth. Balsam. Sulphur. (quale hæctenus memoravimus capite 12. de Empyemate) & Balsama naturalia.

— Sed Medicamina in forma liquida exhibita magis huic morbo conveniunt, nam & sitis sæpissime hunc morbum comitatur; proinde pro potu ordinario, & vehiculis requisitis, usurpetur Aqua Hordei; Decocta, Succa, & Aquæ destillatæ Endiviæ, Acetosellæ, Portulacæ, Borraginis, Prunorum, Pomorum, Passularum, Radicum Aperientium; Emulsiones à Seminibus Frigidis; Aqua Antibæctica Dolæi; omnia Remedia Nitrata, &c.

Quæ sequuntur, mirum successum habent, sicut in nostra praxi sæpius observavimus.

R. Bezoard. Mineral. Antibæctic. Poterii aa. ℥ij. Misce. Dosis à gr. viij. ad

ad gr. xv. in pulpa Pomi singulis Auroris, super bibendo ℥iv. infusionis sequentis.

Rx. Aquæ Capon. Aq. Spermat. Ranar. aa. ℥ss. Antimon. Crudi Pulveris. ℥j. Passular. Incisar. ℥ij. Infund. in vase vitreo duplici in loco aliquo calido, Colaturæ ℥iv. Add. Spir. Sal. Armoniac. gut. xx. pro unâ Dosi.

Sed præterea, varia illa Symptomata & Affectus, à quibus oritur febris, maximè sunt attendenda, v. gr. si calor intensus Pedes & Manus possideat, sitis multum urgeat, hoc in casu Remedia Aquea juncta Acidis levioribus conveniunt: in Sudoribus Nocturnis adde Nitrata & Saturnina.

In Obstructionibus & febris Catarrhalibus Spiritus Salino - Urinosi conferunt. Si Tussis, Vigiliæ, Dolor, Diarrhœa, &c. adsint, Bezoardica & Anodyna usurpanda veniunt. — Si ab aliis morbis procedat, consule illorum curam; v. gr. si ab *Apostemate, Ulcere*, &c. exhibenda sunt *Balsamica*; & sic de cæteris.

CA-

CAPUT XXXVII.

De Febris Intermittentibus.

1. **E**st vitiosa Sanguinis effervescencia, unâ cum paroxysmis quandoque pluribus, quandoque paucioribus, intervallatim homines corripiciens; paroxysmis putà sua sponte recedentibus, & denuo redeuntibus.

2. Si paroxysmus invadat post interstitium 24. horarum dicitur *Quotidiana*; si post 48. horas, dicitur *Tertiana*; si post 72. horas vel 3. dies elapsos, quarto nempe die (inclusive numerando) dicitur *Quartana*: Omnes hæ februm Intermittentium species magis vel minus vehementes sunt, & magis vel minus prolongantur, prout materia peccans & ægroantis temperamentum variantur.

3. Omnes febres intermittentes incipiunt ab Algore & Horrore, qui per horam præter propter durat; deinde subsequitur incalescentia febrilis, cum Dolore Capitis & Lumborum, Oscitatione, Siti, Vigiliis, & nonnunquam, Delirio.

Febris Intermittens *Quotidiana*, si eandem non observet periodum, & unâ adsint sapor amarus in ore residens, vomitio materiæ biliosæ, &c. audit apud Medicos nomine *Tertianæ Duplicis*. Sed si hæc Symptomata non appareant, sed paroxysmus statim à pastu regulariter & constanter invadat, dicitur *Quotidiana*. Quartana plerumque post meridiem, vel circa vespèram invadit. In omnibus febribus Intermittentibus pandiculationes & Oscitationes præcedunt.

4. In *causa* explicanda, nos non alius quam Celeberrimi *Sylvii* vestigia sequimur, & proinde autumamus febres intermittentes ortum ducere ab obstructione unius vel plurium à ductibus lateralibus Pancreatis, quæ obstructio contingit ex pituita viscida majori vel minori copia ibidem collecta. Unde fit, quod Succus Pancreaticus ex mora acefcat, & proinde cum postea in Duodenum proruperit, & bili ibidem obviam iverit, effervescentiam excitant, quæ Horrorem, Rigorem, &c. inducit. Et hoc etiam extra Controversiæ aleam ponimus, quod

quod varietas illa febrium intermittentium non aliunde quàm à varia dispositione & mixtura Succì Pancreatici, Bilis, & Pituitæ noxiæ, oriatur. Huic Sententiæ magnam conciliat authoritatem maximus ille *Sylvius*; *vid. prax. lib. 1. cap. 27. & 30.*

5. Febris intermittens suapte natura periculosa non est, nisi per accidens infirmos & valetudinarios corripuerit, vel morbum quempiam gravem seu malignum subsecuta fuerit, vel in alium affectum se pejorem, Hydropem, Phthisin, &c. degeneraverit. *Quartana* est omnium longissima, & curatu difficillima, unde vulgo *Ludibrium Medicorum* dicitur. Nos tamen felicissime & maximâ cum expeditione curare consuevimus, imò ipso tempore hyberno, quo tempore maxime pertinax & difficilis observatur; nec in hac nostra cura unquam *Corticem Peruvianum* in usum adhibuimus.

7. *Cura.* Coagulum illud Obstruens incidendum, dissolvendum, & expellendum est: Aciditas & Acrimonia succorum corrigenda: & partes
debi

debilitatæ corroborandæ sunt. Omnia *Amara* & incidunt & corroborant, ut, *Radices Gentianæ, Aristolochiæ, Emulæ: Summitat. Absinthii, Tanacetii, Marrubii, Centauri, Chamomillæ*: Et tantum decantatus ille *Cortex Peruvianus*. Omnia *Aromatica acria*, ut, *Piper, Caryophylli, &c.* Sed *Salia Volatilia Oleosa* mirum in modum obstructions referant, & aciditates corrigunt, quo casu etiam addi possent *Absorbentia*, ut, *Oculi cancrorum, Bezoard. Mineral. &c.* Quæ omnia varie præparari possunt. *Cathartica* etiam & *Diaphoretica*, vel supra præscriptis juncta, vel per se debitis intervallis exhibita, maximè conveniunt; imò absolutè necessaria videntur, sicut & *Emetica*, quando *Ventriculus* saburra impura oneratur. Inter autem *Emetica* præcipuum est (nisi virium imbecillitas adsit) *Tartarus Emeticus*; alias *Sal Vitrioli, & Cardui*. Ex. grat.

℞. *Zythogala* ℥iij. *Summitat. Cardui, Chamomillæ, aa.* ℥j. f. Decoctio.

Hoc primo vomitum deinde sudorem provocat. Nos ipsimet experti fu-

sumus, quod decoctum *Chamomillæ* magnâ quantitate assumptum (vel succus ejusdem minori quantitate) per duas vel tres vices repetitum, morbum profligaverit.

Pro *Catharticis*, quæ sequuntur, aut iis similia conveniunt.

1. R $\acute{e}$. *Decoct. Amar. Ziv. Syr. & Rhamno Cathart. 3vj. Spir. Absinth. gut. xl.* Misce pro unâ Dosi. Vel, si magis allubeat hoc *Sylvii*.

2. R $\acute{e}$. *Pillul. Fœtid. 3ss. Trochisc. Albandal. Mercur. Dulc. aa. gr. v. Ol. Succin. gut. ij. f. Pillulæ pro unâ Dosi.*

Si *Obstructiones* non usque aded contumaces sint, sæpe unica *Diaphoresi* profligatur morbus, ut sæpe in praxi nostrâ nobis occurrit. *Diaphoretica* sunt *Decocta Chamomillæ, Salvie, Cardui, Scordii, Petasitidis, &c.* quorum singulis Dosibus addi possent *Spir. C. C. Laudan. Liquid. Tartarisati, aa. à gut. xx. ad xxx. &*, si urgeat occasio, tantundem *Tincturæ Piperis*.

Hoc etiam observandum est, quod *Emetica & Cathartica* longius ante adventum *Paroxysmi* exhibenda sunt;
Sudo-

140 CAPUT XXXVIII.

Sudorifera autem non nisi circiter 2. horas ante Paroxysmum, ut æger nempe sudore leviori perfundatur illo ipso temporis momento, quo paroxysmus redux invadere consueverat.

Externe applicari possent *Emplastrum*, ex *Mastiche*, *Olibano*, *Campbora*, *Oleo Macis*, *Terebinthina*; quæ Ventriculo, Umbilico, vel Carpis admoveantur.

CAPUT XXXVIII.

De Febris Malignis & Pestilentialibus.

1. **F**ebres hujus farinæ varia sortiuntur nomina, à variis Symptomatibus & Locis; alias eadem planè methodo curantur: Præcipua enim differentia in *Malignitatis* gradu consistit. Ex omnibus hisce Febris ipsa *Pestis* maximè est maligna, acuta, contagiosa, & lethifera.

2. *Febris Maligna* est morbus contagiosus & perniciosus, vires proster-nens, fermenta omnia & viscerum fun-

functiones penitus subvertens; ortus à Deleteriiis & Contagiosis particulis Sanguini insinuat, & illo mediante in singulas Corporis partes devehit.

3. *Signa* sunt subitus virium collapsus; & præterea, quando primò invadit hujusmodi febris, horror levis; quem subsequitur dolor Capitis & Lumborum, pulsus frequens, debilis & inconstans; Urina constitutionis sanæ æmula; quandoque vigiliæ, quandoque torpor & somnolentia cum insomniis infestis; Delirium, vertigo, Sitis, Defectus Appetitus, Vomitus, Singultus; quandoque Stridor dentium; Tormina Ventris, Cardialgiæ, Leipothymia, Convulsiones, Hæmorrhagiæ, Diarrhœa, Maculæ & Exanthemata in superficie Corporis apparentia; & si adsint Carbunculi & Bubones, vera dicitur *Pestis*.

4. *Causa* Februm Malignarum est Aër Sale Volatili Arsenicali, vel Acri, imprægnatus, qui Sanguini & fero communicatur vel per Corporis poros, vel mediante alimento; salivâ, &c. Sed præcipue per inspirationem
in

in pulmones deducitur, unde Sanguinis textura & intima consistentia violatur, aded ut principio vitali resistat, & Spiritus Animales in Confusionem redigantur. *De corruptione aëris vide Authores, qui hac super re fufe scripserunt.*

5. *Prognostica* sunt maximè infida & dubia. Observandum tamen est Morbos Epidemicos peculiaria habere Symptomata, ex quorum accurata observatione, morbi exitus, an faustus, an infautus, prædici potest. *Prognostica*, quæ sequuntur, meritò mala reputantur, viz. Delirium sub initio morbi, & à somno non levatum; motus Convulsivi, Manuum & Linguae Tremor, Singultus, Aspectus faciei & Oculorum ferox & horridus, Conatus objecta quæpiam obvia corripienti, & stragula quibus coopertus jacet complicandi; Exanthemata & maculæ apparentes & continuè evanescentes, &c. — Quod ad Pulsum, Urinam, & Alvi excretionem attinet, nulla certa *Prognostica* exinde deduci possunt.

6. *Cura* præcipuè in duobus consistit;

sistit; vel in Corpore ab injuriis contagii defendendo & præservando; vel in Malignitate ex contagio hætenus suscepto & reliquis Symptomatis vincendis & profligandis.

Primo conducit omnia illa fugere, quæ Corpus malignitati contagii magis obnoxium redderent; ut, nimia comessatio, compotatio, & veneris usus immoderatus; omnes Affectus & Passiones Animi, Ira, Sollicitudo, Timor, &c. Cavendum etiam ne evacuationes solitæ, Hæmorrhoidum, Mensium, Fontanellarum, &c. à naturali & consueta methodo desciscant. Si adsint Obstructiones, referandæ sunt; si Cacochymia, Emetica & Cathartica exhibenda sunt; quibus addantur (vel, si magis arrideat, debitis intervallis per se exhibeantur) *Bezoardica*, quæ & per *Diaphoresin*, & per *Diuresin* operantur. Si plæthora adsit, secetur vena. Omnes autem hæ regulæ solummodo obtinent, ubi aliæ circumstantiæ non prohibent, Verb. Grat. Tempus Anni inopportunum, aër infectus, &c. *Emetica*, *Cathartica* & (præcipuè) *Venesectio*
non

non nisi maximâ cum cautela imperanda sunt ; quin potius *Alexipharmacis Sudoriferis* insistendum.

Externe ; ad infectionem præcavendam suadent Medici , ut focus instruatur ex *Junipero*, *Lauris*, *Rosemarino*, *Lavendula*, &c. & ut omnia loca diligenter vitentur , in quibus hic morbus grassatur ; etiam omnia loca foetida , squalida , & Cadaveribus repleta : Sin autem impossibile sit loca hujusmodi infecta , & hominum hoc morbo correptorum consortium , fugere ; *Præservativa* assumenda sunt , & manè ante cibi assumptionem , & noctu antequam obreperet somnus. Exempl. Grat.

Rx. Aq. Prophylact. Sylvii, *Vini Meracioris aa.* ℥j. *Theriac. Venet. Veteris ℥iv.* *Camphoræ 3j.* fiat *Tinctura.* Dosis 3j.

Præter *Theriacam Andromachi*, *Mithridatium* etiam & alia *Alexipharmaca* composita conveniunt. Radices *Zedoariae*, *Angelicae Petasitidis*, *Contrayervæ*, *Serpentariae Virginianæ*, *Allii*. Etiam *Crocus*, *Carduus Carlina* dictus, *Ruta*, &c. De omnibus,

nibus, inquam, hisce fieri possunt *Infusiones, Tincturae, &c.* maximâ cum utilitate. Et si addantur *Acida*, ut, *Spiritus Acidi Mineralis, Succus Citrorum, Limonum, Lujulae, &c.* eo efficaciora, experientiâ teste, evadunt. Qui itaque Melancholici sunt antidotum in Pectore circumferunt; & etiam illi quorum Sanguis Acido temperatur pro optimis præservatoriis utuntur *Vino cum Spiritu C. C. Urinae, &c.*

Sed si morbus hæcenus ægrum corripuerit, & jam jacta sit alea, exhibenda sunt remedia, quæ non solum malignitatem & Acrimoniam imbibant, & per Diaphoresin expellant, sed & alia Symptomata periculosa suppressant & devincant, Diarrhœam forte, Convulsiones, &c.

Ex *Antidotis* hæc meritò primum sibi vendicant locum; viz. *Bezoardicum Antimoniale, Unicornu fossile, Ossa Viperarum, Serpentum, vel e Corde Cervi, Margaritæ, Corallia, Oculi cancrorum, Bolus Vernus, Ferra Sigillata, Sal Volatile & Spiritus C. C. Viperarum, Urinae, &c.* quæ si Succinata

cinata mirum in modum Venenum expellunt & Spiritus Animales corroborant & invigorant. Ex supra nominatis, & aliis ejusdem farinæ, varia fieri possunt præparata, pro Symptomatum diversitate varianda. Exempl.

1. R. *Spec. Cord. Temp. Æss. Camphor. Salis C. C. aa. gr. iv. Olei Succini. Gut. iij. Diascordii q. s.* fiat Bolus.

2. R. *Bezoard. Mineral. Pulver. Gasconici, aa. gr. vj. Sal. Viperar. Camphor. aa. gr. iij.* fiat Pulvis.

Hujusmodi remedia exhiberi possunt sub primum morbi insultum ad diaphoresin promovendam, sed de novo reiteranda sunt, prout postulat occasio, addendo *Laudani gr. j.* si nempe dolores adsint atroces; & interea dum sudat æger subinde propinentur *Cochlearia bina Tinctura supra præscriptæ*; vel affundatur *Spiritus Nitri Spiritibus C. C. & Viperarum*, usque donec Ebullitio cesset. Posses etiam ope *Spirituum horum fixorumi*, vel *Salis* ex hac commixtione præcipitati, *Aquam Hordei* acueri, vel potius *Aquam* in quâ *C. C. & Ossa Viperarum* decocta fuerint, quæ dul-

cifice-

*Efficitur Syrupo Papaveris, Diamor-
ron; vel instilletur Spiritus Dulcis
Nitri, Salis, Vitrioli, in Aquam Bor-
raginis, Scordii, Juniperi, &c. de
quibus bibat æger dum sitibundus aut
Calore oppressus existit. In Vigiliis
autem & deliriis (nisi hæc finem con-
sequantur) addenda sunt Opiata fer-
mentata. In siccitate Oris & Linguae
utantur Sale Prunellæ cum Aqua Ro-
sarum, Plantaginis; Syrupo Diamo-
ron, Vino albo, &c.*

Externè; Regio Cordis, & Carpi
inungantur Oleis Succini, Rutæ, An-
gelicæ, Scorpionum, Nucis Moschatae,
&c. & Balsamis: Quæ etiam formari
possunt in modum Emplastri cum
Pulvere Bufonum, Sabin. Rut. Sul-
phure & Terebinthina. Quod ad Bu-
bones & Carbunculos attinet, Con-
sulendi sunt alii authores.

CAPUT XXXIX.

De Variolis & Morbillis.

1. **A**ffectus hi sunt de Februum
malignarum & contagiosarum

genere, solo humano generi incidentes, idque non nisi semel per integrum vitæ curriculum (non obstante quod supposititii quidam affectus horum æmuli in contrarium adducantur.) *Variolæ* primò pustularum in modum prorumpunt, quæ denique saniosæ evadunt; sed *Morbilli* primo rubicundi & sicci apparent, & deinde absque suppuratione evanescunt.

2. *Signa* sunt, Arteriarum & Brachii & Temporum pulsatio frequens & citata, Oculi rubicundi apparent, & humorem aqueum Lachrymarum ad instar profundunt, Cutis pruritu & punctiõibus afficitur, adest torpor insignis, dolor Capitis & Dorsi, calor febrilis levis, & constans, qui post duos aut tres dies multum augetur, cum siti, Vomitu, Pulsatione Cordis, Respiratione difficili, Tremore, Convulsionibus, &c.

Tertio autem vel Quarto die *Variolæ* plerumque erumpunt, primò quidem in Dorso, deinde in Abdomine, & Facie, & tota Corporis superficie: *Augumentum* durat usque ad diem undecimum.

In

In *Morbillis* Symptomata sunt mitiora, copiosa adest salivæ excretio, & tussis plerumque vehementior quam in *Variolis*.

3. *Causa.* Credo horum affectuum seminarium nobiscum connasci, & in nostro Corpore occultum latitare, usque dum Causæ quædam occasionales (præcipuè contagium) Sanguinem violenter exagitaverint, unde fermentum illud seminale insurgens, *Variolarum* Eruptionem procurat.

4. *Variolæ* cito apparentes, primum rubræ, deinde albæ, amplæ, rotundæ, paucæ, distinctæ, &c. periculum abesse significant. Sin autem Calor Febrilis ante *Variolarum* exitum mitescat; vel fregressæ sint irregulariter, vel ubi egressæ sunt, statim recedant, vel si confluentes & depressæ, & maculis nigris in medio apparentibus stipatæ fuerint, si illis permisceantur Maculæ purpureæ, si adsit alvi fluxus, respirandi difficultas, tussis sicca, Urina vel Dejectiones Sanguineæ; omnia inquam hæc sunt signa lethalia: Et si post Eruptionem confestim evanescant, & tumor remittatur,

tur, in pessimo sunt statu. Adulti in majori discrimine versantur quam Juniores; & si Mulierem gravidam corripiant, plerumque abortus subsequitur.

5. *Cura.* Quamprimùm Symptomata febrilia sese prodant, æger aëri frigido non est exponendus, frigus enim eruptionem inhibet; sed & etiam à nimio calore cavendum est, hic enim ebullitionem nimiam concitaret; gradus itaque caloris & frigoris moderati esse debent, & naturalem statum non transgredientes. Cerevisia, Vinum, Caro, fugiantur. Eorum vicem suppleant; *Farina Avenacea*, *Panatella*, cum succo Citri vel *Aurantiorum*; & pro potu Lac cum pomis ibidem infusis.

Rx. *Lactis Pint. j. Aquæ Pint. iij. singulis Pintis adde Syrupi Citr. vel Lujul. ʒj. vel Aqua Hordei*, si acuatür *Spiritu Dulci Salis, Nitri, Vitrioli*, cui gratioris saporis ergo addatur *Syrupus* aliquis. Vel (si magis arrideat) *Cerevisia tenuis*, in quâ flores *Calendulae*, *Aquilegiæ*, *Borraginis* & similibus decocti fuerint, de quâ bibat æger.

æger pro lubitu. *Cardiaca* differenda sunt usque ad quintum diem, quo tempore lecto committatur, & *Cardiaca* congrua usurpentur; & si malignitas subesse videatur, addantur *Bezoardica*.

R. Aquæ Scord. Cardui aa. ℥j. Laudan. Liquid. Tinctur. Croc. aa. gut. vj. Syrup. Corallor. ℥ss. Misc.

Hoc vel huic simili utatur usque ad diem septimum, octavum, vel nonum; & si occasio postulet, adde *Antimon. Diaphoret. Bezoard. Mineral. Terr. Sigillat. Myrrh. &c.*

Sed si nova febris suboriat ex Pustularum suppuratione, *Acida* leviora exhibenda sunt, usque dum febris declinare inceperit.

In Variolis *Confluentibus* Methodus præscripta rigidius observanda est, majus enim subest discrimen, quam in *Distinctis*: Et præterea *confluentes* plerumque comitatur in adultis Salivatio, in Infantibus fluxus alvi. Quod ad Salivationem attinet, illa potius promovenda quam inhibenda est, usque ad diem decimum-tertium; in quem finem utatur æger Cerevisia tenui

tenui (vel simili) de qua copiosè bibat, hæc enim nec Calorem nec Sudorem conciliat: *Hypnotica* etiam sub vesperam concedi possent: Hoc pacto promovebitur intumescencia faciei & manuum, æque ac salivatio, usque adeò ad salutem necessaria. Quam sententiam adstruebant quidam non infimæ sortis Medici, & præcipue Celeberrimus noster *Sydenhamus*, cujus doctrinam hac in parte in praxi nostra sæpissimè confirmatam vidimus.

Rx. Aquæ Rosar. Lujul. aa. ℥j. Landan. Liquid. gut. xij. Syrup. Diamorron. ℥ss. Misc. fiat Julapium.

Sunt inter Medicos, qui præscribunt, *Diacod. ℥j. Landan. Liquid. gut. xiv. in Aqua Primulæ veris.* Existimant etiam *Diarrhœam* infantum inhibendam non esse, ex eo quod sit naturæ conatus ad materiam morbificam expellendam; quorum sententiæ nos calculum nostrum adjicimus.

Quæ Symptomata apparent ante *Variolarum* Eruptionem, vix attendenda sunt: Sed si, cum jam egressæ fue-

fuerint, denuo evanescant, *Saliva Volatilia*, *Urinosa*, *Spiritus Viperarum*, *C. C. &c. Elixir Propriet. Essent. Myrrh. &c.* maximè conveniunt. (Quæ etiam juncta *Cephalicis* in *Comate & Epilepsia* multum valent.)

Si Saliva viscida ægros infestet adeò ut in suffocationis periculo videantur (quod & sæpe contingit, circa diem undecimum) Gargarismata in usum revocanda sunt. Vulgare hoc Medicorum præscriptum multum confert.

R. Cortic. Ulmi ʒvj. Glycyrrhiz. ʒss. Passular. Exacinat. num. xx. rosar. Rubrar. pug. ij. Coq. in f. q. Aquæ Fontan. ad ʒʒss. In Colatura Dissolv. Mel. Rosar. Oxymell. Simpl. aa. ʒij. Miscè, fiat Gargarisma. Quod ad alia Symptomata, consule alios authores, qui eadem fusius tractarunt.

Externè, cum Pustulæ duriusculæ evaserint, inungatur facies Oleo Amygdalar. Dulc. vel Cremore lactis commixto pollini subtilissimo Brasii recentis optimè siccati, de quibus fiat Unguentum, quod non solum cutis

154 C A P U T X L.
Pruritus, sed & ejusdem deformita-
tem impedit.

C A P U T X L.

De Chlorosi.

1. **A**ffectus hic *Chlorosis* dictus, quandoque *Icteri Albi*, morbi Virginei, *Febris Albæ*, &c. nomine audit; estque Cachexia, vel mala Corporis dispositio.

2. *Signa* sunt Lassitudo totius Corporis Spontanea, facies pallida & livida, respiratio difficilis speciatim si Corpus moveatur, palpitatio Cordis, Arteriarum pulsus citatior; Intumescencia totius Corporis, Tibiarum, Pedum, &c. totum etiam Corpus molle & flaccidum existit; adest etiam dolor Ventriculi, Cephalalgia gravativa, Appetitus depravatus, Mensium suppressio, &c.

3. *Causa Internè*, Sanguis nimium redundat pituitâ viscidâ & acidâ, vasa Capillaria, speciatim quæ uteri regionem occupant, obstruente.

Externè, somnus nimius, exercitii
&

& motûs defectus, vitæ genus sedentarium; præcipuè autem victus incongruus Ventriculi & aliarum partium fermentum enervans.

4. Affectus hic, non est periculosus; si in Virginibus oriatur ex menses suppressione, non aliàs felicius quam ex mariti consortio curabitur.

5. *Therapeia.* Causæ externæ removendæ sunt; pituita acida & viscida corrigenda & expellenda est; Obstructiones referendæ, &c.

Primò itaque si Ventriculus impuritatibus saturetur, & vires non prohibeant, leve *Emeticum* conducit; sed in omni casu *Catharticum* aliquod de tenuiorum genere sæpius exhibendum est, ut Corpus à materia illa viscida liberetur. Exempl. Grat.

Rx. Pillul. Stomach. cum Gumm. Zij. Sal. Urin. ℥ss. Ol. Menth. Fœnicul. aa. gut. iij. fiant Pillulæ vel,

Rx. Chalyb. præpar. Diasenn. aa. ℥ss. Caryophyll. Nuc. Moschat. aa. Zij. Misc. f. pulvis pro unâ Dosi. Vel si magis allubeat, exhibeantur Infusiones Purgativæ, vel Apozemata cum *Senn. Agaric. Rhabarb. &c.* semper
ta-

tamen junctis Apertivis huic affectui congruis; è quibus præcipua sunt *Radic. Ari, Aristoloch. Bryon. Summitat. Scordii, Artemisi: Absinth. Puleg. Centaur. Nepet. Agrimon. Croc. Semin. Dauc. Fœnicul. Anis. Et Aromaticis, ut Caryophyll. Nuc. Moschat. Cinnamom. Cort. Winter. Pipen. &c. Conducunt etiam omnia Volatilia Antiscorbutica Capite 28. descripta; & Gummata, ut Aloe, Ammoniac. Galban. Myrrh. Sed præparata ex Marte, ut ejusdem Crocus, Sal, Extractum, Tinctura, &c. in hoc morbo debellando nullis ferè remediis loco cedant. His adde *Salia Volatilia Oleosa, Tinctur. Antimon. Spir. Tartar. &c.**

Rx. Tinctur. Antimon. Tinctur. Martis aa. ʒss. Misce Dosis ad guttas xxx. vel xl. in Aqua Artemisiæ. Vel,

Rx. Spir. Sal. Armoniac. Tinctur. Croc. Spirit. Sabin. aa. ʒj. Essent. Nuc. Moschat. ʒss. Misce Dosis à gut. xl. ad lx. in vino Chalybeato. Vel,

Rx. Croc. Mart. Bezward. Mineral. aa. ʒj. Fæculæ Bryon. ʒij. Ol. Cinnamom. gut iv. f. Pulvis.

Hæc

Hæc & similia per tres aut quatuor septimanas exhibeantur, purgationibus etiam levioribus quandoque intercalatis.

Nisi hæc ultimò præscripta sudorem moverint, adhibenda sunt etiam *Diaphoretica* (nempe post correctionem & evacuationem materiæ peccantis) ad Recrementa expellenda & Leucophlegmatiam abigendam.

CAPUT XLI.

De Mensium Suppressione.

1. **E**st vel totalis suppressio, vel diminutio naturalis evacuationis Sanguinis Menstrui, quæ jure naturali quoque mense fieri consuevit.

2. *Causa* oritur, vel à Vitio Sanguinis, qui cum nimium viscidus & spissior existat, fermentatio menstrua ritè non peragitur; vel à vitio vasorum evacuationi inservientium, quæ occlusa vel nimium angusta redduntur ope materiæ cujusdam Glutinosa, vel forsan Lumbricorum, Lapillorum Uteri & Partium adjacentium in-

intumescentiæ, nimix Pinguedinis ,
&c.

Inter Causas externas recensentur
Aër frigidus; ægri introitus in aquam
frigidam, ipso fluxûs tempore; prava
Sanguinis diathesis, undè fermenta
Stomachi, &c. depravantur, etiam
Mœror, Timor, Ira, &c.

3. In affectu hoc dignoscendo, ip-
sius ægri testimonium certissimum est
signum. Si oriatur ex vasorum ob-
structione, adest Torpor appetitus
imminutus, intumescencia abdomi-
nis, dolor Lumborum & partium Vi-
cinarum, sæpissimè etiam fluxus San-
guinis ad aliam quamlibet portam,
vel aures, vel nares, vel os, &c.
qui circa tempus debitæ evacuationis
menstruæ invadit. Si oriatur à San-
guinis vitio, adest Cachexia.

4. Est Morbus Chronicus; & nisi
tempestivè caveatur, forsan Hydro-
pem, Suffocationem, Phthisin, &c.
producit.

5. *Cura.* Ab initio, primæ viæ sunt
purgandæ, exhibendo *Cathartica*,
qualia Capite ultimò prægresso me-
moravimus; quibus adde *Extract.*

Colo-

De Mensium Suppressione. 159

Colocynth. Elater Scammon. Resin. Jalap. &c.

Rx. Pillul. ex duobus & Stomach. cum Gumm. aa. ʒj. Castor. Croc. Sal. Martis, Artemis. aa. ʒj. Ol. Stillatit. Sabin. gut. cum Syr. Absinth. f. Pillulæ. Dosis ʒss. Exhibenda eodem circiter tempore, quo menstrua profluere consueverant. Apertiva etiam superiore Capite recensita non incommodè huc referentur, quibus insuper adde Radic. Petasitid. Angelic. Imperator. Zedoar. Folia Rut. Major. Matricar. Menth. Sabin. eorundem etiam Salia & Olea destillata, cum Tinctur. Castor. Gum. Guajac. Ammoniac. Myrrh. &c. multum præstant, speciatim, si Volatilia Oleosa pro tincturis extrahendis adhibeantur; exinde enim majori ut pollent in obstructionibus referendis, cum debitis vehiculis propinata. Enemata calidiora injecta & diu retenta laudantur; & satis novimus Phlebotomiam circa tempus evacuationis Menstruæ consuetum multum conferre: Quod ad Injections Pessaria, Balnea, Unguenta, &c. attinet, non opus est, quod in an-

angustis hisce schedulis super hoc Themate verba faciamus, quandoquidem plurimi prostant Authores, qui materiam illam prolixè satis tractaverint, quos consulere dignetur lector.

C A P U T X L I I.

De Nimio Mensium Profluxu.

1. **M**enses nimium profluere dicuntur; vel quando sæpius quàm fas est, fluunt; vel quando diutius, quàm par est fluxum protrahunt; vel quando majori quantitate, quàm solitum est, peccant.

2. *Causa* Sanguis vel nimium attenuatus, vel acris, vel nimius abundans; Vasa etiam Uteri, vel nimium laxata, vel humida; vel supra modum reſerata, vel rupta, &c.

Causæ Accidentales sunt, nimia calidorum & acrium ingurgitatio, Diæta tenuis Sanguinem attenuans, Pharmacæ ejusdem generis ingesta; Vigiliæ nimix, Exercitium Corporis nimium; etiam Timor, Vulnèra, ictus, Casus, &c.

3. Quò

De Nimio Mensium Profluxu. 161

3. Quod major est fluxus, & quod diutius persistit eo majus inest periculum & è contra. Si fluxus augeatur, viribus ægri interea prostratis; malum est omen. Si nullum aliud morbi genus produxerit, & Mulieres sint Juvenes, vix unquam cura fit irrita. Sed in Mulieribus senioribus fluxus inveteratus sæpe incurabilis est.

4. *Cura.* Primo Sanguis rectificandus; humores noxii expellendi sunt; si Biliosi, exhibeantur *Tamarindi*, *Rhabarb.* *Diacath.* *Passulat.* &c. si autem magis serosi existant.

Rx. Elect. Lenitiv. ℥j. pulv. Jalap. ℥j. Ol. Vitriol. gut. iij. Misce. Vel huic simile prout exigit necessitas.

Deinde adhibeantur *Incrassantia Terrea*, & alia *Adstringentia* ut *Plantago*, *Bursa Pastoris*, *Rosæ Rubra*, *Tormentilla*, *Bistorta*, &c. *Terra Sigillata*, *Bolus verus Catechu*, *Lapis Hematitidis*, *Sanguis Draconis*, *Coralia*, *Crocus Martis Adstringens*, &c. *Ex Grat.*

Rx. Semin. Plantag. Papav. Hyosciam. aa. ℥ij. Succin. flav. Sang. Dracon. aa. ℥j. cum Syryp. è Rosis sicc. f. Ele-

162 C A P U T X L I I I.

Electuar. vel vice Papav. & Hyosciam. adhibeatur Laudan. Opiat. quod maximâ efficacia præditum est in morbo hoc profligando. Vid. Cap. de Hemoptoe, & de Dysenteria.

Externè Ligaturæ, & Cucurbitulæ, nil nocent, sed ad revulsionem optimum medium est Venæsectio, si nempe vires constent, & ætas sit Juvenilis. Non incommode etiam Hypogastrio, Regioni Pubis, &c. applicantur *adstringentia*, ut *Acetum Decocta Aluminis, Tormentillæ, & similia.*

Fluor Albus eâdem planè methodo curatur, semper tamen addendo *Terebinthinam, Camphoram, & Saccharum Saturni.*

C A P U T X L I I I.

De Passione Hysterica.

I. **E**st *Affectus Convulsivus* ortus à vitiosâ quâdam austera vel acida materiâ fibras nervosas *Uteri* vel *Plexus Mesenterici* irritante; unde *Spiritus Animales* in furorem & tumultum concitantur, & ex impetuosa
sua

sua Expansione varia Symptomata producant, ut Abdominis Murmurellum & Distentionem, Hypochondriorum Dolorem acrem & Pulsativum, Nauseam, Gutturis Suffocationem; quandoque Faciei Ruborem & Intumescentiam, quandoque Pallorem, quandoque etiam omnis sensus & motus penitus aboletur, unde subsequitur Vertigo, Capitis, Ventriculi, & aliarum Partium, Dolor; & totius Corporis Lassitudo.

2. Morbus hic raro lethalis est; sæpiissime autem contumax & Chronicus. Si vehementer urgeant Symptomata, & ægra senescat, vel Gravidam, vel Puerperam fuerit, imminet Periculum; quandoque autem Virgines Perbellæ, ex Hominis Benevoli consortio, jucundissimam & felicissimam curam nancisci satagunt.

3. *Cura* (durante paroxysmo) consistit in Spiritibus debacchantibus reducendis & compescendis; & (extra paroxysmum) in materia acri peccante corrigenda & amovenda. *In Paroxysmo; Spiritus Fuliginis, Urin. G. C. Ungul. Equi. & ejusmodi Spiritus*

tas Volatiles Fœtidi, vel naribus admoti vel inditi vel temporibus inuncti, vel etiam internè cum vehiculis congruis propinati, & commixti *Tinctur. Castor. Croc. Ol. Destillat. Rut. Succin.* & similibus, nec non tantillo *Laudani* (non odorati) prout postulat occasio. Ex. Grat.

Rx. Aq. Meliss. Aq. Bryon. Compos. aa. ℥iij. Spirit. Salis Armoniac. Laudan. Liquid. Tinctur. Castor. aa. gut. xxx. Ol. Succin. gut. vj. Syrup. Arthemis. ℥j. Misc. Dosis bina Cochlearia, sæpius.

Præter hæc aut his similia, in paroxysmo exhibenda, conveniunt etiam sternutatoria, Vellicationes, Fomentationes, Ligaturæ; & Enemata acriora subinde injecta, multum profunt; sicut & Phlebotomia (si adsit *Pléthora*) — Pudendo admoveantur *Moschus*, *Zibethum*, *Balsama Apoplectica*, & similia; Umbilico autem Emplastra & Unguenta confecta ex *Galbano*, *Ammoniaca*, *Tacamabac. Balsam. Peruv. Ol. Rutæ, Saccini, Myrrb. Lavendul.* additis *Castor. Ass. Fœtid. Ol. vel Magister Jovis.*
Ex-

De Passione Hysterica. 165

Extra Paroxysmum ; quæ hætenus memorata sunt (excepto *Laudano Opiato*) primum tenent locum. Conveniunt etiã *Alterativa* additis Alkalibus fixis , ut *Ocul. cancror. Corall. Bezoard. Mineral. Bezoard. Jovial. Cinnabar. Nativ.* ut & omnia *Antispasmodica & Uterina* ; nec non *Cathartica* , modò ritè intercalata fuerint. Exempl. Grat.

Rx. Pulv. Comitiff. Warv. Spec. Dianth. aa. ʒss. Ol. Succin. gut. iij. Sal. C. C. gr. v. Misce.

Rx. Pillul. Fœtid. ʒj. Sal. Cran. Human. gr. vj. Misce. f. Pillulæ pro unicâ Dosi.

Hæc & his similia sæpius repeti debent ; vel , si placeat , potiones fieri possent ex *Purgativis & Hystericis* unâ commixtis. *Carminativa & Aromatica* omnibus quibuscunque remediis in hoc affectu adhiberi solitis jure merito adjuvantur.

Diaphoretica etiã bono cum successu exhibentur omnes Evacuationes naturales statum naturalem observent ; & Passiones animi modum excedentes sedulò coërceantur ; Ira enim ,

enim, Mœror, Terror, &c. Paroxysmum sæpius inducunt.

C A P U T X L I V.

De Partu difficili; & reliquis Puerperarum Symptomatis.

1. **D**ifficilis partus est dolorosa & difficilis foetus expulsio, adeo ut & Matris & Infantis vita in periculo versetur.

2. Dolor satis intensus nunquam non partum comitatur; sed si labores diutius quam 24. horas persistant, & tormina rarius adveniant, vel si in Lumbos sursum, non autem in Uterum deorsum, terminaverint, jure meritoque *Partus difficilis* nuncupatur.

3. *Causa* varia est pro vario Matris statu, prout vel cum morbo aliquo luctatur, vel debilis & tenella existit, vel meticulosa & laboribus Puerperæ resistens & obnitens. Prout meatus vel angustantur, vel affectu aliquo laborant: vel si foetus major fuerit solito, vel si incommode locatus

tus fuerit, vel si funi umbilicali intricatus, vel si ægrotus, debilis, aut mortuus extiterit, vel si adsit fætuum Pluralitas, &c.

4. Si meatus nimium angusti fuerint, periculum inest; sed respiratio difficilis, Sudores frigidi, Leipothymia, Delirium, Convulsiones, Lethargia, & similis farinæ Symptomata, omnia infausta & lethalia prædicunt. Sternutatio bonum est Omen; & si mater erecto sit, animo & vires suppetant, maxima affulget spes.

5. *Cura*; Omnia Impedimenta (quantum fieri potest) sedulo amovenda veniunt. Umbilicus, Lumbi, & meatus interiores inungantur *Unguento Althææ. Oleo Lilior. Rosar.* Si alvus non respondeat injiciantur *Enemata* adjunctis *Uterinis*. Si fætus in Os Pubis recumbat, vel modo præpostero egredi conetur, retrudendus est in Uterum, & in formam legitimam reducendus. Si viæ interiores nimium angustæ fuerint, opus est manu Chirurgi. Interea autem, & mater & fætus corroborentur ex usu *Cardiacorum*, quibus *Emmenaga* haud male

inale adduntur. Exempl. Grat.

R $\mathfrak{z}$. *Sal. Volat. Oleos. ℥ss. Ol. Cinnamom. Aurant. aa. gut. x.* Misce Dosis gut. xx. in Vino Canariensi vel simili vehiculo. Vel,

2. R $\mathfrak{z}$. *Secundin. Human. Succin. præpar. Borac Venet. aa. gr. vj. Ol. Cinnamom. gut. iij.* Misce f. Pulvis, Assumendus in *Aq. Bryon. Comp. & Aq. Meliss.* unâ commixtis.

Inter *Analeptica Crocus Cinnamom. & eorum Tinctura, Extracta vel Olea; Confect. Alkerm. Conf. de Hyacinth. & similia*, conferunt; hæc enim non solum matris vires refocillant & corroborant, sed & ejusdem Nifus promovent. Præter hætenus præscripta, addi possent hæc & hæmagoga, viz. *Fel Cervi Hepar. Anguill. Testicul. Equin. Castor. omnia Salia volatilia & Spiritus Secundin. Human. Sanguin. Human. Viperar. C. C. Fuligin. Urin. &c. Rd. Aristoloch. Bryon. Lilior. albor. Irid. Folia Matricar. Arthemis. Sabin. Rut. Gum. Galban. Myrrh Ammoniac.*

Pro vehiculis adhibeantur *Aq. Cinnamom. Aq. Bryon. Comp. Aq. Puleg. Arthemis. Angelic. Meliss.*

Vinum *Canariense*, *Album* & *Rhe-
nanum*, & similia si fœtus sit mortuus,
& vires permittant, addi possent pur-
gantia. Ut *Colocynth.* *Hellebor. Nigr.*
Incassum foret exempla proponere,
quandoquidem satis superque trita
sint.

Eadem etiam media conducunt ad
secundinam retentam expellendam.
Sternutatio hoc in casu bene audit.
In Lochiorum suppressione *Carmi-
nativa*, *Aromatica* & *Salia Volatilia*
Oleosa, ut & omnia *Emmenagoga*,
junctis *Cardiacis*; primas obtinent,
& si febris augeatur *Absorbentia* &
Balsamica Alexipharmaca, exhiben-
da sunt. Sed in fluxu Lochiorum im-
modico eadem planè methòdo insi-
stendum est, quam in nimio Mensium
profluxu hæcenus proposuimus. Vel,

Rx. Rad. Tormentill. Pulv. Zij.
Laudan. Opiat. gr. iv. Syrup. è succo
plantag. q. s. f. Electuarium.

Externè; Lumbis applicetur tri-
tum & vulgare illud Cataplasma ex
Fuligin & Aceto Vini confectum.

In Torminibus à partu, cura cau-
sam respicit; Et si partes ulceratæ in
H causa

causa fuerint *Vulneraria* requiruntur. Si Lochia acrida & serosa, *adstringentia* & *Opiata*. Si Lochia suppressa, externis applicationibus promovenda veniunt. Exempl. Grat.

R₂. *Spir. Chomomill. Baccar. Laur. aa. ʒj Ol. Sem. Anis. ʒij. Misc.* Hac mixtura fomentetur tota Abdominis regio.

Etiam in *Febre Lactea*, quæ circiter tres aut quatuor dies à partu invadere solet, quando nempe vasa lactea obstruuntur & Mammillæ intumuerunt, conducit etiam fomentare Mammæ hâc eâdem mixtura; cui si addas *Salia volatilia Urinosa*, eò efficacior evadet.

Ut Febris ipsa abigatur, Causæ *Procatartica* removeantur, & *Diaphoretica* exhibeantur.

Nota benè; in omnibus hisce casibus supra nominatis Purgatio nunquam admittenda est, putà primis sex vel octo diebus à partu.

APPENDIX

DE LUE VENEREA.

QUandoquidem omnium penè Morborum Humano Corpori varie officientium Historiam & curam emensi simus, reliquum est, ut de Lue Venerea (Famigerato illo affectu) paucula subjungamus; quo facto, libellum hunc ad extremam metam perducemus.

Non est, quod Lectori tædium moveamus in morbi hujus primo ortu, origine, nominibus variis, & Speciebus Multifariis ab ovo recensendis. Nobis enim nec Lubet nec vacat diffusa illa veterum scripta, ad Genealogiam ejusdem expiscandam, evolvere; quorum *molliter ossa jacent*. Cui animus est hæc addiscere, satis prostat Authorum; nos brevitati studemus, & limites propósitos nentiquam transgredi decrevimus. Quod ad institutum

tum nostrum facit, nos *Gonorrhœam* & confirmatam *Luem Veneream* breviter delineabimus.

1. *Lues Venerea* est fermentum Venenatum & dispositio prava orta à contactu Venereo, Vapores Malignos & Miasmata virulenta producente; quæ semel introrecepta Substantias liquidas alias bonas & laudabiles quibus commiscentur, corrumpunt, vitiant, & inquinant: Unde functionibus naturalibus impedimento sunt, & continui solationem confestim producunt, partes vellicant & dolore afficiunt, adeò ut *Ulcera* & omnia quæcumque Symptomata huic morbo peculiarìa exinde oriantur.

2. *Signa*: *Gonorrhœa* dignoscitur ex dolore acri, urente, inter meiendum, pene ardente & tumore affecto cum dolore intenso; venit enim, quod spatio paucorum dierum (fortitan horarum) vapores virulenti, vitiiati, & inquinati fermentum quoddam depravatum in Pene excitent, & Salia fermenti maxime aculeata & penetrantia, ope virulentia suæ acris effurentis ulcus quoddam minutum, imo

imo & ulcera, in Urethra producant spongiosam ejus partem penetrantia; unde dolor vellicans & pruritus quidam per integram Urethram & Perinæum sentitur; unde etiam subsequitur involuntaria Penis erectio semen etiam à vesiculis seminalibus suâ acrimonia eliciunt. Hæc autem Salia Ignita, acria & vellicantia, & Miasmata illa virulenta, semini commixta, Ulcera seu Pustulas illas producant; vehementer etiam stimulant, & ex innata sibi contrarietate functionibus animalibus virulentam Gonorrhœam producant; unde sequitur totius Corporis hebetudo, Dolor in Tibiis & Brachiis, Liquor è Pene exstillat primo viscidior, postea flavus, purulentus, & virescens quæ materia purulenta, mucosa & ulcerosa, paucis solummodo diebus neglecta, partes *Virgæ* membranosas & alias adjacentes pervadit, & ulcera varii generis virulenta gignit, quæ prostatas & vesiculas seminales in consensum trahunt; & nisi mature & cum judicio tractentur, spatio paucarum hebdomadum integrum Corpus inficient.

Et hoc pacto morbus in *Luem confirmatam* degenerat; in quâ adfunt Dolor Lumborum & Dorsi, Femorum stupor & frigus, dolores vagi integrum corpus pererrantes, cutis maculis cæruleis, rubris, flavis, defædata; malignitas partes principales, Hepar, Lienem, &c. invadens, facultatem nutritivam depravat, sanguinem generat pravum, & particulis adustis redundantem, undè ignitum (quasi) salitum, & vellicans evadit Temperamentum & externa Cutis superficies insalubrem & obfuscum colorem præ se fert; Porrigines & ulcera scabiosa comparent in Capite, Facie, Faucibus, Palato, & Naso, Os cribrosum & Cristam Galli carie absumens; dolores Capitis inveterati, dolores nocturni vehementes, præcipue (dum calido in lecto decumbunt) in Cruribus, Carpis, & humeris; articulorum etiam dolores, Tubera perdura in Cranio, Brachiis & Ossibus Tibiarum, Tumores duri Schirrofi, Callositates, & ipsa Ossa præ carie in excrescentias attolluntur.

3. *Causa.* Inter Authores multum
dis-

disceptatur, in causa sordidi hujus affectus assignanda; dum enim in varias eunt sententias, quidam in alterius verba jurant. Nostram opinionem sine fuco proponemus. Credimus sane multos esse effectus naturales & mala materialia, quorum causa manifesta nemini innotescit; quo etiam sensu dicimus, Causam hujus ipsius morbi adeò in occulto latere, ut positive eandem designare Penes nos non sit. Conjecturam tamen facimus causam hujus morbi esse inquinamentum quoddam depravatum, ortum à putrefactione variorum & forsitan discrepantium seminum injectorum in Matricem impuram & defecratam Copulatione nimium crebra & inopportuna; unde fermentum quoddam venenatum semini intro-recepto insinuatur. Confirmatur hæc Hypothesis ex eo, quod Philosophi & Medici Accuratissimi agnoscant nullam fieri mutationem notabilem in Corporibus Naturalibus, quæ fermentationi suam originem non debeat; imò & ad oculum demonstrare possumus fermentatione Seminum Humanorum,

Miasmata illa Virulenta, Particulas illas subtiles tanta vi inficiendi præditas, & Salia illa Maligna & Colliquativa, solam esse causam Luis Venereæ, ut & omnium Symptomatum quæ eandem comitantur.

4. *Prognostica.* Judicium non ferendum est de statu vel periculo, in quo æger versatur, nisi ex diligenti observatione naturæ morbi an nempe recens, & particularem ullam partem solummodo possideat; an verò magis inveterata & consequenter magis universalis, fuerit. Dum salia hæc Venerea & Venenata externam solummodo superficiem occupent, nec Interiorem progressum fecerint, quam merâ adhæsione vel Pudendis, maris aut fæminæ, vel Mammis Nutricum, vel Palato, & Ori infantum (hæc enim loca Veneni hujus communicationi maximè obnoxia sunt) facile curantur ope medicaminum Balsamicorum, quibus inest vis obtundendi aciem salium, quæ in ulceribus hospitantur, undè minus penetrantia redduntur, & eorundem motui progressivo obex ponitur. Hæc enim

enim Salia corrosiva (nisi corrigantur) rumpunt & dilacerant Pelliculas & Fibras tenuioris Glandis, Præputii, & Urethræ, undè excoriationses & ulcera; quæ (si Grassari illis fas sit) varias sibi assumunt formas, quandoque Urethram, quandoque prostates, occupant & corrodunt, undè Carnositates & Fistulæ incurabiles has partes invadunt; & hoc pacto Salia illa Corrosiva ab exterioribus ad intimiores Corporis partes viam sibi parant (quandoque etiam illuc accersuntur) angusta enim Arteriarum & Venarum ut & Glandularum (quibus hæ partes obsessæ sunt) orificia penetrant; & fibras etiam membranosas pervadentes particulis suis disproportionatis succos depravant, & Spiritus in Confusionem adigunt; qui ex deleteria quam acquisiverunt qualitate ebullitionem in sanguine cient, undè à balsamica sua natura desciscit, & particulis adustis & efferis refertur, quæ Sanguinis euntiam, & propriam cujuscumque succi nutritii Crassam, penitus evertunt. Latex etiam, seu liquor serosus, multum depravatur

H s

(ejus

(*ejus enim diathesis, bona vel mala, à Sanguinis textura dependet*) qui cum in fermentationem vehementem, ope Venenatarum harum particularum in Sanguine grassantium, evectus fuerit, Impuritates & sordes Venereæ ex Naturæ benevolentia & facultatis expultricis nisu, in Glandulas Inguinis præcipitantur, ubi tumores seu Bubones comparent; qui omnibus mediis ad suppurationem promovendi sunt (maximo enim labore ad suppurationem provocantur, præduritiæ suæ & Mole magna) quod si ritè peragitur & materia illa Venenata radicitus expulsa fuerit, Crisis vicem fortassin supplebit (notandum attamen periculum esse in diuturniore ichoris fluxu, ne ulcus fistulosum evadat.) Si tamen Bubo percussus redeat, nec suppurationem admittat, certissima est Lûis confirmatæ prodromus. Particulæ hæ deleteriæ & Venenatæ quæ ex penetrantia sua sanguini & Lymphæ semet ipsas commiscuerint, non semper hunc in modum præcipitantur, sed sæpissime serum, in vasis Lymphaticis & aliis; Corporis

Peri-

Peripheriam & superficiem externam petens, unà comitantur; ubi membranam carnosam & cutem pervadunt, mediante torido illo madore, qui jugiter illic appellit, undè ulcera in superficie Corporis creantur sordidum & saniosum ichorem jugiter evomentia; & mador seu sudor, qui per Cutis poros evacuatur, insensissimo fetore imprægnatur, acerrime sapit; colore quandoque flavo, quandoque viridi præditus, & nonnunquam ipsa lintea Corpori instrata corrodit. Si particulæ hæ salii alicui fixo intricatæ fuerint magis torpidam induunt naturam, nec in Corporis superficie usque ad eò impigrè opus suum hostile perficiunt; sed cutaneas eruptiones producunt, quales sunt Pustulæ, Carunculæ perduræ, Ulcerosæ, & Cruftaceæ, in apice nigris maculis interspersæ; hujusmodi signa Luem confirmatam & quàm maximè exaltatam indicant. Bubo ad interiora retrò pedem ferens terminatur in Dolores nocturnos sævissimos, & Capitis Dolores laniantes & atrocissimos; exinde etiam Caries ossium, Tubera, Ulcera

ra Palati, Putrefactio Nasi & aliarum partium solidarum; quorum omnium Cura difficultatis plena est. — Si feriositates hæ Venenatæ & Deleteriaræ, ex Principii Vitalis Vigore & Activitate, à Sanguine separentur; &, ex acuta, pungenti, & penetrantissima suâ qualitate, typicas vasorum permeent, & Nervos & membranas vellicent, Dolores Vagabundos vehementissimos, Contractiones, Contortiones, &c. producant; & nisi mediante Ptyalismo eliminari & exantlari nequeunt. — Si malignitas hæc, vel per adhæSIONem, vel per alium quemlibet casum, in partes Musculares vel Periosteum aliquod incidat, & ibidem pedem figat, miris cruciatibus miser ægrotus dilancinatur; subtiles enim deleteriæ hæ particulæ indefinienti sua tensione & vellicatione Cartilagines exsiccant & absumunt; ossium etiam substantiam pervadunt, & cariem & putredinem, non nisi mediante exfoliatione curabilem, induunt, — Symptomata hæc (si diutius permaneant) Convulsiones ut & totius Machinæ interitum parant.

De-

— Deffenda sunt hæc Prognostica morbi in pejus ruentis; quæ etiam ulterius variari possunt pro temperamento, sexu, ætate, viribus, negotio, & statu ægri.

5. *Cura.* Maxima Cautela & Judicium adhibenda sunt in affectu hoc curando. Maxima etiam peritia & animi præsentia requiritur, in variis hujus morbi speciebus, & Symptomatis comparentibus, ritè dignoscendis & distinguendis. Nullæ enim Regulæ generales & Absolutæ institui possent, quæ omnibus quibuscumque & ægroti & morbi postulatis responderent; sed quoad particularem applicationem pro maturo & subactò medici Judicio variandæ forent:

Cura Gonorrhææ initium fumat à *Diureticis* congruis, *Ptisanis Apertivis*; & ut inflammationibus occurratur & succuratur, *Emulsiones frigida*, *Emollientia*, *Anodyna*, & *Discutientia Cataplasmata* applicentur; si adfint Tumores *Detergentia* & *Balsamica* suas etiam vices obtinent. Pro potu ordinario *Ptisana* sequens *Aperitiva* convenit.

R.

Rx. Rad. Gramin. Petrosel. aa. ℥iij. Rad. Lilior. Albor. Althæ aa. ℥ij. Liquirit. incisæ ℥vj. Sem. Anis. Fenicul. aa. ℥j. Hordei Man. iv. Aq. Fontan. ℥xxx. f. Ptisana Singulis ℥ij. vel mensuris, quas nos (quart) nominamus, adde, Syrup. Rad. 5. Aper. ℥j. Ol. Sulph. per Campan. gut. xx. vel hujus vicem suppleat Sal Prunell. ℥ij. vel. Crysalt. Mineral. à ℥j. ad ℥ij.

Omnia *Diuretica Detergentia* præcipuè adhibenda sunt. Sed de *Ptisana* hæc ultimò præscripta bibat æger pro potu ordinario, idque copiose per tres aut quatuor dies, ad impuritates *Venereas* abluendas, & *Salia Venenata* in *Ductibus Urinariis* stabulantia diluenda. — Si æger *Temperamenti* sit calidi, *Emulsiones* & *Semin. frigidis*, cum *Sero lactis* paratæ, intercalandæ forent. Vel,

Rx. Aq. Hordei ℥ij. Aq. Cichor. Primal. Veris aa. ℥ss. Sero Lactis ℥ss. Syr. Citr. ℥iv. f. Apozema. Vel vice Syrup. Citr. adhibeatur succus Limon. n. 2. cum Diascodis ℥ij.

Conducit leviter ægrum purgare;
nihil.

nihilominus *purgativum* tale sit ut naturam ad virulentam & impuram illam materiam per alvum exterminandam provocent, periculum enim est in mora, nè intimius penetret.

Rx. Decoct. Prunor. ℥viij. Cremor. Tartar. 3j. Fol. Senn. 3ij. Sem. Anis. Foenicul. aa. 3ss. Infunde per noctem unam; Colaturæ adde Elix. Proprietat. gut. xx. Detur pro unâ Dosi. Vel,

Rx. Decoct. Senn. Gereon. ℥iv. Cass. recenter Extract. 3j. Cremor. Tartar. 3j. Ol. Saffaphr. (commixto Saccharo resinato) gut. vj. pro unâ Dosi. Vel,

Rx. Bezoard. Mineral. gr. xv. Confect. Hamech. ℥iv. Sal. Vol. Viperar. Succin. aa. gr. iv. pro unâ Dosi.

Cathartica autem adhibenda sunt pro ægroti necessitate, & Medici prudentis judicio.

Enemata Refrigerantia & Anodyna frequenter injiciantur, si modo metuatur febris vel inflammatio. Si *Pri-sana Apertiva* præ quantitate offendat stomacho, vel ibidem stagnet, sumat subinde *gr. x. xv. vel xx. Sal. Volat. Vipe-*

*Viperar. vel Lumbricor. Terrestr. C.
C. Succin. vel Salis Armoniac. in hau-
stu Vini Rhenani vel Albi.*

Lavamenta & Injections in crebro sunt usu (postquam omnia munda & repurgata fuerint) quæ ingrediantur *Refrigerantia*; *Anodyna*, ut & *Detergentia* & *Balsamica*. Injections fiant ex *Styptico Balsamicis*, quæ Sallium penetrantium aciem obtundere valent, ut & ulcera mundificare & exsiccare, ex *Balsamica* etiam qualitate Pellicularum & partium fibrosarum excoriationes obducere & sanare pollent. Caveas tamen, ne violentis *Adstringentibus* aut *Corrosivis* utaris, diros enim producant effectus.

Sub initium morbi, Injectio conficiatur ex *Lacte tepito*, quod Syringa tenuiore injiciatur, sed leni & constanti manu ducatur. Deinde fiant ex *Styptico Balsamicis*. Exempl. Grat.

*Rx. Aq. Calcis vivæ tenuioris ℥viij.
Aq. Plantag. ℥iv. Flor. Zinci ℥ij.
Mixture hæc laventur Ulcera, quæ
in Pudendis vel aliis partibus stabu-
lantur; & ope Syringæ injiciatur. Vel,*

Rx.

R. Aq. Calc. viv. ℥j. Sacchar. Saturn. 3j. Vitriol. Alb. ʒj. Hoc efficaciter Ulcera deterget, & contagii progressui obstat. Sed si Ulcera hæc Venerea diutius persisterint & altiores egerint radices, & in flaviora & magis purulenta Luis Ulcera degeneraverint, vel perdura & callosa fuerint, nullum sperandum est levamen nisi ex usu *Escharoticorum & Suppurantium*.

Si Affectus magis invaluerit, & Cardinalia Luis Confirmatæ signa sese prodant, alia ineunda est methodus; hæc tamen cautela semper adhibita, quod si ægrotus macie extenuatus fuerit, & ad extremum usque inanietur, cum debilitate & spirituum defectu, Diæta Nutrititia præscribenda est ad corpus Spiritibus replendum, & materiam suppeditandam pro salivatione melius sustinenda. Tempestas anni etiam consideranda venit, si nec in frigore nec calore excedat; Quæ omnes circumstantiæ maximi sunt momenti, & quæ (si negligantur) in maximam ægroti perniciem cedere queant: & ægroti vitam

tam in magno discrimine ponunt , dum *Mercurialia* adhibita corpus exagitant. Hoc opus incumbit Medicis Vitia corrigere & defectus supplere , quibuscum colluctantur ægri , si modo temperamento mediocri destituantur. Si tamen Salivatio promovenda sit , & interea æger corpus crassis & impuris fœditatibus repletam fuerit , & Plæthorico sit temperamento , non inconsultum foret venam secare , & levius purgare ; quod bis vel ter repetatur , vel quoties pro Medici arbitrio expedire visum fuerit. Cursus etiam Diæteticus imperandus est ex Alimento & potu exsiccantibus. Sudorifera etiam in temperamenti humido melancholicis conducere ad humores coagulatos dissolvendos , & ad Corporis poros & partes in transpirationem disponendas. Exempl. Grat.

℞. *Trochisc. Viperar.* ʒss. *Antimon.*
Diaphor. ℥j. *Bezoard. Mineral. Sal.*
C. C. aa. gr. vj. cum s. q. *Theriace*
Androm. f. Bolus pro una Dosi. Vel,
 ℞. *Bezoard. Mineral.* gr. vj. *Pulv.*
Rad. Serpent. Virginian. ℥j. *Cinnab.*
Antim.

Antim. ʒj. Sal. Viperar. gr. iij. Diascord. q. s. fiat Bolus. Hæc aut his similia exhibenda sunt à purgatione, ad Corpora humida, pituitosa & melancholica, pro salivationis opere facilius peragenda, præparanda.

Cum decretum fuerit salivationem aggredi, medico incumbit ritè distinguere, quo pacto cum maximò ægri commodo promovenda fuerit. Si possibile sit, præstat Salivationem excitare ex Mercurialibus ore assumptis, hoc enim pacto certiores nosmet ipsos facimus de quantitate assumpta, an suffecerit, necne; minus etiam adest periculi & molestiæ in hac ptyalismum excitandi methodo, quam in alia, quæ per unctionem fit. Maxima tamen cum vigilantia attendenda est assumpti operatio, & cum semel inceperit salivatio, facile est eandem evehere, ad quem gradum libitum fuerit, semper ratione habita status & virium ægroti; &, nisi contraindicantia prohibeant, non prius cesset salivatio, quàm omnia disparuerint Symptomata. Novimus satis multos esse Medicos, eosque non infimè
for-

fortis, qui afferant ptyalissimum ex *Mercurio* intus assumpto excitatam non tam efficaciter morbum dispellere, quam si ex unctione externa promoveretur: Cujus asserti veritatem in Controversiam nunc non reducam; hoc tamen pro comperto habeo Luem confirmatam sæpe sæpius maximo cum successu curatam fuisse ex usu *Mercurii* interno, sine ullo *Unctionis* interventu. Proinde, in ordine ad *Salvationem* promovendam.

R̄. Mercur. dulc. sublimat. gr. xxx. Cinnabar. Antimon. ʒj. Opobalsam. ʒj. fiat Bolus.

Subsequenti Nocte sumat *Mercur. Dulc. gr. xxx. in Conserv. Ros. Rubr.* — *Æger* frigori non exponendus est. — Sequenti denique Nocte exhibeantur hæ *Pillule*.

R̄. Mercur. Dulc. gr. xx. Turpeth. Mineral. gr. vj. Cum pulpa panis similaginei fiant *Pillule*.

Hæc tamen *Mercurii* quantitas non omnibus permittenda est, imò paucis sane, plurimi enim tantam quantitatem sustinere nequeunt.

Si

Si magis arrideat inungendo Ptyalissimum evehere, huic insistendum est methodo; nempe,

Mercurium à sublimata corrosiva qualitate vindicamus ope Alkalium *Calcis & Tartari*, unde ab omnibus quibuscunque Mineralibus & Salinis Recrementis perfectè depuratur: deinde lavamus Spiritu Vini usque donec nullæ præcipientur fæces. Proinde.

Rx. Mercur. hunc in modum depurati ℥iv. Axung. Porcin. ℥viij. Antimon. subtiliss. pulveris. ℥vj. Ol. Laur. ℥j. Unguent. Ros. ℥viij. f. Unguentum. Cujus ℥ij. inungantur Crura & Tibiæ, à Talis ad Genua, & Brachia, à Carpis manuum ad Humeros; tantillum etiam inungatur Spina Dorsi; sufficit hoc pro primo die. Deinde die sequenti ℞. dicti unguenti ℥iv. quibus inungantur Tibiæ, Femora, & ipsa Spina Dorsi ab Osse Sacro ad Vertebrae Colli, Brachia etiam à Carpis manuum ad Omoplatas; & si Temperamento sit robusto, Emunctoria etiam Glandulosa. Inunctio continuanda est donec signa expectata com-

comparuerint ; maximâ tamen cum perspicacia & animi præsentia animadvertendum est , imò potius tardius quam nimium festinanter procedendum est , ne inopinata Mercurii Activitas ex improvise ægrum adoriatur. Vidi quandoque in Corpore non usque adeò delicatulo emotionem excitatam à prima inunctione post inunctionem bis terve peractam , paululum sistendum est ; & si ex unius diei intervallo nulla appareant Ptyalismi præcedanea, exhibetur dosis permodica *Sublimat. Dulc.* ex cujus usu vidi quandoque Salivationem copiosissimam excitatam fuisse ; & si forte Salivatio languidior evaserit idem medicamen ad dosin unam , eamque permodicam assumptum, eandem de novo restituet. Quod ad tempus salivationis attinet , eo usque duret donec Symptomata disparuerint , nisi ægri vires prostratæ contrarium indicent. Cum Salivationem sistere animus fuerit , exhibeantur *Alkalia* , vel *Flor. Sulphur.* (quæ *Mercurium* deorsum præcipitant) quæ vel per se sola usurpentur , vel unâ cum *Purgativis*

te-

tenuioribus, quæ etiam de *Diureticorum* natura participare debent.

Signa Ptyalismum advenientem præcedentia sunt, Defectus Appetitus, Ardor Uvulæ & Palati, Dentium Vacillatio, Gingivarum Intumescencia, Spiritus seu Halitus fetens, Torpor & Hebetudo sine Somno, &c. Deinde fluere incipit aqua quædam pituitosa & Albescens, cujus quantitas augetur per 6. 7. vel 8. dies; aliquando diutius, ad 5. 6. aut 7. hebdomæ diei & noctis spatio. Si fluxus nimium sit, vehemens, ex nimia unguenti inunctione, obstanda sunt Symptomata hujusmodi fluxum comitantia, ope *Potionis Laxativæ*; Cavendum tamen, ne fluxus in aliam ruat Portam, ex *Laxativo* adhibito.

Si Acrimonia Corrosiva materiæ fluentis ulcera in Palato & Faucibus producat, unde extrema anxietas & molestia oritur, proluantur Gargarismate aliquo leniente ex *Lacte & Aquæ, part. equal. confecta*, vel *Decocto Sæpi Lactis & Semin. Psyll.* Si ulcera impura sint, & corruptæ carnes partes iisdem adhæreant, abluen-

da

da sunt mixtura ex *Oleo Sulph. per Campan. & Spir. Vini.*

Enemata etiam Refrigerantia & Humeſtantia ſæpius exhibeantur, ſi poſtulet occaſio; ſiant autem ex *Decoct. Salvi Rut. Fenicul. Endiv. Cichor.* cum *Melle* — vel ex *Juſculo Pullorum* — vel *Sero Lactis*. Quæ torminibus Ventris, quæ ex acrimonia humorum deorſum vergentium oriri ſolitis efficaciter obſtant.

Regulæ, quæ *Dietam* ſpectant, variæ ſunt, pro vario ægroti Temperamento. Liquidiora præſtant; Alimenta talia ſint, quæ Naturam ſuſtinere, valent; ova 2. recentia præ prandio, & Juſcula confecta ex *Carne Vitulina, Bubula, vel Pullinacea, cum Cichoreo*, de quibus bibat ſingulis 3. vel 4. horis. Potus etiam Nutrititii concedi poſſent. Sed eligantur tales qui, bonum licet modica quantitate, nutrimentum ſuppeditant. Si æger temperamento ſit calido, tempore Salivationis exhibeantur *Poſſeta Refrigerantia, Panatella* etiam tenuis, & *Aqua Hordei*. Quod ad formulas præſcribendi attinet, illæ

læ regulandæ sunt pro natura Indicantium, quæ se produnt. Hoc semper memori tenendum est Pectore, naturam à subitis & violentis motibus abhorрere, proinde Salivatio cum satis evecta fuerit, & omnia disparuerint Symptomata, gradatim (secundum methodum hætenus præscriptam) sistenda est, si natura sua sponte eandem determinare satagat. Alimenta etiam nutritiva majori quantitate sub finem indulgenda sunt, ut ægrotus vires amissas recuperet.

Licet Salivatio rite & sub peritissimorum ductu peracta fuerit, non raro attamen remanent impuræ quædam fordes & recrementa quæ (pro ut vires suppetant) eliminanda sunt, ope, Catharticorum, Diuretic. Balsamic. & Cardiac. Diaphoret. Incumbit etiam medico, ægroto injungere (à Salivatione) potum quendam Diæteticum per dies 20. & 30. continuandum. Intercalato Purgativo, quoque sexto die, & Diaphoretico quoque quarto, si vires permittant. Exempl. Grat.

Rx. Rasur. Lign. Guajac. Cortic. ejusd.
I

ejusd. bene contus. aa. ℥ij. Salsaparill. ℥vj. Chin. ℥iv. Sassafr. Liquiriz. aa. ℥ij. Radic. & Cort. Mezereon. ℥j. Bacc. Juniper. Sem. Fœnicul. Dulc. aa. ℥ij. Lign. Rhodii ℥j. Santal. Omn. ℥j. Aq. Fontan. ℔xvj. Coque ad Medias, de quo bibat æger ℔ij. singulis diebus; & si unicuique Lagernæ addantur Tincturæ alicujus Metallinæ aut Mineralis, gr̃i. xx. mira efficacia præditum est in viribus corroborandis, & perfecta denique sanitate denuo restituenda.

Methodus hæc perraro curam non consequitur; hoc tamen quandoque evenit, quod si os materia subtili Venenata pertingatur, (licet reliqua disparuerint Symptomata, tamen) nunquam curabitur donec pars affecta dilatetur, & os denudetur & ope Caustici actualis exfoliatio promoveatur, siue Cranium, siue Tibiæ, siue ullum aliud os, afficiantur. Hæc methodus omnibus aliis expeditior & tutior est. Pulveres Detergentes & Exsiccantes ritè applicati os denuo ad naturalem statum reducent: Cum denique omnia munda & pura appareant,

reant, gradatim denuo obducatur (sed si continuetur affluxus materiæ, ne nimis præpostere ad abductionem procedatur) multi sunt de ægrotis, qui ossium denudationem ægre ferunt, necessitas attamen dura est magistra, & delicatulos, si sanitate suæ consulere velint, ad refugium hoc absolute necessarium tandem confugere cogit.

Siquidem Caput hoc de Lue Venerea ad Umbilicum perduximus, nihil restat, nisi ut Tractatui huic de Morborum Natura & Cura extremam admoveamus manum, & Lectori Valedicamus. Interea autem ne hoc Lector ignoret multa alia nobis suppetere Remedia, ab hic præscriptis, discrepantia, quæ majori cum efficacia & successu, plerosque Morbos dispellunt; sed hæc omnibus nota facere vix expedit; sufficit tamen, quod Remedia in hoc Libello memorata omnibus vulgaris palmam præripiant, & sæpissime bono cum successu usurpantur. Si quæ sint magis Chymicis quam aliis familiara, quæ non facile comparari possunt, haberi possunt omnia ad nostras

I 2

ædes;

196. *APP. De Lue Venerea.*
edes; ut & apud Guilhelm. Russel.
M. D. in ista platea, quæ vulgo dicta
Barbican: vel Edvardum Wright,
Med. Chym. in Winchester-street:
vel, Franc. Moulton, Chym. in Wat-
ling-street; Viros in Arte Chymica
longe Versatissimos.

FINIS.

291

